

GORIŠKI KNJARNICA

Per 1395/2013

10035714,26

COBISS

Časnik 2013

IZDAJA DRUŠTVO TRILLEK

Izročitev Colske gartrože 2012 škofu dr. Juriju Bizjaku. Foto: arhiv društva Trillek.

Pustna Sobotna iskrica v Ljubljani. Foto: arhiv Danijele Čibej.

Občni zbor društva Trillek - zabavni del. Foto: arhiv društva Trillek.

Zmagovalne stopničke Bubinega teka - drugouvrščena je naša Petra Tratnik. Foto: arhiv društva Trillek.

Colski časnik 2013

26. številka

Uredila: Andreja Petrovčič

Pomočnik in koordinator: Jernej
Škvarč

Uredništvo: Lucijan Trošt, Tanja
Hladnik, Tamara Tratnik Ambrožič,
Jerneja Tratnik, Simon Škvarč, Ana
Hančič

Oglasno trženje: Dušan Koren,
Jernej Škvarč

Lektoriranje: Barbara Koren, Marija
Bajc

Oblikovanje in prelom: Luka Bizjak

Naklada: 250

Naslovnica: Luka Bizjak

Zadnja stran: Marko Kobal

Datum izida: 30. 12. 2013

karala

utrip kraja

Colska Gostilna Tratnik ohranja tradicijo	3
Dokončanje colskega vodovoda	6
»Upam, da maketa ne bo edino, kar bo ostalo od gradu!«	8

naši ljudje

Marija Merljak – vedno v iskanju novih znanj in spoznanj	10
»Delam po svoje«	15

naša društva

Tudi oni so ustvarjali zgodovino colskega gasilskega društva	22
Gasilski tabor 2013	27
Gasilci v letu 2013	28
Lovci imamo obnovljeno hladilnico	29
Mepz Duri ...	31

šport

Preko skal in ledu ... do cilja!	37
Bodybuilding kot šport in umetnost	42
Luka Vodopivec: Amerika, kolo, 5000 km, 6 dni in 20 min	44
»Telo zmore, kar zmore um ...«	48

dogodki

Vstajenje Primorske	52
»Zagotovo bo ljubezen do gledališča poiskala priložnost za ustvarjanje ...«	56
Kamnoseki iz Manč	60
Fotorazstava Klemna Bizjaka za društvo Rdeči noski	63
Leta 2014 bo na Colu vseslovensko srečanje oglarjev	65

šola

Spomini na colsko šolo še žive	68
Novo vodstvo colske šole	72
Iz življenja in dela na Osnovni šoli Col v letu 2012/13	75

župnija

Colska župnijska kronika za leto Gospodovo 2013	79
---	----

colska gastroža 2013

DP 35.714/2013

Uvodnik

Kljub temu, da življenje na vasi v današnjem času niti približno ni več takšno, kot je bilo včasih, še vedno večkrat slišimo, da se na vaseh "nič ne dogaja". Vsakodnevne pestre izbire dogajanja na Colu res nimamo, vendar daleč od tega, da se prav nič ne bi dogajalo. Konec koncev v *Colskem časniku* vsako leto zapolnimo povprečno 80 strani z aktualnimi članki iz preteklega leta, ki govorijo v prid ohranjanju colskih tradicij, raznih izpeljanih dogodkov, delovanju naših društev in pomembnih dosežkov naših ljudi. Z enostavnim izračunom lahko hitro pridemo do ugotovitve, da potemtakem vsakemu mescu v letu pripada skoraj 7 strani novic. To se pa že mnogo bolje sliši! Vedeti morate še, da bi bilo teh strani velikokrat še več, vendar nam vseh idej preprosto ne uspe realizirati. Tudi letos vse niso prišle na svoj račun. Ampak nič hudega, saj nameravamo časnik izdajati še naprej.

Prav ideja o zadnji platnici je tista, o kateri smo razmišljali že na zaključni redakciji lanske številke in se letos odločili, da s tem tudi zares poskusimo. Po letih pojavljanja takšnih in drugačnih podob na naslovnici in zadnji strani časnika postane izbiranje motivov (večinoma istih članov uredništva) suhoparno in izpeto. Zakaj ne bi torej poskusili česa novega in ubrali drugačne poti? Prišli smo do zaključka, da bi lahko nove izvirne in unikatne ideje prinesel nekdo, ki sicer ne sodeluje pri pripravi časnika. Odločili smo se, da izberemo domačina ali društvo in mu pustimo popolnoma prosto pot pri oblikovanju zadnje strani. Na ta način se sami izognemo napornemu premlenju in iskanju nečesa, na kar v vseh teh letih še nismo pomislili, hkrati pa omogočimo aktivno sodelovanje pri nastanku *Colskega časnika* vsako leto še nekemu, ki sicer te priložnosti ne bi imel. Še več, zadnja stran sedaj ne prikazuje več samo motiva, ki je bil (bolj ali manj) naključno izbran po sistemu demokratičnega odločanja, ampak nosi nek globlji pomen, saj vsebuje tudi osebno noto človeka, ki se je zadnji strani posvetil. V letošnji, 26. številki časnika smo to omogočili Marku Kobalu, ki kot solist letos praznuje obletnico. Na predzadnji strani lahko preberete njegovo kratko predstavitev, zadnja stran pa je prav takšna, kakršno si je zamislil Marko.

V imenu uredništva in vseh avtorjev vam želim veliko zadovoljstva ob branju letošnjih prispevkov. Verjamem, da lahko v tej vsebinsko pisani številki vsak najde nekaj zanimivega zase.

Andreja Petrovič

**Vse želje, ki letos se niso izpolnile,
vse sanje, ki niso sadu obrodile,
v prihodnjem naj letu dobijo polet,
naj čimprej izpolni se njihov obet!**

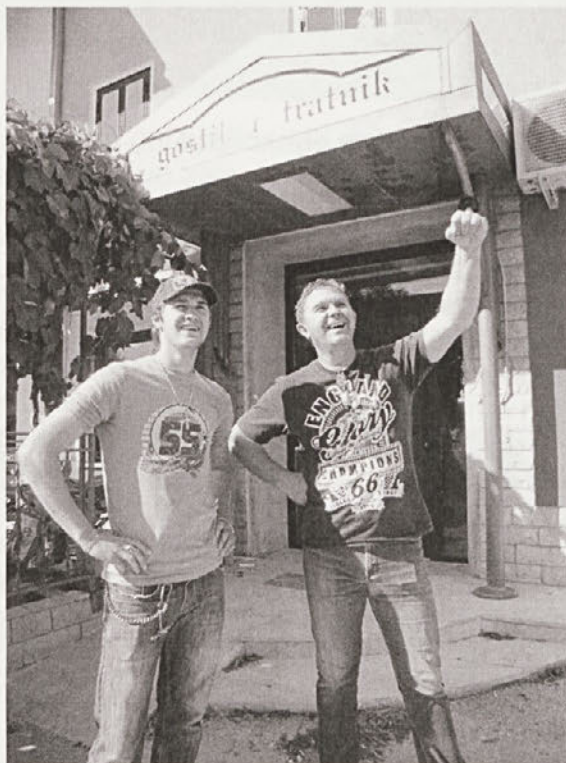
**Uredništvo vam v letu 2014 želi obilo zdravja, miru
in sreče.**

COLSKA GOSTILNA TRATNIK OHRANJA TRADICIJO

Pogovor z Milošem Tratnikom, novim nosilcem gostilne Tratnik na Colu.

Gostilniška tradicija na lokaciji gostilne Tratnik je že izjemno dolga, okrog 200 let (z nekaj prekinitvami) je že tu doma. Tratnikovi so gostilno v svoje roke prevzeli pred drugo svetovno vojno, ko sta stavbo kupila Miloševa nono Lojze in nona Albina. Po vojni so sicer stavbo denacionalizirali in nekaj časa je bila oblast tista, ki je vodila gostilno. Toda to jim ni šlo najbolje od rok, zato so jim stavbo vrnili. Do leta 1975 so tako gostilno vodili Tratnikovi, nato je bila do leta 1980 v najemu, kasneje tudi nekaj let zaprta. Leta 1988 pa jo je ponovno odprl Milošev oče Jože Tratnik. Leta 2002, ko se je Jože upokojil, je gostilno prevzel sin Valter. Obratovala je do leta 2009. Po dobrih štirih letih pa so se Tratnikovi odločili znova obuditi tradicijo. Miloša je v to prepričal sin Tomi, ki je ravno zaključil kuharsko šolo. Letos julija so se začela obnovitvena dela, ki jih ni bilo malo. Ampak največ težav so imeli z birokracijo, ki je tudi glavni krivec, da se je odprtje gostilne preneslo s septembra na november.

Miloš se je torej s Tomijem ambiciozno in zagnano lotil

Tomi in Miloš Tratnik ohranjata gostilniško tradicijo na Colu.

Foto: Arhiv Miloša Tratnika.

obnove stavbe, saj je bilo potrebnega precej dela, zato je seznam prenovljenih stvari v gostilni precej dolg. »Začeli smo s kanalizacijo in odtoki, sanitarije so popolnoma nove, zamenjali smo vso keramiko v gostilni, okna, vrata. Obnovili smo spodnji del fasade in nanjo obesili nov logotip gostilne, ki se pojavlja tudi na

vsej keramiki, na krožnikih in skodelicah, ki jih bomo uporabljali za postrežbo gostov,« nam pojasnjuje Miloš. Logotip je bil Miloševa zamisel, realiziral pa ga je oblikovalec. To je nov prepoznavni znak gostilne, s katerim se predstavljajo navzven.

Velike spremembe se odražajo tudi v kuhinji, ki je

Kotlički za bograč že čakajo na obiskovalce.
Foto: Arhiv Miloša Tratnika.

skoraj v celoti nova oziroma prenovljena, kar bo kuharjem vsekakor omogočalo lažje delo. V kuhinji in sanitarijah je prenovljena električna napeljava, očistili in renovirali pa so tudi stebre v gostilni, saj so bili ti izredno zapackani in uničeni. Glede na to, da so ti stebri tu že od samega začetka, prostoru prav gotovo dajejo poseben pečat, gostilni pa svojevrstno unikatnost. Nov je tudi sistem ogrevanja, zdaj imajo v gostilni novo peč na pelete, ki že opravlja svojo funkcijo.

Obnovljena gostilna želi privabiti predvsem lokalne goste, seveda pa bodo vsakega obiskovalca veseli. Ciljajo tudi na popotnike, ki jih bo pot med Novo Gorico in Ljubljano popeljala mimo Cola. Poleti upajo na bolj pisano paleto gostov, saj ciljajo tudi na turiste, ki bodo obiskali naše kraje. Veseli bodo zaključenih skupin, saj so njihove zmogljivosti do 70 ljudi, nekaj

mest pa se bo poleti našlo tudi zunaj pred gostilno.

Na njihovih krožnikih bodo še naprej stregli jedi, po katerih so bili znani v preteklosti, to so najprej krače in bograč. »Čeprav to ni tipična primorska jed, se je lepo prijel in smo ga veliko prodali. Ohranili smo tudi izvorno recepturo,« pripoveduje Miloš. Manjkalo ne

bo niti divjačine, saj je surovina blizu, pa tudi drugih mesnih jedi – od različnih zrezkov do »pohanih« piščancev. Bodo pa na jedilniku tudi novosti, predvsem ribje jedi, recimo kalamari, ki se jih prej tu ni dobilo. »Imamo pa tudi ideje za prihodnost, kako bi lahko še razširili nabor jedi, a bomo šli počasi. Vse je seveda odvisno od števila gostov in njihovega zanimanja,« pojasnjuje Miloš. »Cene smo oblikovali glede na cene okoliških gostinskih ponudnikov, tako da lahko rečem, da so dostopne za vse, saj si želimo tudi na ta način privabiti goste,« dodaja Miloš.

Kadrovska zasedba bo zaenkrat obsegala le Miloša in Tomija, ki bo prevzel vajeti v kuhinji. Ostalo delovno silo bodo zaposlili le honorarno, kasneje pa bodo razmislili o kakšnem dodatnem rednem delovnem mestu v strežbi in kuhinji, če se bo pokazala potreba. Vse je torej odvisno od povpraševanja njihovih gostov.

Otvoritev gostilne Tratnik, 15.11.2013. Foto: Darko Logar

Po novem je gostilna dostopna tudi za invalide, saj so zanje pred gostilno uredili klančino, imajo pa tudi sanitarije prilagojene za dostop z invalidskim vozičkom. Uredili so tudi klet, ki je prej zamakala in bo sedaj idealen prostor za shranjevanje pijače. Hladilnice torej sploh ne bodo potrebovali, saj je prostor zaradi debelih zidov in kamna, kljub temu da je poleg kuhinje, tudi v vročini izredno hladen.

Ideje za naprej so – želijo si, da bi nad kletjo nekoč uredili tudi teraso; dostop bi zagotavljale stopnice iz prvega prostora v gostilni. Urediti pa bi bilo treba tudi delitev hrane, saj bi bilo prenaporno, če bi vsako stvar nosili iz glavne kuhinje in

Kuhinja v polnem teku. Foto: Tim Žgavec

šanka. Za poletne dni bi bilo uživanje zunaj gotovo zelo prijetno. Toda za zdaj si najprej želijo, da se glas o ponovnem odprtju gostilne razširi čim dlje,

tako da bodo imeli dovolj dela in prometa za uresničitev vseh teh idej v prihodnosti.

Lanara Tratnik Ambrožič

Gostilna Tratnik

Vabimo vas v ponovno odprto gostilno,
kjer vas bomo pogostili s
tradicionalnimi kračami in bogračem
ter razširjeno ponudbo ribjih specialitet...

Delovni čas:

torek - četrtek 10h - 22h

petek - sobota 10h - 24h

nedelja 10h - 22h

ponedeljek - zaprto

Col 17, 5273 Col, tel.: 05 996 79 99

www.gostilnatratnik.si

DOKONČANJE COLSKEGA VODOVODA

Zgodba colskega vodovoda se piše že cela desetletja in posamezna poglavja so bila predstavljena tudi v Colskem časniku. Oskrba s pitno vodo se je na Colu iz leta v leto izboljševala, po prenovi vodovodnega omrežja in po priklopu na vodovod Gora sta brez vode ostala samo še odseka proti Avžlaku in Malemu Polju. Letos pa je voda končno pritekla tudi tja, kar pomeni, da so z vodo preskrbljeni vsi prebivalci KS Col. O dokončanju vodovoda sem se pogovarjal z Matjažem Bajcem, članom sveta KS in občinskim svetnikom.

Končno smo dočakali dokončanje vodovoda, se pravi izgradnjo zadnjih dveh krakov proti Malem Polju in Avžlaku. Zakaj so morali krajani teh zaselkov na vodovod čakati toliko let?

Ob gradnji vodovoda Gora ta dva kraka nista bila vključena v projekt izgradnje. Po nekaj letih pa se je gradnja le začela in se ponekod zaradi nesoglasij nekaterih lastnikov parcel ustavila že v začetni fazi.

Gradnja je bila ustavljena kar nekaj časa. Kaj se je med tem dogajalo?

V tem času se je uredila vsa potrebna dokumentacija, pridobljena so bila vsa soglasja, predvsem pa je bilo treba zagotoviti finančna sredstva za izgradnjo. Ob začetku gradnje namreč ni bilo dovolj denarja za dokončanje celotnega projekta.

Kdo je zagotovil finančna sredstva?

Sredstva za investicijo je v

celoti zagotovila Občina Ajdovščina, krajani obeh zaselkov pa so prispevali po 1.500 evrov na priključek.

Gradnja proti Avžlaku je potekala po glavni cesti, kar je povzročalo precejšnjo prometno zmedo. Zakaj ravno po glavni cesti?

Razloga sta dva: pot glavnega voda je tako speljana po najkrajši poti,

obenem pa smo se izognili morebitnim zapletom pri pridobivanju soglasij lastnikov parcel. Tu smo imeli opravka samo z enim lastnikom, to je DRSC (Družba Republike Slovenije za ceste). Verjamem pa, da je bilo veliko negodovanja, saj smo imeli v tistem času kar dva semaforja; prvega za gradnjo vodovoda, drugega pa za sanacijo plazu Znosnce.

Sedaj torej lahko rečemo,

Gradnja vodovoda na Malo polje. Foto: Luka Bizjak

da imajo vse hiše na Colu vodovod?

Ja, vse hiše na Colu se lahko sedaj priključijo na vodovod.

Zadovoljstvo krajanov je bilo zagotovo veliko, po toliko letih so končno dočakali vodo...

Vsekakor je bila to za krajanje velika pridobitev, saj so se v preteklih letih, posebno poleti, srečevali s pomanjkanjem vode. Viri, iz katerih so se oskrbovali, niso zadostovali za konstantno oskrbo. Z izgradnjo vodovoda pa je na novo asfaltirana tudi polovico cestišča proti Avžlaku in urejeno je vaško jedro na Malem Polju.

Tako je zaključen še en velik projekt na Colu. Kaj pa nas čaka v prihodnosti?

Najprej bi se vrnil še malo nazaj. Že prej sem omenil dva semaforja in lahko rečem, da bi brez naših prizadevanj pri sanaciji plazu Znosnce danes zagotovo eden še stal. Poleg tega pa smo s pomočjo Občine Ajdovščina uspeli preplastiti kar nekaj cest (mimo nekdanje tovarne Alpine, odseka v Žagoliču in Gozdu), uredili smo igrala za otroke, namestili ograjo okrog igrišča, nabavili smo nov kombi... Tudi v prihodnje nas čaka kar precej dela.

V kratkem se bo pričela sanacija otroškega vrtca na Colu, potrebno je urediti glavno križišče ter razširiti

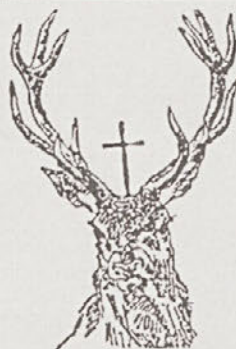
cestišče na nevarnem odseku pod Colom.

Veliko je bilo narejenega v zadnjih letih, verjetno je k temu pripomoglo tudi to, da si svetnik v občinskem svetu. Načrtov je torej še mnogo, prihodnje leto bodo volitve, nameravaš ponovno kandidirati?

Prepričan sem., da bi morale naše območje tudi v bodoče imeti predstavnika v

občinskem svetu. V teh letih sem pridobil veliko izkušenj, veliko stvari moramo še urediti, zato nameravam naslednje leto zopet kandidirati.

Simon Skvarč

PUŠKARSTVO
in storitbe
Hubert Pregelj s.p.

Malo polje 12, 5273 Col
tel.: 05 36 68 063, 041 432 514

TRGOVINA HUBERT
PE AJDOVŠČINA
Goriška c. 23b, 5270 Ajdovščina
tel.: 05 366 20 99

PE IDRIJA
Lapajnetova ul. 2, 5280 Idrija

»UPAM, DA MAKETA NE BO EDINO, KAR BO OSTALO OD GRADU!«

Stanovanjski del gradu Trilek je porušen. Ostala sta le stolp in del obzidja, ki pa tudi nista v najboljšem stanju.

Pisalo se je leto 2000, november je že krepko zakorakal v drugo polovico. Na Osnovni šoli Col so se odvijale še zadnje priprave na ne povsem vsakdanji dogodek. Člani arheološkega krožka so skupaj z dramsko skupino pripravljali predstavitev raziskovalne naloge in makete o gradu Trilek ali Starem gradu, kot ga še vedno imenujejo domačini.

Predstavitve je lepo uspela, čeprav ji je velik del »medijske pozornosti« ukradel zemeljski plaz, ki je ravno tisti konec tedna pustošil v Logu pod Mangartom.

O predstavitvi so čez teden pisale tudi *Primorske novice* in naslov je bil precej vizionarski: »Da bi ostalo več kot le ruševine«.

Od takrat je minilo 13 let, grad se je medtem neustavljivo rušil, svoje so občasno dodali tudi posamezni »zbiratelji« kamnitih okenskih okvirov in nekoč ponosno poslopje je kazalo vse bolj klavarno podobo.

Večkrat sem se v tem obdobju ustavil na dvorišču vse bolj propadajočega gradu in opazoval razliko

Fotografija Starega gradu iz l. 1929, ko je stanovanjski del še »nosil« streho. Kdo so ljudje na fotografiji in kdo je avtor fotografije, se ne ve. Vir: Arhiv L. Trošt

med trenutnim stanjem in stanjem, ki smo ga okrog l. 2000 prikazali z maketo in raziskovalno nalogo. Videlo se je, kako čas nezadržno opravlja svoje. Razpoke v zidovih so bile vse večje, kamnitih okenskih okvirov je bilo vse manj. S fasade, ki je gledala na dvorišče, je izginil kamniti »velb«, ki je krasil vhod v stanovanjski del, zid se je vse bolj nagibal navzven, proti dvorišču. Okenski okvirji v prvem nadstropju, do katerih zbiratelji niso mogli, so bili vse bolj razpokani.

Z žalostjo v srcu sem se zavedel, da je ta del gradu nepopravljivo poškodovan in je le še vprašanje časa, kdaj se bo pod težo let, predvsem pa naše brezbržnosti, sesedel.

A kot se je izkazalo, čas le ni dovolj hitro skrbel za rušenje, saj so se v začetek letošnje jeseni nad obnemogle zidove spravili z bagrom. Kdo je opravil rušenje, predvsem pa, kdo ga je dovolil, mi ni znano. Niti me ne zanima. Ostaja dejstvo, da so od stanovanjskega dela gradu ostale samo ruševine, pa še

to ne vse, saj so jih precejšen del odpeljali na deponijo v Dragah.

Ko sem sredi oktobra za potrebe tega članka fotografiral prostor, kjer je pred ruštvijo stal stanovanjski del gradu, sem se spomnil na pogovor, ki sem ga kmalu po predstavitvi raziskovalne naloge in makete imel z gospo Majo Žvanut. Gospa Maja je zgodovinarica in je med drugim raziskovala tudi življenjske poti grofov Trillekov, prvih lastnikov gradu Trilek. Takrat je ob pogledu na maketo gradu, ki sedaj precej poškodovana in zanemarjena na OŠ Col čaka na restavriranje, zavzdihnila: »Upam, da ne bo ta edinstvena maketa edino, kar bo ostalo od vašega gradu!« Predobro je namreč že takrat vedela, v kakšnem stanju se nahaja grad.

Žal se njena črnogleda napoved uresničuje. In da bo vse še slabše, dosti k temu prispevamo tudi sami, s svojo brezbriznostjo, nevedenjem ...

Tako nam pred očmi izginjajo ostanki preteklosti, naše korenine, del nas samih ...

Kar precej zaslug za mačehovski odnos nosijo tudi inštitucije, ustanove, ki so poklicane, da skrbijo za ohranitev take in drugačne dediščine. Pa ni največji očitak, ki jim ga namenjam, da niso znale poskrbeti, da bi se grad tako ali drugače ohranil. Največ, kar jim lahko očitam, je, da nas niso izobrazile, podučile, kaj kulturna dediščina sploh je, kaj pomeni v narodovem obstoju ...

Saj nekdo, ki ve, kaj neka, četudi ruševina, pomeni v njegovi, narodovi zavesti, ne bo dovolil njene rušitve, odstranitve ...

Tako pa so izginile Šance vrh Žerivš, stara župnijska cerkev na pokopališču, graščina Podvelb, stara krušna peč v

zadružnem domu ...

In še bi lahko našteval ...

A se bo treba sprijazniti ... tako pač delujemo!

Lucijan Trošt

Takole pa izgleda Stari grad sredi oktobra 2013. Polovica gradu je nepovratno izginila. Vir: Arhiv L. Trošt

MARIJA MERLJAK - VEDNO V ISKANJU NOVIH ZNANJ IN SPOZNANJ

Marija Merljak je tista colska rojakinja, ki jo kot energično svetovalko za zdravo prehrano že vrsto let spremljamo v različnih medijih. Sodeluje s številnimi revijami in radijskimi postajami, soustvarja oddajo *Dobro jutro* na nacionalni televiziji, piše knjige, predava ... Tako z veliko veselja in v polnosti živi svoj poklic, ki zahteva nenehen študij in izpopolnjevanje. Že od študijskih let živi v Ljubljani, a je ob tem ohranila toplino občutka, da se na Col vrača – domov.

Kako redno spremljate dogajanje v vašem rojstnem kraju? Na kakšen način novice s Cola najpogosteje prispejo do vas?

Lahko bi rekla, da dogajanje na Colu redno spremljam, saj skušam ostati v stiku z domačim krajem. Col je še vedno moj kraj, v nekem smislu moj dom, čeprav sem po študiju ostala v Ljubljani. No, seveda ne vem podrobnosti in moji glavni informatorki sta sestri Rezka in Irena; kdo, kaj, zakaj in kako. Bolj *moške zadeve*, recimo lokalno politiko, pa mi pojasnjujejo bratje in svaki. Dokler je bila mama živa, sem bila še bolj na tekočem. Karkoli se je zgodilo na Colu, še isti dan sem prek nje zvedela. Zdi se mi, da se je nekako čutila dolžna, da mi to pove ...

Ste si vedno želeli svoje

življenje nadaljevati drugje ali se je zgodba spontano odvila v to smer?

Spontano. Nameravala sem se zaposliti v Fructalu, a se je tako razpletlo, da sem ostala v Ljubljani. Mož se je zaposlil na RTV Slovenija in poiskati sem si morala službo drugje. Sprva, še med absolventskim časom, ko je šel mož v vojsko, sem se začasno zaposlila v vrtcu, kar je bil pogoj, da so mi sprejeli oba otroka v vrtec. To so bili zanimivi časi, kajne?! No, po diplomi – iz kraškega pršuta! – sem se zaposlila v tedanji Emoni, mesni industriji Zalog, kot vodja obrata za vakuumsko pakiranje izdelkov, kar je bila tedaj relativna novost. To je bila resnično velika firma, a je po znanih zapletih glede lastninjenja kot ena prvih šla v stečaj in je danes ni več. In tako sem izgubila službo, za katero sem sprva mislila, da je varna in bo

večna ... Potem sem začela "na svojem", kot pravimo, odprla svoje podjetje in se začela postopno ukvarjati s svetovanjem o zdravi prehrani,

Foto: Ivan Merljak

pisati o tem za revije, potem so prišle na vrsto radijske oddaje, nato še televizija ter delavnice in predavanja in knjige

Kako pogosto se vračate na Col in s kakšnimi občutki?

Pravzaprav ne štejem, kolikokrat se vračam. To je za praznike, pa tudi vmes, včasih si kakšnega naredimo, saj nas je veliko in je zato kar nekaj rojstnih dnevo, porok in podobno. Večkrat, ko me pot zanese mimo, se ustavim na pokopališču, pri mami in očetu in bratu, a tedaj največkrat kar smuknem naprej v Ljubljano ali kamor sem namenjena, ne da bi se ustavila pri sorodnikih. Ko se pa sprehajam po gmajnah, je to zame veliko več kot sprehod ali hoja po ljubljanskem Golovcu ali Rožniku. Zdi se mi, da so doma na Colu še drevesa drugačna.

Kdor ni skusil te vrste "zdomstva", ne ve, da domač

kraj ostane vedno domač kraj. Zato sem v Ljubljani, kakor na začasnem delu, vsaj počutim se tako. Res je, da je Ljubljana zelo praktična: je skoraj sredi Slovenije in imam zato skoraj enako razdaljo, pa če me pot zanese na Primorsko ali Štajersko, Dolenjsko ..., le Prekmurje je dlje. Potujem namreč zelo veliko in skoraj ni dneva, da bi bila samo v Ljubljani; no, najpogosteje, a ne vedno, ob četrkih, ker moram tedaj dokončati še zadnje podrobnosti pred petkovo TV oddajo. Kot veste so vse te oddaje v živo, zato je treba doreči vse podrobnosti, tudi najmanjše, saj mora iti vse po načrtih, saj ponavljanja ni. Skratka, na Col se vračam – domov. Dom pa daje varnost, tu se spočijem in priznam, pri Ireni pogosto kar zaspim v kavču. Potem je težko iti spet v Ljubljano.

Bralci Colskega časnika vas poznajo kot rojakinjo, z veseljem pa spremljajo tudi

vaše sodelovanje s številni mediji – predvsem tistimi, ki so namenjeni zdravemu življenju. Slovenska javnost vas pozna kot nutricionistko ali strokovnjakinjo za prehrano. Kako bi v nekaj stavkih poljudno opisali svoj poklic?

Najprej nerada slišim, če mi rečejo nutricionistka. S to besedo v tujini ni nič narobe, pri nas pa. Jaz sem univerzitetni diplomirani inženir živilske tehnologije. Vem, da je precej dolg naziv in zato mnogi menijo, da se z njim hvalim, če vztrajam pri njem. Toda na fakulteti smo štiri leta drgnili klopi z matematiko, fiziko, kemijo, biokemijo in raznimi tehnologijami od sadja do zelenjave in mesa, mleka ... Tudi v tujini je pravi študij nutricionistike na fakultetni ravni.

Toda danes vznikajo "nutricionisti" vseh sort in tipov, ki v tujini, najpogosteje v Londonu, za nekaj stotakov obiskujejo tritedenske tečaje in dobijo nekakšen certifikat o tem, da so nutricionisti, ali – spet nekakšni – prehranski strokovnjaki. Prav zanima me, ali bi kakšna britanska živilska firma zaposlila take strokovnjake. A za evropsko celino, zlasti že Vzhodno Evropo, kamor nas štejejo in na katero Britanci vedno zviška gledajo, je vse dobro. Potem se podobni "krivi preroki" kujejo v Indiji in še kje na Daljnem Vzhodu; ti nato ponavadi vneto širijo "vero v veganstvo", kajti to ima elemente fanatične vere, saj znanstveno ni utemeljeno.

Foto: Ivan Merljak

S svojim delom skrbite za izobraževanje najširše javnosti o pomenu zdravega prehranjevanja. Koliko časa lahko ob vseh aktivnostih namenite lastnemu izobraževanju in raziskovanju?

No, za moje delo je značilno, da moram nenehno študirati; to, da nastopam v javnosti, je drugi del moje dejavnosti, vsem na očem. Študij je skrito delo. Toda brez njega ne gre. Živilska znanost je v zadnjih dveh desetletjih naredila velik korak naprej in iz leta v leto hitreje napreduje, zato ni mogoče spati na znanju, ki sem ga prejela na fakulteti pred desetletji. Imam pa to srečo, da nas v letniku ni bilo veliko, zato smo vedno imeli pristne odnose s profesorji in smo jih večinoma ohranili do danes. Tako še vedno spremljam novosti in nova dognanja, ki jih "pogruntajo" na naši fakulteti, na Institutu Josef Stefan, s katerim

Foto: Ivan Merljak

fakulteta sodeluje, ali v tujini. Zato sem kar pogosto na fakulteti, kjer dobim novo gradivo. Tudi v svojih treh knjigah, ki sva ju napisali s hčerko Mojco, prav tako živilsko tehnologinjo, sem uporabila vrsto novih podatkov in tabel, ki mi jih je fakulteta z veseljem odstopila. Sem tudi članica Slovenskega

prehranskega društva, ki deluje pri fakulteti in skrbi za dodatno izpopolnjevanje na raznih kongresih in seminarjih, ali pa strokovnih ekskurzijah po tujini. Brez sprotnega dopolnjevanja in dodatnega študija pač ne gre.

Kako se je začelo vaše sodelovanje z različnimi mediji? Vam še vedno pomeni izziv?

Pravzaprav zelo zanimivo. Pojezilo me je, ker je neka mlada novinarka v reviji *Lepa&zdrava* pred kakimi desetimi leti napisala, češ da ni čudno, kako Slovenci nič ne vemo o zdravi prehrani, ko pa nimamo fakultete, na kateri bi se o njej izobraževali. Opla, sem si rekla, kaj sem pa študirala toliko let?! In sem brž poklicala urednico Almo Blagdanič in – priznam – glasno protestirala proti takemu pisanju. Pa mi je mirno odgovorila: »Ja, gospa, kaj pa, če bi nam vi kaj napisali?!«

Foto: Ivan Merljak

In sem in tako se je začelo. Odziv je bil nenavadno velik, zato je uredništvo zahtevalo, naj redno pišem in smo se zmenili. Že po četrti reviji so me poklicali s Štajerskega vala, sedla sem pred mikrofonom in je začuda šlo brez težav in pretirane treme. Začela sem imeti redne oddaje. Ker pa je bil tedaj Štajerski val povezan z drugimi postajami v tako imenovani tretji mreži, so me prek nje lahko poslušali tudi na drugih postajah. In vsakdo je želel imeti svoj košček

... Tako sem naštel kar 15 regionalnih postaj, s katerimi sem sodelovala doslej in še sodelujem. Še najmanj sem na Radiu Slovenija, razen prek Radia Koper in Radia Maribor, to pa iz "higienskih razlogov", kot pravimo, prvič, ker je mož zaposlen na Radiu Slovenija in drugič, ker me na RTV Slovenija štejejo za svojo, in sicer v oddajah Dobro jutro. In med redakcijami vlada kar nekaj "ljubosumja", češ ti si pa naš in te ne damo!

Se kdaj zgodi, da vas neznani ljudje na ulici ali v prodajalni pocukajo za rokav in prosijo za kakšen hiter nasvet?

Pravzaprav zelo pogosto in čedalje bolj. In težko odrečeš, čeprav najpogosteje te ljudje ustavijo prav tedaj, ko se ti najbolj mudi na predavanje ali na kakšen medij. Še več pa je telefonskih klicev, ker imam raje govorno komunikacijo kot pisanje e-pošte; tudi časa ni dovolj. Govorim pa lahko tudi, ko vozim ... Priznam, kar nekaj e-pošte še čaka na odgovor, a ko najdem čas, vsem

Foto: Ivan Merljak

odgovorim. Še največkrat pa napišem, naj me pokličejo, saj je treba ljudi še kaj vprašati, ker ne napišejo vsega, kar bi moral vedeti.

Col z okolico ponuja veliko priložnosti za gojenje zdrave, domače hrane. Imate za domačine kakšen nasvet? Mogoče pozabljamo na avtohtone sorte?

Prav to. Res je, da pogosto pozabljamo na tradicionalne poljščine in jedi. Na primer na zelje. Znanost pa čedalje bolj ugotavlja, da je zelje zelo koristno za zdravje, a nam se je zdelo, da je simbol povojne revščine. Col je v zadnjih desetletjih naredil velik korak naprej z vidika razvitosti, podobno kot še nekaj drugih krajev na Primorskem. Žal pa je taka modernizacija prinesla tudi vse slabosti, ki se nanjo vežejo, od industrijsko visoko predelane in vse prej kot zdrave hrane, do opuščanja sajenja "starih" poljščin, ki na

Colu uspevajo in kmetovanja sploh.

Toda jaz nisem ne pristojna ne dovolj sposobna, da bi lahko svetovala ljudem, kaj naj sadijo in sejejo. To je naloga agronomov. Lahko pa jim zatrdim, da je vse tisto, kar doma pridelajo na sonaraven način, pa čeprav brez certifikatov o bio in eko pridelavi, zagotovo zdravo in dobro. Za hrano velja in bo vedno veljalo moje geslo, ki ga neštetokrat ponavljam, da bi se ga ljudje zapomnili in upoštevali: Uživajmo vedno vse in vsakega po malem, lokalno in sezonsko, ničesar ne ločujmo in ne izpuščajmo, saj telo nenehno potrebuje vse snovi za rast, razvoj, obnovo, energijo, zaščito in imunski sistem, tudi za bistro misel, za veselje in radost. V telesu vsi procesi potekajo nenehno, sočasno in prepleteno, zato ne bi smeli ničesar izpuščati. Narava poskrbi, da vse kar raste, zraste ob pravem času.

V zadnjih letih ste dosegli izjemno prepoznavnost, izdali ste več odlično prodajanih knjig, ljudje visoko cenijo vaše znanje. Kaj je za vas pravo merilo poklicnega uspeha?

Ne vem, o tem nisem nikoli razmišljala. Je pa najbrž to relativno in za vsakogar samosvoje. Sama sem zgodaj spoznala, da ne vem veliko, zato sem poslušala ljudi okrog sebe, starejše in se od njih marsikaj naučila. No, nekaj moraš imeti v sebi, nek notranji žar, ali kakorkoli to imenujete, sicer te ljudje ne poslušajo...

Kaj vas v zadnjih mesecih najbolj zaposluje in kaj vam prinaša največ zadovoljstva?

Največ zadovoljstva mi pomeni vse to, kar počnem, zato bom to počela tudi v prihodnje.

Priznam pa, da nimam časa niti razmišljati, kaj me najbolj zaposluje. Sem vodnarka, zato imam kot "svečan, sto misli na en dan". No, dobesedno na tisoče in vse hkrati in tudi tako počnem stvari. Moj mož se vedno jezi, ker skačem s teme na temo in z medija na medij, sočasno. Ko pišem, me zmotijo s kakšnim vprašanjem, pa preskočim; potem se pojavi kakšen medij, pa hoče izjavo ... Novo pa je to, da pišem knjigo o hladno stiskanih rastlinskih oljih, ki smo jim doslej delali krivico. Me že nekoliko čas preganja, ker mora biti prihodnje pomlad narejena.

Kaj si najbolj želite za novo leto 2014?

Morda si najbolj želim, da bi ljudje razumeli, kar jim pripovedujem. Vedno se trudim tudi najbolj komplicirane stvari povedati na preprost

način, pa me – priznam – pogosto zanese in zaidem v strokovne podrobnosti, kar pa ljudi odvrta. Ker vem premalo, si želim imeti dovolj zdravja in pameti, da bi lahko še pridobivala nova spoznanja. Pravzaprav tega ne želim samo zase, marveč vsej svoji družini in vsem vam, saj čas zahteva nenehno prilagajanje in dopolnjevanje. Letos me je najbolj ganilo, ko sem predavala na Colu, v svoji rojstni vasi. Priznam, da ni bilo nikjer težje govoriti, niti po televiziji ne. In zahvaljujem se sovaščanom, da so me sprejeli in poslušali. In kaj me bo ganilo v letu 2014?

Sanja Gladnik

BELPORT

NOTRANJA VRATA

BELPORT d.o.o.

Col 3/a,
5273 Col

tel: 041 377 561

www.BELPORT.si

NOVO

STEKLENA VRATA, STEKLENE
STENE IN STEKLENA DRSN
VRATA

RES SANJSKA VRATA
PO VAŠIH ŽELJAH

SKI SERVIS

- popravila poškodovanih smuči in bordov
- obnova drsne obloge
- impregniranje smuči in bordov
- poliranje smuči in bordov
- **NOVO:** brušenje robnikov s KERAMIKO
- montaža / premontaža vezi

GSM: 041/ 387- 680

e-mail: Jimmy.skiservis@gmail.com

SWIX

First Class
WINTERSTEIGER
Ski & Board Tuning

HOLMENKOL
LICENSE TO WIN

»DELAM PO SVOJE« – INTERVJU Z LUCIJANOM TROŠTOM, DRUGIM UREDNIKOM COLSKEGA ČASNIKA IN NEUTRUDIM RAZISKOVALCEM COLSKE ZGODOVINE

Lučo sodi med tiste ljudi, s katerimi je vedno mogoče navezati stik in hitro ujeti rdečo nit – tudi če se srečava po nekaj mesecih ali letu dni. In z različnimi presledki se srečujeva že dolgo. Nekje okrog petega razreda osnovne šole nas je učil tehnični pouk in še danes hranim šahovsko figuro iz lesa, ki smo takrat izdelali. Potem smo v arheološkem krožku pod njegovim vodstvom na terenu odkrivali zgodovino naših krajev: rimske utrdbe, grad Trillek, utrdbe iz 1. svetovne vojne ... Tak način poučevanja je bil za nas učence pravo odkritje. Mnogo let pozneje sva začela sodelovati pri *Colskem časniku*, skupaj s sodelavci smo dokončali knjigo in razstavo *Fantje in možje, pojdite domov, boste morali na vojsko!* Franc Černigoj je Lučota v govoru ob odprtju razstave imenoval za tistega, ki »lšče, raziskuje, sveti in razsvetluje«. Jaz bi k temu dodala le, da to počne z neutrudno življenjsko energijo, ki zbuja spoštovanje.

Kako se počutiš ob dejstvu, da te okrog Miklavža ne čaka čez glavo dela z urejanjem *Colskega časnika*? Pogrešaš kaj te čase?

Če povem po pravici, jih prav nič ne pogrešam. Ko sem še bil urednik, se je urejanje začelo nekako po 30. novembru, vedno teden dni prepozno. Še posebej prvo in tudi drugi leto sta bili kar zahtevni. K sreči sem lahko vzela dopust, da smo tisti »moj« prvi časnik oddali v tisk. Imam pa lepe spomine na začetke časnika, ko sem sodeloval s prispevki in ko je prvi uredniški odbor še ročno postavljala časnik v Ricatovi vili v Ajdovščini, to je bilo zelo

zabavno in tehnično zanimivo. Mislim, da imamo vsi, ki smo takrat sodelovali, zelo lepe spomine. Kasneje je prišla doba računalništva in se je proces urejanja spremenil, večino nalog je opravil en človek. Zadnja leta, odkar nisem bil več urednik, nisem več zelo aktivno sodeloval, bolj pomagal pri dogovarjanju, organizaciji.

Zakaj se ti je leta 2001, enajst let nazaj, zdelo tako zelo pomembno, da časnik obstane?

Moja odločitev za urejanje je izhajala iz tega, da se mi je *Colski časnik* od vedno zdel najpomembnejši projekt

društva Trillek. In je tudi edino področje delovanja, kjer se drži kontinuiteto od leta 1988, ko je izšla prva številka. Po tem, ko je urejanje prešlo na računalnik, sta dolga leta orala ledino Sandi in tudi Marjan. Do leta 2000 je bil predvsem Sandi tisti, ki je časnik peljal naprej, proti koncu je bil zadolžen za tako rekoč za vse. Verjamem, da se je leta 2001 tudi zaradi tega odločil, da se umakne, in jaz sem nekoliko naivno izjavil, da bom prevzel urejanje. Nisem vedel, v kaj se spuščam, sem pa izvedel v tistih štirinajstih dneh, konec novembra in v začetku decembra 2001. Ni mi žal za to odločitev, videl sem, da se da z veliko volje

in pomoči prijateljev marsikaj narediti. Največ mi je pomagal Miro Šuligoj, ki se je večkrat odzval na moj klic sredi noči, ob dveh, treh zjutraj, in me rešil iz kakšne velike godlje. Tako je časnik obstal, ponosen sem na prvo številko, ki sem jo uredil, kljub vsem napakam. Moja prva misel ob tem, ko sem začel z urejanjem, je bila, da je treba k ustvarjanju časnika pritegniti mlade ljudi.

Zakaj je s časnikom tako, da je čez leto precej težko nabrati dopisnike, po drugi strani pa bi ga domačini zelo pogrešali, če pred novim letom ne bi izšel?

Glede tega nimam posebnega mnenja. Najbrž je del razlogov v tisti človeški lastnosti, ki

se ji reče lenoba. Velja tudi zame: kljub temu da sem bil urednik in se jezil nad zamudami avtorjev, sem tudi sam mirno prekoračil rok, ko so časnik urejalo drugi. Poleg tega pa v pogovorih z ljudmi – potencialnimi avtorji ali intervjuvanci – pogosto slišim, da se bojijo posmeha, da se jim bodo ljudje smejali, če bo kaj njihovega objavljeno. Običajno je potrebna kar nekaj prepričevanja, da pristanejo k sodelovanju. Mogoče uredništvo časnika premalo aktivno sodeluje z osnovno šolo, da bi bolj organizirano vabili med pisce že učence, da bi jih vzgajali. Ob tem pa naj omenim, da sem pri pripravljanju pregleda prispevkov za jubilejno 25. številko opazil, da se stanje

izboljšuje, da imamo vedno več avtorjev tudi zunaj uredništva. To je po mojem tudi edino pravilno, torej da člani uredništva ne pišejo vsega sami, ampak da za določene teme poiščejo zunanje sodelavce, da vztrajno vabijo druge k sodelovanju. Tako časnik ni le delo dveh ali treh ljudi, ampak več sodelavcev, kar je tudi prav. Kar pa se tiče drugega dela vprašanja: če časnika ne bi bilo, bi gotovo spraševali, zakaj ga ni. Ne vem pa, koliko bi se jih vprašalo, ali ga ni tudi za to, ker niso ničesar prispevali ...

Za Colski časnik in tudi za druge publikacije si naredil veliko intervjujev. Kako se počutiš na »drugi strani«,

ZIDARSTVO

Židanik Viljem s.p.

**Sanabor 7, 5271 VIPAVA
GSM: 041 502 999**

Z vami že 15 let!

kot intervjuvanec?

Nimam posebnih občutkov, vseeno pa bom rekel, da se boljše počutim v vlogi tistega, ki sprašuje.

Veliko si se in se še ukvarjaš z raziskovanjem zgodovine naših krajev. Kaj je tisto, kar iščeš v preteklosti?

Nikoli nisem tako »globoko« razmišljal o tem. Ne znam povedati, kaj me v nekem trenutku spodbudi, da začnem raziskovati določeno poglavje iz naše zgodovine. Znanci mi pogosto dajejo predloge, kaj bi bilo treba raziskati, vendar me to enostavno ne povleče. Za primer, kako se stvari pri meni začnejo, lahko povem, kako je prišlo do razstave in knjige o 1. svetovni vojni. Vzrok je bila stara, razpadla čelada iz tistega časa, ki sem jo slučajno našel v grapi nad Sanaborom. Pobral sem jo, ker vedno pobrem stare predmete, čeprav mi potem ležijo doma in jih čez nekaj let podarim naprej. Na poti domov, ko sem jo nosil, se mi je utrnila misel, da še nismo naredili ničesar o prvi vojni. Pri tem je zanimivo še to, da sem nekaj let pred tem dogodkom, ko smo raziskovali zgodovino gradu Trillek, v arhivu v Ljubljani naletel na ogromno podatkov o naših krajih v času 1. svetovne vojne, vendar me takrat še niso zanimali. Če bi mi takrat kdo rekel, da bomo odkrivali zgodovino prve vojne, bi mu rekel, naj se v gradivo zakoplje sam. Sem tak človek, da me mora neka stvar zelo pritegniti in potem se je v trenutku lotim. Vsega se

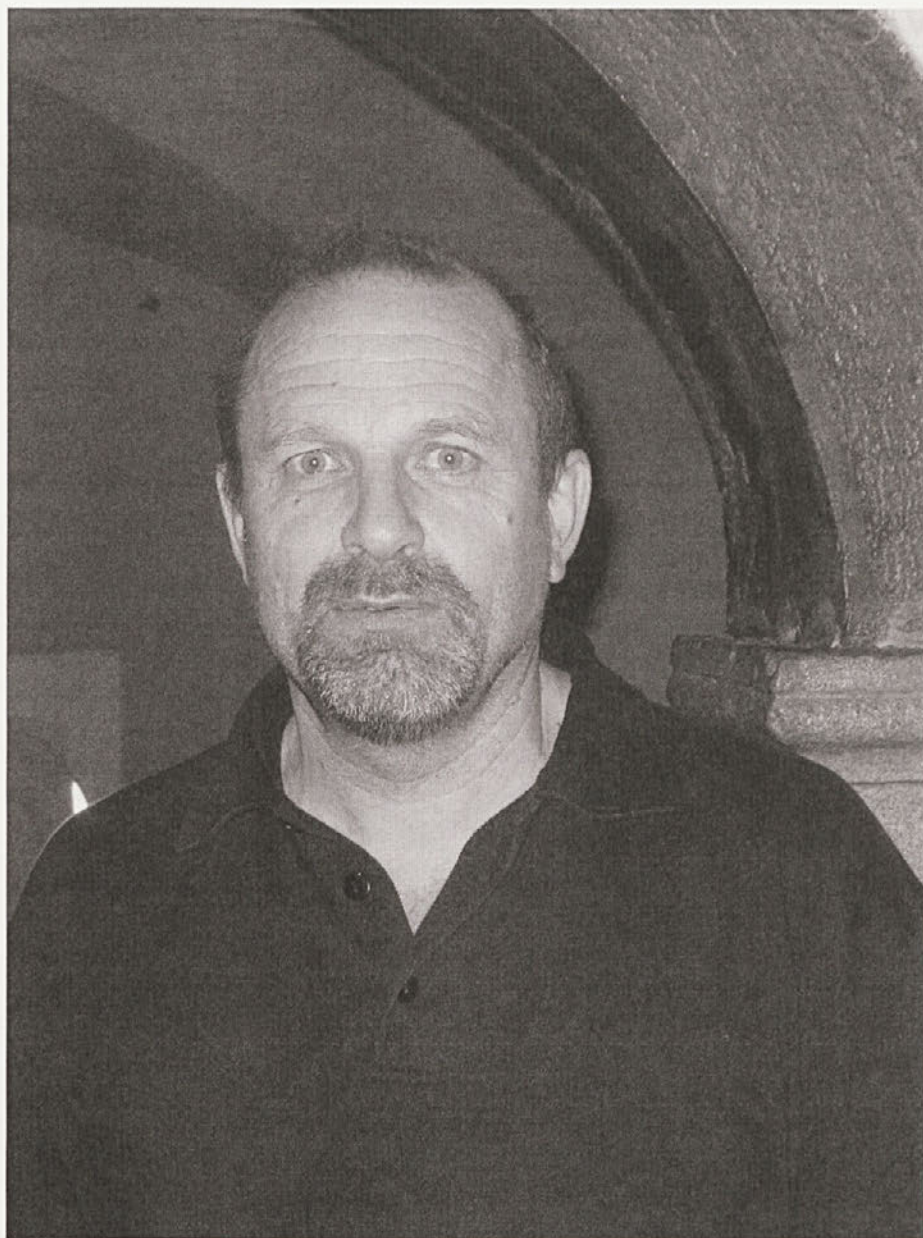

Foto: Tanja Hladnik

lotavam na ta način, izhajam iz trenutne odločitve.

Iz česa izhaja tvoje zanimanje za zgodovino? Zakaj si začel z raziskovanjem?

Mislím, da mi je bilo zanimanje za zgodovine nekako položeno v zibelko. Kot so mi povedali, je že moj stari tata, ki ga na žalost nisem poznal, ogromno vedel o preteklosti. Tudi

moj tata me je navduševal za zgodovino in mi vedno znova pripovedoval o tem, kaj se je dogajalo v prejšnjih časih. Tako je zanimanje za zgodovino pri hiši živo kar skoz več generacij. Prvič me je k raziskovanju zgodovine Cola – kar se tega tiče sem prevelik lokalpatriot, vedno me namreč zanima samo Col, drugi kraji pa samo v povezavi s Colom – spodbudil naslednji dogodek:

v arhivu Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Novi Gorici sem iskal nek podatek o Colu. V mapi je bilo nekaj listov in zraven opomba, da na Colu tako ali tako ni kakšnih posebnih zgodovinskih zanimivosti. To me je tako razjezilo, da sem kmalu po tem zbral vsebino za zloženko Colske znamenitosti, o kateri lahko povem naslednjo zanimivo prigodo. Učiteljica Vera Podkrajšek je šolske otroke peljala na ogled znamenitosti, ki so zbrane v zloženci. Preden so šli na pot, so se ustavili v lokalni trgovini, kjer jih je prodajalka vprašala kam so namenjeni. Otroci so povedali, da gredo gledat Colske znamenitosti, prodajalka jih je pa vprašala: *Ja, kje pa je kakšna?* Žal premalo poznamo zgodovino naših krajev. Razlog za raziskovanje in zapisovanje preteklih dogodkov je tudi moje prepričanje, da se tisto, kar je zapisano, ne bo nikoli izgubilo. V ustnem izročilu se zgodbe spreminjajo, veliko snovi se izgublja, predvsem zgodovinska dejstva.

Kako zbiraš gradivo in kje si ga največ našel?

Ogromno informacij sem dobil od ustnih virov, od domačinov, zelo veliko sta mi povedala tata in mama. Tata je imel vse v glavi, nikoli ni stvari zapisal. Te informacije so bile podlaga, da sem šel do posameznih Colčanov, za katere sem vedel, da znajo marsikaj povedati o preteklosti. Pogosto se je zgodilo, da so jih moji poskusi intervjuja najprej prestrašili, vendar sem nekako

znal sprostiti ozračje, skoraj vedno so se taka srečanja nadaljevala kot sproščen pogovor. V arhivih sem največ iskal gradivo za razstavo o gradu Trillek in za knjigo ter razstavo o 1. svetovni vojni. In moram reči, da mi ni težko več ur sedeti v arhivu več dni zapored. Največkrat sem bil v Arhivu Republike Slovenije in v arhivu Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani, v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici, v različnih knjižnicah, bili smo tudi na Dunaju, kjer smo iskali fotografije Cola iz časov prve vojne.

Si pri iskanju gradiva v arhivih usmerjen samo v temo, ki te takrat zanima, ali nabiraš tudi druge informacije, ki so povezane s Colom?

Ja, takrat sem predvsem usmerjen na tisto temo, na žalost. Do sedaj sem se že navadil da si – če naletim na temo, ki bi bila mogoče zanimiva kdaj v prihodnje – vsaj zabeležim, kje sem to videl. Tako imam na primer kar nekaj zapiskov o colskem pokopališču in o gradnji cest. Včasih se mi je namreč že zgodilo, da sem moral nazaj v arhiv, po gradivo, na katerega sem naletel, a si nisem zapisal kje ...

Katera zgodovinska tema pa te navdušuje v tem trenutku?

Trenutno zaključujem projekt, s katerim se ukvarjam že dolgo, predolgo, ga vedno znova odlagam, je pa sedaj zelo blizu konca. To je

gradivo o Joškotu Mažarju, beraču. Tudi Joško je bil po pripovedovanjih zmeraj tak, sedel je nekje v kotu in čakal. In tako čaka tudi sedaj! Predolgo! A imam vedno bolj močno željo, da moram to zadevo zaključiti. V gradivu so zbrana pričevanja o beraču, petlarju, ki je bil doma s Slovaške in je v naših krajih živel od konca 1. svetovne vojne do smrti. Domačini so ga ohranili v lepem spominu, veliko zgodb sem zbral o njem, nekaj vsebine pa sem dodal tudi sam. Za potrebe tega projekta sem se tudi že odpravil v Bratislavo in mesto Trenčín, kjer je bil Joško rojen, vendar se mi nekako ni izšlo. Tako bo pričevanje o njem izšlo pred to potjo, vendar se bom enkrat kasneje gotovo odpravil tja, nekaj me vleče.

Treba je poudariti, da si zaposlen za poln delovni čas, da imaš družino. Torej se z vsem zgoraj navedenim ukvarjaš v svojem prostem času. Od kje črpaš energijo? Kaj te žene?

Vem, kaj misliš. Navsezadnje je pet ur sedenja v arhivu velik napor, ob tem pa veš, da se moraš naslednji dan vrniti. Najprej moram reči, da mi doma nikoli, ampak res nikoli, niso odrekli razumevanja in podpore. Kaj me žene? Verjetno je tudi radovednost, želja po poznavanju novih tem ... Po pravici povedano pa ne vem, šele zdaj, ob tvojem vprašanju, sem začel razmišljati o tem. Res ne vem, kaj je tisto, kar me žene, vem pa, da me v nekem trenutku

nekaj spodbudi k akciji. Kaj je to, ti pa ne znam povedati!

Se trenutno – poleg zbiranja gradiva o Jošku Mažarju – ukvarjaš še s čim?

Za leto 2014 pripravljamo vseslovensko srečanje oglarjev, po novem letu se bomo začeli bolj aktivno ukvarjati z organizacijo. Leta 2012 so tako srečanje organizirali v Lokovcu in prijatelj Miro Šuligoj me je povabil, da sem za publikacijo, ki so jo izdali ob tej priložnosti, napisal članek o oglarjenju v naših krajih. On je tudi predlagal, da bi tako srečanje organizirali tudi mi. Posvetoval sem se z nekaj prijatelji in ideja se je prijela.

Kaj bi počel v življenju, če bi lahko še enkrat izbral poklic?

Ojej, to je pa zelo provokativno vprašanje. Če bi lahko od tega živel, bi gotovo delal to, kar sedaj počnem zaradi veselja. To je odkrivanje zgodovine domačega kraja. Sicer me tudi precej vleče na Bližnji in Srednji Vzhod, v zibelko civilizacije, vendar dvomim, da se mi bo ta želja kdaj uresničila. Ko sem se odločal, da grem na faks, sem imel v mislih šport ali zgodovino. Odločil sem se, kot sem se. Ali je bilo prav? Ne vem in v tem trenutku niti ni več pomembno.

Kot si že omenil, rad delaš z mladimi. Zakaj?

Zdi se mi pomembno, da so mladi vključeni v dogajanje. V njih je bodočnost, so tisti, ki bodo nadaljevali začeto

delo. Preden sem prevzel urednikovanje *Colskega časnika* me je včasih motilo, da se mladine ni vabilo k sodelovanju, in zato sem sam kot urednik vztrajno iskal nove, mlajše sodelavce. Po mojem mnenju je tudi še sedaj v *Colskem časniku* premalo vsebine za mlade in res upam, da bo aktualno uredništvo spremenilo časnik po svoji podobi. Starejši pa jih bomo občasno prosili za kakšno objavo ...

Gotovo si s svojim delom komu od mladih tudi vzornik. Kdo pa so bili oziroma so še tvoji vzorniki?

Ne vem, ali sem kdaj imel vzornike. Zelo spoštujem delo Franca Černigoja. V smislu veselja do zgodovine, je bil moj vzornik tudi tata. Sicer pa kar se tiče raziskovanja delam tisto, kar me veseli, zanima. Pri tem ne sledim drugim, niti me ne prepriča, če mi drugi predlagajo, kaj naj bi počel. Delam po svoje. Da pa bi sam bil komu vzornik? Zelo dvomim!

Kaj si želiš za mlade ljudi, za prihodnje generacije iz naših krajev?

Predvsem si želim, da bi imeli perspektivo, ki je zdaj nimajo – in to ne po lastni krivdi. Prihodnost je v tem trenutku videti precej črna. Želim si tudi, da spet oživele vrednote, ki so nekoč že bile, vendar smo jih vmes zavrgli. Osnovne vrednote kot so poštenost, odkritosrčnost in druge ... Po mojem je do trenutne družbene situacije prišlo, ker smo pozabili nanje. Pohlep, napuh, zaničevanje

nas ne bodo pripeljali daleč. Prepričan sem, da imajo mladi odgovor na izzive, ki so pred nami. Vendar jim je treba dati možnost soodločanja. Imajo volilno pravico, vendar jih v parlamentu ni; je pa veliko upokoјencev. Tudi tako se pokaže stanje v družbi, razmerje moči med različnimi generacijami.

Kakšne pa so tvoje želje in cilji za naslednjih 25 let?

Predvsem doživeti naslednjih 25 let! Če se osredotočim na časnik, si gotovo želim, da bi ta živel še 25 let. Kot sva se že pogovarjala, če ne bi več izhajal, bi ga številni Colčani zelo pogrešali. Stare številke z vsakim letom pridobivajo vrednost, saj se je marsikateri podatek iz preteklosti ohranil le v njih. Sem pa v zadnjih letih spoznal še nekaj pomembnega, in sicer kako veliko časnik pomeni izseljencem iz naših krajev, ki živijo po vsem svetu. Presrečni so, ko so zgodbe njihovih družin objavljene v *Colskem časniku*. Tudi to je njegova vrednost.

Lanja Hladnik

Lucijan Trošt – Lučo je pobudnik in idejni vodja številnih projektov, v okviru katerih je sam ali s sodelavci raziskoval različna obdobja colske zgodovine. Njegov prvi večji projekt je bila razstava o Rimljanih, ki je nastala leta 1994 ob 1600. obletnici bitke pri Frigidu. Leta 1997 je sledila odmevna predstavitev vina dvestoletne trte Dišečke, na prelomu tisočletij pa je v sodelovanju z učenci arheološkega krožka Osnovne šole Col pripravil razstavo in brošuro o colskem gradu Trillek. Veliko truda in časa je namenil fotografskemu dokumentiranju vseh faz gradnje nove colske šole in športne dvorane; nastalo je okrog 1300 fotografij, ki jih hranijo v arhivu OŠ Col. Ob tej priložnosti je uredil tri tematske brošure: o šoli, športni dvorani in o vodovodu Gora.

Okrog leta 2000 se mu je ob naključnem odkritju razpadajoče vojaške čelade utrnila ideja o razstavi o Colu z okolico v času 1. svetovne vojne. Ideja je prerasla v skoraj 500-stranski zbornik z naslovom *Fantje in možje, pojdite domov, boste morali na vojsko!* in istoimensko spremljajočo razstavo – oboje je bilo zaključeno jeseni leta 2008. Poleg Lucijana Trošta sta se pod zbornik podpisala soavtorja Mitja Benčina in Jernej Škvarč, poleg njiju pa so pri uresnitvi ideje sodelovali tudi številni drugi domačini.

Po zaključku tega izjemno obsežnega in uspešnega projekta, se je Lučo odločil, da je čas za krajši odmor od raziskovanja, ki pa se je seveda hitro zaključil. Danes ob pogledu na opravljeno delo pravi, da je bila v trenutku nastajanja knjige in razstave v zraku pozitivna ustvarjalna energija, ki se ne zgodi vsak dan. Zbornik je bil v zelo kratkem času razprodan in ljudje še danes sprašujejo, ali je mogoče dobiti še kakšen izvod.

Poleg vsega zgoraj naštetega je avtor številnih prispevkov v Colskem časniku, ki ga je od leta 2001 do 2005 tudi urejal, v Javorovem listu, Gori in v časniku Pro Lokovec. Mogoče še v kakšni drugi publikaciji, vendar bo ta podatek do nadaljnjega ostal skrivnost. Lučo (kopij) svojih prispevkov namreč ne hrani na enem mestu, kar je precej presenetljivo za človeka, ki se z navdušenjem pogloblja v zgodovinske zbirke. Vendar tako pač je – Lučo dela stvari po svoje.

Članek je nastal v jeseni 2012 in bi moral biti objavljen v lanskem časniku. Žal pa je jubilejni številki zagodel tiskarski škrat in intervju je pomotoma izostal. V uredništvu smo se odločili, da članek objavimo letos, saj verjamemo, da kljub zamudi ni nič manj zanimiv.

*Prevozi,
gradbena mehanizacija*

▣ Kobal ▣

KOBAL IVAN s.p.

Višnje 5a, 5273 Col

tel.: 05/36 68 187

gsm: 041/703 131

GASILCI

Tudi oni so ustvarili zgodovino colskega gasilskega društva

V tem članku želim napisati nekaj besed o soustvarjalcih zgodovine gasilske dejavnosti na Colu.

Najprej bi se rad ustavil pri enem izmed najzaslužnejših članov našega društva, **Srečku Pračku**, ki je bil z dušo in s telesom predan gasilstvu. V začetku letošnjega februarja, prav na dan, ko smo se pripravljali na naš letni občni zbor, nas je presenetila kruta in žalostna vest, da nas je Srečko za vedno zapustil. V belino odetem dnevu smo 6. februarja 2013 našega Srečka še zadnjič pospremili na domače pokopališče k večnemu počitku.

Globoko presunjeni in žalostnih src ob izgubi zvestega in marljivega prijatelja smo izrekli sožalje njegovi življenjski sopotnici Ljubi, sestri Barbari in bratom Antonu, Ernestu in Martinu.

V spomin naj navedem le nekaj podatkov o našem prijatelju.

Srečko se je rodil 24. maja 1959 v delavski družini očetu Slavku in mami Anici. V življenju jim ni bilo mehko postlano, zato je Srečko že takoj po končani osnovni šoli,

ki jo je obiskoval na Colu, občutil, kako grenak je kruh, saj je moral že zelo rano na delo v dolino. Najprej je delal na Tekstini, nato na Frukaltu. Verjetno ga je oče Slavko že zelo zgodaj navdušil za gasilstvo, saj je bil tudi sam gasilec gasilske desetine v takratnem obratu Žage na Colu. Srečko je tako bil najprej eno leto gasilec v IGD Tekstina, takoj ob ustanovitvi gasilskega društva na Colu pa se je vključil v domače društvo. Točno 6. februarja 2013 smo praznovali 35. obletnico obstoja našega društva in prav na ta dan smo se morali še zadnjič z žalostjo posloviti od našega predragega, požrtvovalnega člana.

Srečko nam je bil povsod za zgled, bil je pobudnik mnogih idej pri razvoju našega društva. Vseskozi se je izobraževal in izpopolnjeval. Že takoj po ustanovitvi društva je opravil tečaj za gasilca, leta 1979 za strojnika, leta 1982 za vodjo enote, leta 1994 pa še za vodjo enot. Tako

si je pridobil čin gasilskega častnika, v katerem je napredoval do gasilskega častnika II. stopnje. Opravil je tudi tečaja za mentorja mladine in za uporabnike radio vez ter tečaj iz prve pomoči. Od leta 1991 do leta 1996 je bil poveljnik društva, podpredsednik pa od leta 1996

Srečko Praček, gasilski častnik II. st.: rojen 24.5. 1959, umrl 2.2.2013. Foto: Arhiv Ivana Škvarča.

Pogreb Srečka Pračka. Foto: Arhiv Ivana Škvarča.

do leta 2009.

Srečko je bil vedno gonilna sila v društvu in tako se je udeležil mnogih tekmovanj v okviru le-tega, sodeloval pa je tudi na tekmah zveze v regiji in po celi Sloveniji. Nastopal je kot član tekmovalne ekipe, kot vodja ali mentor. Številni pokali, priznanja, zahvale in lepi uspehi društva so plod tudi njegovega dela. Skoraj ni bilo akcije, intervencije, vaj, gradnje, veselice, praznovanja doma ali v okoliških društvih, da Srečko ne bi bil zraven. O njegovem bogatem delu pričajo tudi mnoga priznanja, odlikovanja in zahvale, ki jih je pridobil. Bil je nosilec naslednjih državnih priznanj: plamenice III., II., in I. stopnje, državnega priznanja III. stopnje, občinskih priznanj II. in I. stopnje, zlate plakete OGZ in priznanja za 30-letno službovanje v gasilski službi. Veliko pa je bilo tudi skritega dela in opravil, ki jih morda nismo niti opazili, saj je bil Srečko zelo skromen. Rečemo

lahko, da je bil gasilski dom njegov drugi dom.

Kljub hudi in dolgotrajni bolezni nikdar ni tožil. Srečko je bil namreč hud sladkorni bolnik, dolga leta se je boril z dializo, prestal je presaditev ledvice in na koncu je bolezen terjala še nogo. Srečko se ni dal! Ko smo lani prevzeli in blagoslovili nov kombi, je bil zraven, sodeloval je pri vseh nakupih vozil, pri gradnji gasilskega doma, spoštoval je gasilskega zavetnika sv. Florjana, pomagal je pri raznašanju koledarjev po domovih naših krajanov ...

Pričakovali smo ga na zadnjem občnem zboru v soboto 2. februarja 2013, pripravili smo mu tudi skromno zahvalo, vendar nas je malo pred pričetkom našega zborovanja pretresla žalostna novica, da se je Srečko, preden je odšel na pot proti Colu, za vedno poslovil od svojega, s hudo boleznijo prežetega zemeljskega življenja.

Obnemeli smo in nikakor nismo mogli doumeti, da Srečkota nikoli več ne bo med nami. Marsikateremu se je ob tej novici orosilo oko. Srečko je tako tiho in nepričakovano, kot je večkrat prišel v gasilski dom, tudi odšel od nas. Iz našega spomina pa ne odhaja, kajti za njim ostajajo sledi njegovega dela. Kljub temu, da za njim ostaja velika praznina, smo hvaležni, da nam je bilo dano ob njem in z njim živeti polnih 35 let. Trudili se bomo Srečka ohraniti v najlepšem in trajnem spominu. Navkljub žalosti, ki nas navdaja ob slovesu, nam prav on vliva pogum in veselje do nadaljnega dela v gasilstvu.

Čeprav Srečko odhaja iz vrst, bo v zgodovini colskega prostovoljnega gasilstva za vedno ostal zapisan njegov neizbrisen lik pokončnega prostovoljnega gasilca.

Colske gasilke in gasilci se ga bomo radi spominjali in pogumno nadaljevali njegovo delo in tako bo Srečko še vedno živel v srcu slehernega colskega gasilca. Želimo, da bi mu bil dobri Bog dober plačnik za vsa njegova dobra dela in naj mu bo lahka colska zemlja, v kateri naj v miru počiva.

Nekaj besed želim napisati še o dveh naših dobrih prijateljih in zaslužnih možeh, ki sta začela ustvarjati zgodovino našega društva in sta stalno spremljala njegovo delovanje. Kljub zdravstvenim težavam sta se tudi v zadnjem času večkrat zanimala za naše delo in ob vsakokratnem vabilu ob naših občnih zborih zaželela veliko uspehov in pozdravov

vsem našim članom. V letu 2012 sta tudi omenjena člana zaključila bogati življenjski poti in prerano legla k zadnjemu počitku. Tako nas je v začetku maja najprej zapustil naš dobri prijatelj g. Stane Bačar, ki mu Prostovoljno gasilsko društvo Col veliko dolguje, saj je bil v prvih letih našega obstoja kar nekaj let inštruktor naših prvih tekmovalnih ekip. Z njegovo pomočjo smo naredili prve korake usposabljanj in tekmovanj. Nikdar mu ni bilo težko zlastnim avtom priti na Col in celo popoldne preživeti z nami na vajah. Bil je res velik, preprost, srčen človek, ki je vsakega znal navdušiti in razvedriti.

Kar kmalu po smrti g. Staneta sredi julija se je zaključila še življenjska pot g. Rudija Rustje – staroste gasilstva na Primorskem. Rudi je sodeloval tudi pri ustanavljanju našega društva, bil je predavatelj na

Stanislav Bačar: rojen 29.6.1938, umrl 5.5.2012.
Foto: Arhiv Ivana Škvarča.

prvih naših usposabljanjih za gasilce in nižje gasilske častnike. Zelo ga je zanimala zgodovina gasilstva, zato nas je vedno spodbujal k pisanju kronike in zbiranju podatkov. Napisal je več knjig,

Rudi Rustja: rojen 8.10.1924, umrl 16.7.2012. Foto: Arhiv Ivana Škvarča.

v eni izmed njih je opisal tudi kroniko našega društva. Če je le mogel, se je udeležil naših občnih zborov in nas vedno s čim presenetil. Ko zaradi zdravstvenih težav ni mogel priti na občni zbor, je prosil za poročanje oz. novice o dogajanju v našem društvu.

Colske gasilke in gasilci smo obema za vse zelo hvaležni. Sedaj jima lahko le še obljubimo, da bomo njune inštrukcije in želje ohranili in se jih trudili izpolnjevati. Ohranili ju bomo v trajnem in najlepšem spominu.

V spomin nam je ostalo gradivo, ki je nedokončano ostalo v Stanetovi beležki kot rokopis. Verjetno ga je Stane mislil posredovati ob kakšnem jubileju našemu društvu,

pa sta ga bolezen in smrt prehitela. Zahvalo smo dolžni hčerki Alenki, ki nam je rokopis posredovala. Stanetovo pisanje naj bo spodbuda in izziv našim sedanjim in bodočim ekipam, da to, o čemer je pisal, colski gasilci uspemo doseči.

Na Staneta nas bo vedno spominjala tudi lepo obnovljena in na vrhu stopnišča v našem gasilskem domu razstavljena gasilska črpalka SORA.

Na njegovo pobudo in z njegovim posredovanjem je namreč prišla v naše društvo. Prav na njej in po njegovih navodilih so se naši člani učili prvih prijemov in dela z gasilsko črpalko.

V zgodovini 35-letnega delovanja je naše vrste za vedno zapustilo že kar nekaj naših zvestih članov in prijateljev. Opravili so svoje življenjsko poslanstvo, s katerim so obogatili tudi gasilstvo. Vse, kar danes mi lahko še storimo zanje, je to, da se jih še naprej s hvaležnostjo spominjamo, večkrat postojimo v tišini ob njihovih grobovih in z molitvijo ter s prižigom skromnega plamenčka sveče počastimo njihovo plemenito delo.

Stane tako piše:

49 SEKUND!

Kako hitro teče čas! Skoraj ne morem verjeti, da je preteklo že skoraj 30 let, kar sem vadil gasilske ekipe na Colu.

Ne samo čas, tudi spomini tonejo v sivino preteklosti. Prav

zaradi tega sem se kar težko spravil k temu pisanju, saj sem se vprašal, ali je ostalo še v spominu vse tisto, o čemer naj bi pisal ob jubileju PGD Col.

Prav kmalu po ustanovitvi Gasilskega društva Col so me nekateri sodelavci vprašali, ali bi sprejel nalogo voditelja tekmovalnih ekip s Cola. Odločitev ZA je bila pravzaprav lahka, saj sem imel v svoji tekmovalni desetini odličnega člana Jožeta Škvarča. Če je on tako dober, so verjetno dobri tudi drugi na Colu. Na oddelku sem imel kar nekaj sodelavk s Cola in njegove okolice. Še Marija Žgavc me je nagovarjala, naj sprejemem obe ekipi – žensko in moško.

Če se prav spomnim, sem na Col kot inštruktor prvič odšel ob koncu poletja 1977. Tam so me že čakali mladi fantje in dekleta. Določili smo vloge za obe tekmovalni desetini. To smo naredili kar tako, po občutku. Zanimivo je, da smo čez nekaj časa zamenjali le par tekmovalcev. Še danes se dobro spomnim, da sem bil kar presenečen, kako resno so bili novinci pripravljene delati.

Začeli smo iz nič. Prvi prijemi, prvi koraki, obvezni gibi, racionalnost v gibanju. Tako kot povsod je bil začetek težak, hkrati pa presenljivo uspešen. Dobro je bilo, ker ni bilo nobenega predznanja, zato so vaje potekale na podlagi bogatih izkušenj iz Industrijskega gasilskega društva Tekstina (v nadaljevanju IGD Tekstina), kjer sem bil inštruktor že od leta 1970. Ker torej ni bilo od prej pri novincih nobenih slabih

Štirje najzaslužnejši; Po izvedeni vaji na območju Alpine na Colu in zaključku tečaja za gasilske podčastnike v pogovoru (od leve proti desni: Rudi Rustja, Dušan Rustja, Stanislav Bačar in Pavletič). Foto: Arhiv Ivana Škvarča.

tekmovalnih navad, smo že od začetka delali po sodobnih postopkih. Najpomembnejše je bilo, da so bili tekmovalci in tekmovalke resni in zelo hitri. Odgovornost se je pokazala tudi ob prihodih na vaje, saj je le redko kdo manjkal. Občasno mi je pri vajah pomagal Jože Škvarč, ki je bil že od leta 1975 član zmagovalne ekipe IGD Tekstina. Ne vem več, koliko vaj smo imeli. Vem le, da je bila na vseh prisotna velika zavzetost. Prav nenavadno je bilo, kako se je lahko zbrala tako dobra ženska desetina v kraju, ki je šele pred kratkim dobil gasilsko društvo.

Vaje so potekale po sistemu »najprej počasi in prav«. Tisti, ki ste že kdaj vadili tridelni

napad – suho in mokro vajo, veste, da se je treba najprej naučiti pravilno delati na videz preproste gibe. Spomnim se, kako hitro so tekmovalci obvladali osnovne gibe in prijeme. Temu je sledilo »piljenje« posameznih korakov – od prvega skoka naprej. Ker smo imeli slabšo opremo, je težave povzročalo spajanje sesalnih cevi. Na srečo so bili v društvu inženirji, ki so to pomanjkljivost hitro odpravili.

Gasilci dobro vedo, kako pomembno je, da se vajo opravi brez treme, ki sicer visi nad tekmovalci kot grozeče breme in vpliva na njihovo zbranost. Tisto, kar je bilo pri vajah na Colu najlepše, je bila stalna pripravljenost, da smo

vajo ali njen del tudi desetkrat ponovili brez godrnjanja.

Priznati moram, da ne vem več, koliko časa sem hodil na Col. V letih od 1978 do 1979 sem tako bil inštruktor tekmovalcem v IGD Tekstina in Colčanom. V septembru 1979 sem se zaposlil na občini, s tekmovalci IGD Tekstina nisem več sodeloval, na Col pa sem prihajal še nekaj časa.

Prispevku sem dal naslov **49. SEKUND**, to je čas – mejnik, ki je ločeval najboljše skupine od povprečnih. Ne vem, kako je danes. V času, ki ga opisujem, so le redki tekmovalci uspeli izvesti

suho in mokro vajo v manj kot 49. sekundah. Skupina IGD Tekstina je to zmogla, v njej pa je bil tudi eden najboljših tekmovalcev Jože Škvarč s Cola.

Kdaj je ekipa s Cola dosegla omenjeni čas in opravila vajo še hitreje, mora biti zapisano v spominih takratnih tekmovalcev. Če upoštevam, kako hitri in spretni so bili, mislim, da jim je to uspelo kar hitro.

Rad bi povedal, da na častnem mestu v moji knjižnici stoji pokal, ki so mi ga Colčani podelili 4. aprila 1982. leta. S tem so me presenetili in razveslili, saj sem delal tedaj

na občini in za operativno gasilstvo nisem imel časa –moral pa sem spremljati vse tovrstne dejavnosti v občini.

Še danes, ko to pišem, mi je prijetno pri duši ob spominu na tiste lepe, dejavne čase in na izjemne ljudi, s katerimi sem delal – koristno in častno delo.

Stane Bačar

Pripravil in zapisal

Ivan Škvarč,

predsednik PGD Col

avtoprevoznništvo, odkup in prodaja lesa

Lampe Joško
Višnje 4; gsm: 041 647 692

Gasilski tabor 2013

Tudi letos smo bili mladi iz Prostovoljnega gasilskega društva Col na enotedenskih aktivnih počitnicah, na gasilskem taboru v Križevski vasi blizu Metlike, ob reki Kolpi. Tam smo bili od prvega do sedmega julija. Vreme smo imeli kar lepo, le enkrat nas je presenetil dež.

Na taboru smo bili zelo delavni, doživeli pa smo tudi veliko tudi zanimivega. Dosti smo plavali, skakali v vodo, tekmovali smo v badmintonu in v igri med dvema ognjema, pripravili smo manjši poligon in se šli gasilsko štafeto. Celo našo malo »pumpo« smo privlekli na površje. Večino časa smo bili mokri, na koncu dneva smo se posušili na soncu, predzadnji dan pa z ognjem, ki je bil kar velik, saj se to za mlade gasilce spodobi.

Skupaj ob ognju . Foto: Tim Žgavec

Nevšečnosti nismo imeli veliko, le enkrat smo se potopili s kanujem, kdaj pa kdaj nas je zmotil vlak ... Kljub vsemu smo se imeli odlično in z veseljem že čakamo naslednje leto. Šušlja se namreč, da bomo poiskali nov kraj, kjer bo gotovo lepo... Že sedaj smo prepričani, da bomo vzeli s sabo iste kuharice, saj so nam polepšale tabor in nas z odlično hrano

kar lepo razvajale. Hvala vam! Zahvaljujemo se tudi Milanu Preglju, ki je bil cel teden z nami. Hvala staršem, zaupali ste nam otroke, poskrbeli ste za njihovo sodelovanje pri sveti maši in jih odpeljali domov.

Na svidenje prihodnje leto.

Tim Žgavec

Gasilska vaja . Foto: Tim Žgavec

Zbrani v zboru. Foto: Tim Žgavec

Gasilci v letu 2013

Pozdravljeni! Tudi jaz bi vam na kratko predstavil delovanje Gasilskega društva Col v letu, ki se počasi izteka. Letošnje leto ni bilo tako ekstremno, saj je bilo manj intervencij kot lansko leto, po drugi strani pa smo se še bolj potrudili in še več sodelovali v naši krajevni skupnosti.

V iztekajočem letu smo bili do novembra devetkrat poklicani na intervencije. Od tega smo enkrat čistili sneg s strehe, trikrat smo gasili dimniški požar, pomagali smo gasiti stanovanjsko hišo v Ajdovščini, v Beli smo gasili divje odlagališče, prav tako pa smo pomagali gasiti tudi dva večja požara. Eden se je razplamtel na Trstelju, drugi pa je bil bliže nas, nad Budanjami. Poleg naštetih intervencij pa smo tudi drugače pomagali krajanom. Med letom smo kar nekajkrat prečrpavali vodo in pomagali pri čiščenju vodnjakov. Prav tako smo izvajali varovanja na

raznih prireditvah.

V mesecu maju smo se udeležili sv. maše v čast našemu zavetniku sv. Florijanu na Sveti Gori in Otlici. Tudi letos smo v juliju organizirali taborjenje v Metliki. Poleg mentorjev je bilo prisotnih 35 otrok. Skozi vse leto smo se z mladimi pripravljali na razna gasilska tekmovanja. Udeležili smo se tekmovanj iz gasilske orientacije, tekmovanja za Matevža Haceta ter kviza gasilske mladine. Dosegli smo tudi kar nekaj vidnejših rezultatov, saj je bila ekipa pripravnikov uvrščena na državno tekmovanje iz orientacije. Tekmovanje je potekalo septembra v Sv. Juriju ob Ščavnici, naša ekipa pa je dosegla dobro 12. mesto.

Kot vsako leto smo tudi letos v avgustu organizirali gasilsko veselico, zabaval nas je ansambel Juhej. V oktobru, mesecu požarne varnosti, smo predstavili naše delovanje

društva v vrtcu na Colu in na OŠ Otlica.

Gasilski dom tudi med letom ne sameva, saj poleg naših dejavnosti v njem potekajo tudi nekatere druge aktivnosti, od vaj pevcev do raznih sestankov, krožkov, telovadbe in predavanj, kar pomeni, da so prostori gasilskega društva kar najbolj izkoriščeni in služijo svojemu namenu.

Vendar pa vseh teh aktivnosti ne bi zmogli sami. V času krize je denarja vedno manj, zato bi se na tem mestu rad zahvalil vsem krajanom, ki nam nesebično pomagajo in nas vselej podpirajo pri našem delovanju.

Vsem želimo čim bolj mirno, srečno in uspešno novo leto 2014.

Poveljnik PGD Col

Janko Škvarič

LOVCI IMAMO OBNOVLJENO HLADILNICO

Lov je bil v daljni preteklosti za človeka vir hrane za preživetje, kože so mu služile za oblačila. Rogovje je naš prednik krepko predelal in iz njega napravil kakšno primitivno orodje ali orožje. Ko je človek svojo nomadsko življenje zamenjal s stalno naselitvijo, je lov postajal vedno bolj prestižna pravica posameznikov, le-ti so v njem iskali sprostitev, bil pa je povezan tudi z njihovim ugledom in ponosom. V tem obdobju je posamezniku veliko pomenila že trofeja, meso pa je bilo prestižnemu lovcu včasih celo odveč. Za divjačino so poskrbeli »divji lovci«, ki so še vedno lovili zgolj zaradi mesa. Tak odnos se je med upravičenci in krivimi lovci ohranjal vse do sredine prejšnjega stoletja. Socialistični sistem je divjad uvrstil med dobrine, ki niso vezane na lastnino kmetijskih ali gozdnih zemljišč. Vsak, ki je imel veselje do lova, je lahko postal tudi lovec s pravico do vsega, kar je na lovu uplenil. Tudi v tem obdobju so lovci več poudarka namenili divjačini in kožuhom kot pa trofejам. Tistim, najbolj predanim je lov pomenil celo skromno preživetje. Meso je namreč v povojni krizi

Obnovljena
hladilnica.
Foto:Arhiv S.
Peljhana

prijetno dopolnjevalo skromne kmečke jedi, kože lisic, kun, polhov ... pa so prinesle tudi kakšen denar v družinsko blagajno.

Takemu, dokaj prvotnemu lovu pa vse bolj na prste stopa oblast. Zakoni, ki skrbijo za pravilne odnose v naravi, še kako natančno usmerjajo vse posege, seveda tudi med prostoživečimi živalmi. Meso in trofeje nimajo več nobenega pomena. V ospredje stopajo predvsem skrb za uravnoteženo spolno in starostno strukturo divjadi, skrb za zaščito življenjskega okolja (razno razne EKO -

celice), skrb za redke vrste... Celo krmljenje so si umislili, saj je to vaba, s katero divjad držimo v »gozdu«. Vedno večjo pozornost in tudi zaščito so deležne vrste, ki so bile v nekem obdobju lovske zgodovine lovcem prevelika konkurenca (medved, volk, ris ...). Lov na to divjad je dovoljen samo po letni odločbi, ki jo podpiše sam minister. Seveda mora tudi pokojna divjad nekaj časa ležati v »mrliški vežici«. Da, prav ste prebrali. Vsak kos uplenjene divjadi mora najprej v hladilnico, kjer jo pregleda ustrezno usposobljen strokovnjak. Temu sledi

podroben zapis v elektronsko knjigo, kjer inšpektorji nabirajo podatke za podroben pregled dela lovskih družin. Še več, vsak kos divjadi mora v bazo sledenja prispevati še spodnje leve čeljusti, ki jih mora lovska družina skrbno hraniti in jih ob koncu leta predložiti v pregled tričlanski »mednarodni komisiji«. Od te je na koncu odvisno, ali smo lovsko leto uspešno zaključili ali ne. Če temu ni tako, sta kaznovana lovska družina in njena odgovorna oseba. Da bi naša divjačina imela primerno zadnjo postajo,

smo na Colu obnovili zbirno hladilnico. Le ta trenutno ustreza vsem zakonskim zahtevam in upamo, da bo čim dlje služila potrebam lovske družine ali posameznikov, ki bi imeli težave pri spravilu mesa. Obnova hladilnice je Lovsko družino Col stala približno 12 tisoč evrov, vse delo pa je bilo opravljeno prostovoljno.

Starešina LD Col

Silvo Peljhan

Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo ter pluženje cest.

LEON AMBROŽIČ s.p.
SANABOR 5, 5271 VIPAVA
GSM: 031 756 771

MEPZ DURI ...

»Pariz (francosko Paris) je glavno mesto in obenem največje meto v Franciji, glavno mesto osrednje francoske regije Ile-de-France. Mesto znotraj svojih administrativnih meja, večinoma nespremenjenih od leta 1860, šteje 2.167.994 prebivalcev (leta 2006). Širše mestno območje se razteza precej zunaj administrativnih meja in šteje slabih 10 milijonov prebivalcev (leta 2005), metropolitansko ozemlje Pariza pa šteje skoraj 12 milijonov prebivalcev, kar ga uvršča med najgosteje naseljena območja celotne Evrope.

Pariz je danes eno vodečih svetovnih gospodarskih in kulturnih središč, s svojim vplivom na politiko, znanost, umetnost in zabavo pa se uvršča med glavna velemesta sveta.

V Parizu se nahaja sedež 36 od 500 najvišje kotirajočih gospodarskih družb na svetu. V njem se prav tako nahaja več mednarodnih organizacij, kot so UNESCO, OECD, ICC in neformalni Pariški klub.

Pariz je eden najbolj zelenih turističnih ciljev na svetu, z več kot 30 milijonov obiskovalcev na leto. Ponaša se s številnimi svetovno znanimi znamenitostmi, ki zaznamujejo panoramo mesta, med katerimi je morda najbolj znan Eifflov stolp.«

(Wikipedija)

Najbrž se sprašujete, kaj naj bi tak uvod pomenil. Dovolite mi, da vam to razložim malo kasneje. Pevke in pevci Mepz Duri smo bili dejavni tudi v tem letu. Nastopa na občinski reviji Naši zbori pojo in prireditvi Primorska poje sta za zbor skoraj nuja. Tudi v letošnji sezoni smo v okviru Primorske poje peli v zamejstvu, predstavili smo se v Ukvah v sosednji Italiji. Zgodnji spomladanski meseci so hitro minili in v začetku maja smo na Sveti Gori na povabilo gasilcev pri gasilski maši s pesmijo počastili nebeško mater Marijo. Po kratkem poletnem oddihu smo začeli z novo sezono. Nastopili smo na premieri dokumentarnega filma Primorska himna, ki je nastal v okviru praznovanja

70-letnice praznovanja nastanka pesmi Vstajenje Primorske, in nato še na prireditvi ob odkritju spomenika tej primorski himni. Konec novembra smo na povabilo Slovenskega mednarodnega združenja žensk SILA (Slovenian International Ladies Association), katerega članice so soproge tujih diplomatskih in gospodarskih predstavnikov v Republiki Sloveniji ter tudi Slovenke, nastopili na letos jubilejnem 20. bazarju na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Že kar nekaj časa pa so med nami krožile ideje in zamisli o gostovanju zbora v Parizu. In letos je ideja prerasla v uresničitev, saj smo konec oktobra odleteli do prestolnice

Francije in tam preživeli štiri zanimive in intenzivne dni. Na kratko bi našo zgodbo v Parizu lahko opisali takole ...

Po zgodnjem vstajanju in kavi v pevski sobi že hitro brzimo proti letališču Marco Polo v Benetkah. Letališke formalnosti rešimo dokaj hitro in skoraj brez zapletov. In ko smo vsi bolj ali manj udobno zleknjeni v sedežih, se veliki jekleni ptič začne premikati in končno se odlepimo o tal. Po dobri uri pod sabo zagledamo mesto Pariz. Vsak poišče svoj kovček in že smo pripravljeni na pohajkovanje.

No, skoraj, najprej poiščemo hotel in se namestimo, nato pa ... naš prvi cilj – Eifflov stolp. Stolp je sestavljen iz 18.083

MePZ Duri na bazarju, ki ga je na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani že dvajseto leto zapovrstjo organiziralo združenje SILA. (foto: Sebastijan Kovšca)

kovinskih delov in tehta 8.000 ton. Postavimo se v vrsto in čakamo, da pridemo do dvigala in se povzpne na vrh. Na vrh prispemo, ko se skoraj popolnoma stemni. Ko se ozreš po celotnem mestu, ki ga imaš kot na dlani, hitro pozabiš, da si prej dve uri stal v vrsti in čakal.

Drugi dan smo si ogledali Versailles. Najbolj znan prebivalec Versajske palače (*Château de Versailles*) je bil Kralj Ludvik XIV., znan tudi kot Sončni kralj. Osupnila nas je velikost palače. Ko dve uri hodiš iz sobane v sobano, še nisi na drugi strani. In vrtovi ... Če bi hoteli vse prečesati, bi potrebovali ves teden.

Zvečer se odpeljemo do okrožja Bercy, kjer nas že pričakuje Alek Zwitter, ki živi v Parizu in skupaj s še enim duhovnikom vodi župnijo. Peli smo pri sveti maši in pripravili krajši koncert. Zvečer nas je

Alek odpeljal še na krajši ogled po okrožju, nato pa smo se kar hitro vrnili v hotel.

Tretji dan je sledil ogled obeh slavolokov zmage,

sprehodili smo se do Velike in Male palače, ki sta bili tako kot Eifflov stolp zgrajeni za svetovno razstavo, ki se je v Parizu odvijala v letu 1898. Napoleona, enega največjih vojskovodij vseh časov so po smrti na otoku Sveta Helena prenesli nazaj v Pariz, kjer je skupaj s svojimi generali pokopan v grobnici, ki pa bi ji brez zardevanja lahko rekli kar cerkev. V kompleksu, palači, ki jo je Sončni kralj dal zgraditi za ranjene in brezdomne veterane, v sklopu katere je zgrajena tudi grobnica, se danes nahaja vojaški muzej. Pot oz. metro nas je nato peljal do trga Place de la Concorde. Trg se razteza na kar 8 hektarjih površine. Najprej je bil na sredini postavljen kip Ludvika XV., vendar so ga za potrebe francoske revolucije umaknili in postavili giljotino, pod katero sta bila usmrčena tudi Ludvik XVI. in Marija

Levo – MePZ Duri pod Eifflovim stolpom; desno – pogled na Pariz, kjer v mraku svetlobo dneva počasi zamenjuje svetloba tisočernih lučk. (foto: Tomaž Šček)

Antoinetta. Danes je na njem postavljen 3.200 let star obelisk iz Luksorja. Skozi park smo se sprehodili najprej do Luvra in nato še do katedrale Notre Dame. Iskali smo, če bi v tisti veliki množici ljudi kje opazili Notredamskega zvonarja, vendar je bil očitno na oddihu, zato smo si ogledali katedralo, nato pa jo počasi mahnili nazaj proti hotelu.

Zadnji dan smo se navsezgodaj odpravili še do

bazilike Sacre Coeur, ki krasi grič Montmartre, najvišjo točko Pariza. Bazilika je bila zgrajena v letih od 1876 do 1912, v počastitev žrtev francosko-pruske vojne leta 1871. Na griču Montmartre so svoje ateljeje za ustvarjanje imela tudi znana imena iz sveta umetnosti, kot so Salvador Dalí, Amedeo Modigliani, Claude Monet, Piet Mondrian, Pablo Picasso in Vincent van Gogh.

Po ogledu smo se seveda še malo razkropili po bližnjih trgovinah in »štantih«, nato pa počasi začeli pogledovati na uro in se odpravljati proti letališču. V poznih popoldanskih urah smo Parizu pomahali v slovo in odleteli domačim krajem naproti. Tako se je končal naš prvi malo daljši obisk tujine, verjamemo in želimo pa, da jih bo v naslednjih sezonah še več.

Marko Koren

Drugi dan našega pohajkovanja smo na železniški postaji trčili v – klavir, namenjen mimoidočim obiskovalcem, da sebi in drugim popestrijo čakanje. Seveda smo izkoristili priložnost in zapeli nekaj pesmi. Najprej ob spremljavi klavirja, zaključiti pa nismo mogli brez »Slovenca«, ki ima na takih lokacijah, prav poseben čar ... (foto: Tomaž Šček, Blažka Benčina)

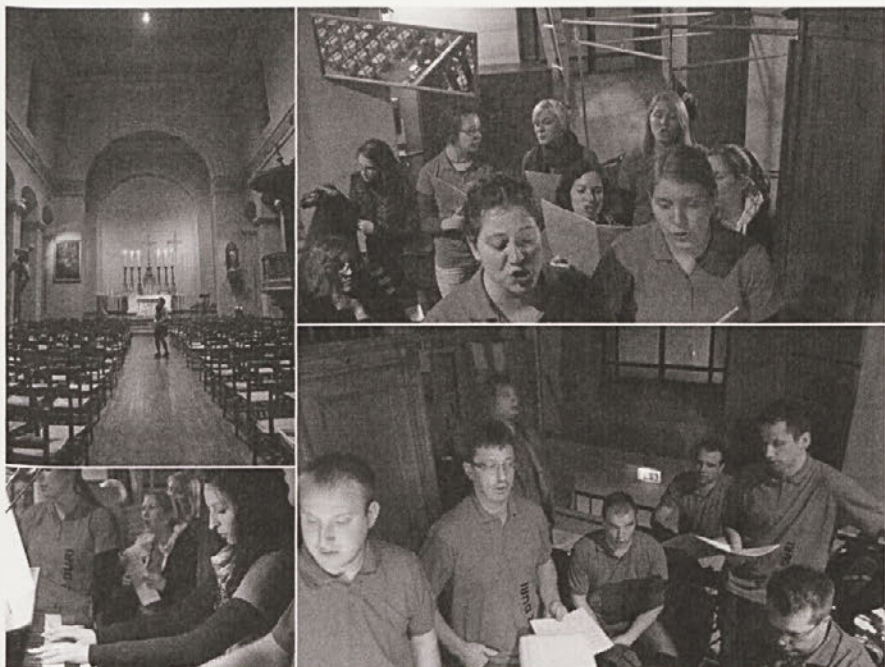
Na vrtovih Versaillesa ...
utesnjeni? Nemogoče ...
(foto: Blažka Benčina)

Pariški metro je eden najučinkovitejših metrojev v Evropi, prevozi namreč več kot 4 milijone potnikov dnevno. Tudi za nas je tako predstavljal glavni način transporta po Parizu. S svojo hitrostjo, enostavnostjo in ceno je nalogo izpolnil odlično. (foto: Tomaž Šček)

Ker s seboj nismo peljali profesionalnega vodiča, smo si vlogo le-tega morali razdeliti med seboj. Vsak je tako pripravil predstavitev določene znamenitosti in ko je bil čas za to, stopil v ospredje in jo predstavil drugim. Opaziti je bilo različne pristope k predstavitvam, a v nekaterih stvareh smo si bili edini – dolgčas nam ni bilo, hkrati pa smo se tudi kaj novega naučili. (foto: Tomaž Šček, Marko Koren)

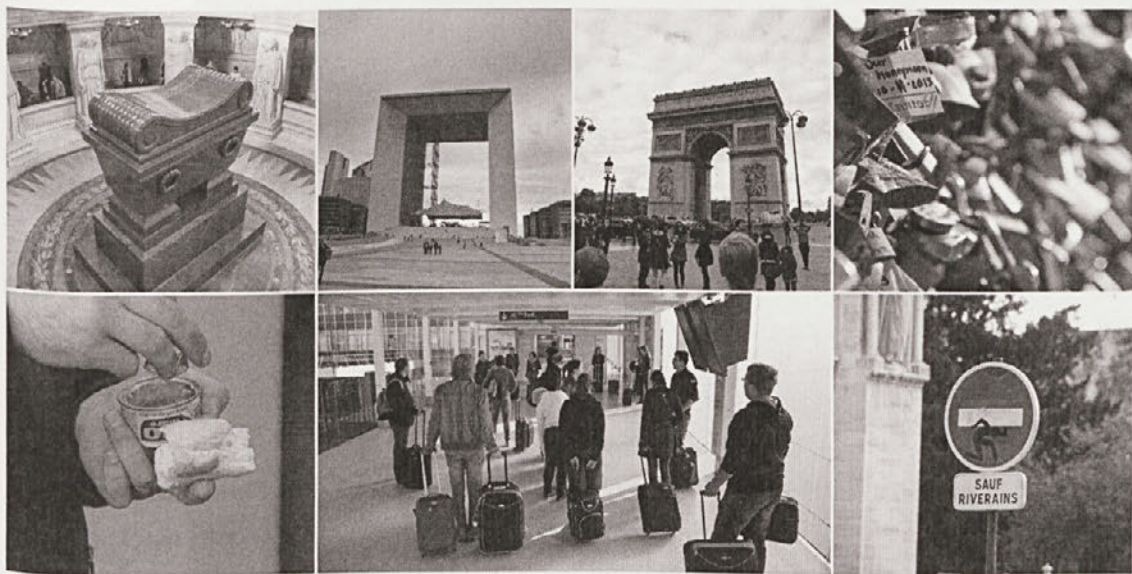

Sodelovanje pri nedeljski maši, ki jo je vodil slovenski župnik Alek Zwitter, v okrožju Bercy. Cerkev je zaradi svoje višine izjemno akustična, petje v njej pa – čisti užitek. (foto: Tomaž Šček)

Pod novim slavolokom zmage, ob gledanju na poslovni del mesta, kjer imajo sedež nekatere izmed največjih svetovnih korporacij. Območje je zaprto za promet in kot tako tudi priljubljena točka sprehajalcev in turistov. (foto: Tomaž Šček)

Za konec še nekaj utrinkov z našega pohajkovanja. Na vrhu Napoleonova grobnica, stari in novi slavolok zmage ter slika z mostu umetnosti, tudi ključavnic (Pont des Arts). Spodaj pa v teh štirih dneh eden naših pogostih obrokov, pariška ulična umetnost in naše slovo Parizu na letališču. (foto: Tomaž Šček)

POJASNILO DRUŠTVOM

Lanska, 25. številka *Colskega časnika* je bila za nas pomembna obletnica in sklenili smo, da bo posvečena *Colskemu časniku* in mladim ljudem na Colu. Zaradi tega smo izpustili prispevke naših društev. Iskreno se opravičujemo vsem, ki jim tega nismo dovolj jasno povedali že prej in vas hkrati vabimo k sodelovanju v prihodnje. *Colski časnik* naj bo še naprej glasilo vseh ljudi v našem kraju!

Silvester Kobal s.p.

Malo polje 26

5273 Col

041/414 603

05/366 83 06

**GOZDARSTVO in
GRADBENA
MEHANIZACIJA**

PREKO SKAL IN LEDU ... DO CILJA!

Skale, ledeniki, strme stene, globoki prepadi in visoki vrhovi – tako izgleda »delovno« okolje alpinista. Svoj pogled na ta zanimiv šport nam bo predstavil Boštjan Mikuž iz Gozda, načelnik alpinistične sekcije PD Ajdovščina, ki se pri svojih 27 letih lahko pohvali z vrsto zahtevnih vzponov.

Najprej enostavno vprašanje: kaj je alpinizem?

Alpinizem je precej širok pojem, saj zajema več športov: alpinistično plezanje v skali in ledu, športno plezanje, alpinistično smuko ter turno smuko. Razlika med alpinističnim in športnim plezanjem je predvsem v zahtevnosti in nevarnosti, saj prvo poteka v gorah, na skalnati ali ledeni podlagi, drugo pa v plezališčih ali na umetni plezalni steni. Podobna razlika je med alpinistično in turno smuko, pri čemer je prva zahtevnejša in nevarnejša zaradi prav takega terena.

Od kdaj se že ukvarjaš z alpinizmom?

Alpinistični pripravnik sem postal leta 2009. Želja po tem je bila sicer že prej, a takrat je prišlo do pravega začetka. Državni izpit za alpinista sem opravil lansko leto.

Kako postaneš alpinist?

Ko postaneš tečajnik, moraš

Boštjan Mikuž (The Ginat, Les Droites, Francija). Foto: arhiv Boštjana Mikuža.

najprej pridobiti stopnjo mlajšega pripravnika, kar traja eno leto in se zaključi z izpitom. Za uspešen zaključek stopnje je potreben tudi praktični del. Nato sledi pridobivanje stopnje starejšega pripravnika, ki traja ravno tako eno leto in mora biti podprto z dovolj vzponi. To se ravno tako zaključi z izpitom. Po 3 letih in vsaj približno 50 opravljenih vzponih ustrezne zahtevnosti greš lahko na državni izpit za alpinista. Kdor želi poučevati nove alpiniste, mora opraviti

še državni izpit za alpinista inštruktorja, ki ga lahko opravlja šele 2 leti po pridobitvi naziva alpinist.

Za teboj je že veliko težkih vzponov – nam lahko našteješ tiste najtežje? Kaj te je spodbudilo, da si se odpravil nanje?

Najtežji je bil vzpon na Centralni steber Frenejev v Mont Blancu z Dejanom Korenom (17. avgust 2012, Boningtonova smer, težavnost VI/A1, 500 m).

Sledi prvenstveni vzpon z Dejanom Korenom v smeri Gladiator (Mrzle vode/ Riofreddo, 26. januar 2012, težavnost IV/WI6, M7-, X, R, 205 m) in prva ponovitev vzpona v smeri »Kis ali vino?« z Nejcem Kurinčičem (Zahodni Julijci, zamejska Slovenija, 23. marec 2013, težavnost 30–90+°, M5+(?), 600 m). Zahteven je bil tudi vzpon v smeri The Ginat z Janezom Svolfšakom, kjer sva preplezala višino 1000 m (francoski Chamonix, Les Droites, 28. september 2012, težavnost IV 5, 1000 m). Prvenstveni vzpon pomeni, da si prvi preplezal določeno

smer. Običajno se štejeta še prva in druga ponovitev, pri zelo zahtevnih smereh lahko tudi kakšna nadaljnja.

Izbira alpinistične smeri je bila čisto osebna, pri tem sem upošteval svojo pripravljenost, sposobnost in atraktivnost smeri. Veliko informacij se da najti v strokovni literaturi in v današnjem času na internetu. Nekatere smeri so zanimive zaradi tega, ker so jih prvi preplezali znani alpinisti in imajo svojo posebno zgodbo. Frenejski stebri in tragična zgodba Bonattijevih fantov pri osvajanju Centralnega stebra leta 1961 so na primer ena

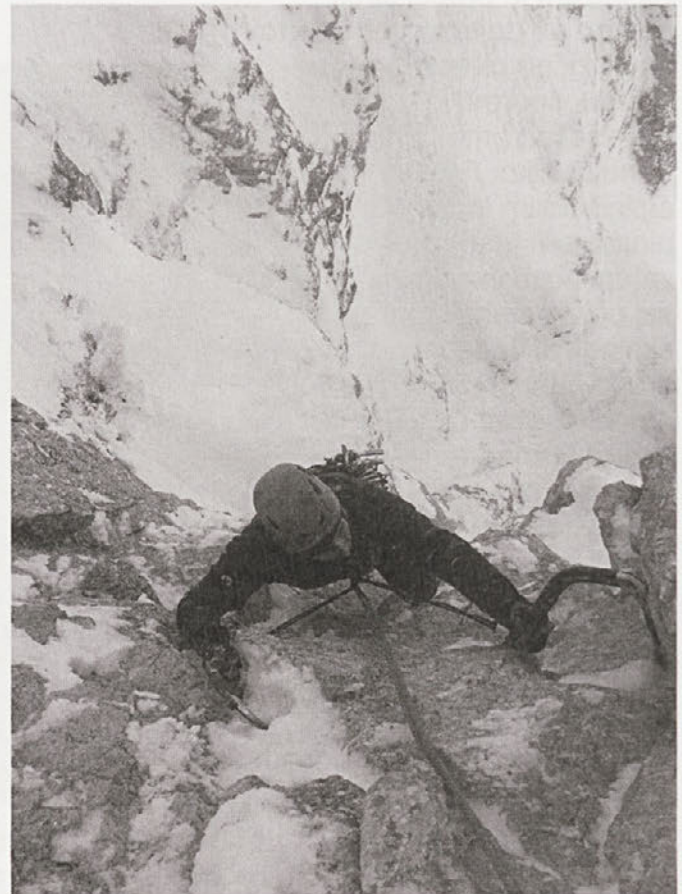
izmed prvih zgodb iz knjige Pitta Shuberta, ki se mi je vtisnila v spomin med še zelo začetniškim zanimanjem za alpinizem.

Koliko alpinistov običajno pleza skupaj?

Sedaj prevladuje alpski stil plezanja, za katerega so značilne hitre in lahke naveze običajno dveh ali največ treh članov. Obstajajo pa tudi solisti, ki plezajo sami. Število članov naveze praviloma ni odvisno od zahtevnosti smeri. Uli Stech je npr. letos opravil solo prvenstveni vzpon na Anapurno, ki je zelo zahteven.

Gladiator iz večje oddaljenosti. Foto: arhiv Boštjana Mikuža.

»Kis ali vino?«, 30–90+°, M5+(?), 600 m (Zahodni Julijci, zamejska Slovenija). Foto: arhiv Boštjana Mikuža.

Tudi Tomaž Humar je bil solist, plezal je sam, s seboj je imel le tehnično osebje.

Pri navezi dveh plezalcev gre prvi naprej in postavlja varovala, drugi pa sledi in jih pobira. Plezanje poteka v krajših odsekih dolžine 30–60 m, ker moraš vrvi in varovala prenašati v naslednje odseke in se tako pomikati vedno višje.

Število članov same odprave je lahko zelo različno. V preteklosti so bile običajno večje zaradi drugačnega načina plezanja (himalajski stil).

Je alpinizem zelo nevaren?

Seveda lahko rečemo, da spada med nevarnejše športe. Vseeno pa si veliko ljudi napačno predstavlja, da je plezalec v steni popolnoma nemočen pred silami narave. Velikokrat razmere res niso človeku prijazne in ne moreš se vnaprej zavedati vseh nevarnosti, ki prežijo nate, ampak še vedno lahko z gotovostjo trdim, da je varnost najbolj odvisna od plezalca samega. Ta se mora zavedati svojih sposobnosti in jih ne precenjevati. Zelo pomembno je, da izbira smeri temelji na fizični in psihični pripravljenosti ter izkušnosti.

Se lahko nesrečo prepreči samo s pravilno tehnično pripravljenostjo ali je treba imeti tudi veliko sreče?

Tu je zelo pomembna psihična pripravljenost, saj se kritičnim situacijam in težavam ne moreš vedno izogniti. V takih

The Ginat, IV, 5, 1000 m (Les Droites, Francija). Foto: arhiv Boštjana Mikuža.

primerih moraš ostati miren, zbran in uporabiti vse potrebno znanje in izkušnje za rešitev nastalega problema. Vsekakor pa moram poudariti prav psihično pripravljenost, ta je namreč izrednega pomena.

Kako treniraš? Imaš posebnega trenerja, ki te usmerja?

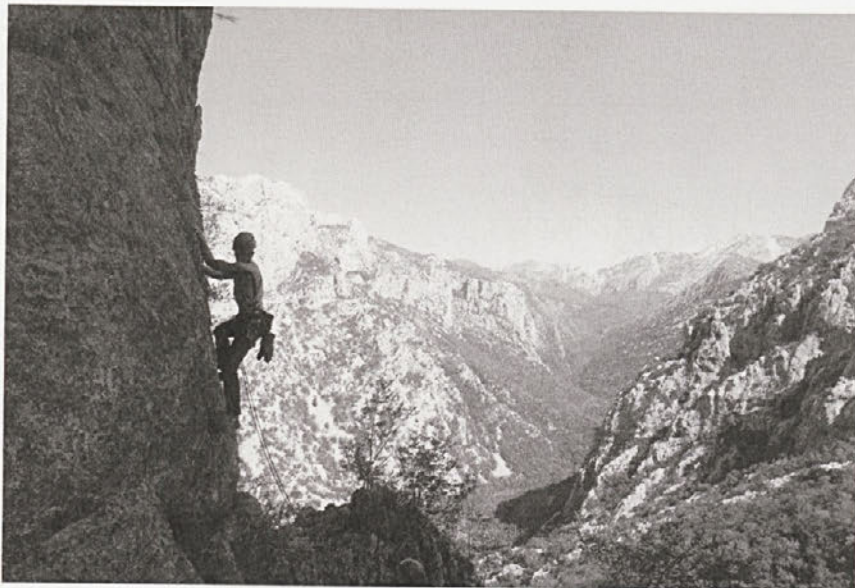
Trenerja nisem imel nikoli, program treninga si sestavljam sam s pomočjo informacij v knjigah in na internetu. Samo plezanje redno treniram na umetnih stenah in plezališčih, poleg tega pa je zelo pomemben tudi kondicijski trening, s čimer vzdržujem kondicijo.

Ali je alpinizem popularen šport? Je število alpinistov vedno približno enako, ali se spreminja?

Popularnost počasi, a vztrajno narašča. Alpinizem je bil sicer močno popularen že v obdobju

jugoslovanskega osvajanja himalajskih vrhov, ko je bila Slovenija vodilna sila na tem področju v nekdanji skupni državi. V novejšem času so k popularnosti alpinizma in razpoznavnosti Slovenije v svetu veliko prispevali številni odlični slovenski alpinisti, kot so Marko Prezelj, Tomaž Jakofčič, Luka Stražar, Nejc Marčič, Tomaž Humar ... Mlada alpinista Luka Stražar in Nejc Marčič sta lansko leto prejela zlati cepin – najvišje alpinistično priznanje na svetu.

Svoj prispevek k popularnosti dajeta tudi internet in Facebook, kjer lahko alpinisti pritegnemo pozornost mlade populacije. Povedati moram še to, da v zadnjem času močno narašča popularnost športnega plezanja, ki je veliko enostavnejše in varnejše od alpinističnega. S svojo praktičnostjo in dostopnostjo je odličen način sproščanja, kar tudi sam s pridom izkoriščam

Show must go on, 6c+, 350 m (Paklenica, Hrvaška). Foto: arhiv Boštjana Mikuža.

po službi.

Govori se, da greš letos v Patagonijo. Kaj boš tam počel?

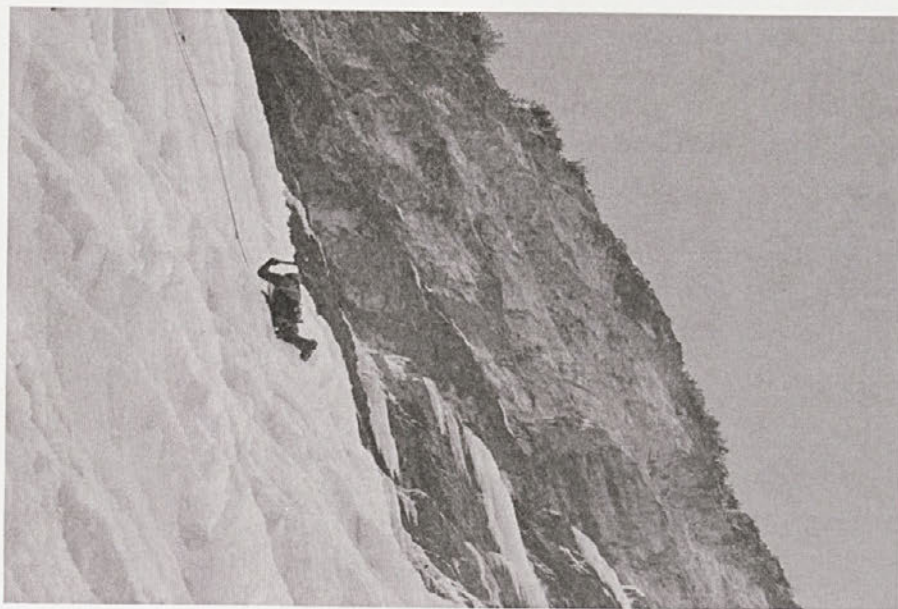
Res je. V navezi z Dejanom Korenom greva „pogledat“ Ande.

Je alpinizem težko združevati z redno službo?

Če se z njim ukvarjaš bolj ljubiteljsko, se da. Čas po službi izkoristiš za treninge, čez vikende lahko opravljaš kakšne manj zahtevne vzpone v domačih ali sosednjih gorah. Največja ovira za zahtevnejše vzpone je potreben dopust, ki ga nimaš v izobilju. Profesionalno plezanje pa seveda zahteva drugačen pristop, saj gre tu za daljše odprave, ki trajajo tudi več kot en mesec in tega ni mogoče kar tako združevati s službo. Poleg tega prinašajo zahtevne odprave veliko stroškov, ki jih je treba pokriti s sponzorji, to pa pomeni določene obveznosti do njih.

Kako je s potrebno opremo? Je draga?

Oprema je zelo draga in jo je treba iskati v specializiranih trgovinah. Izvedba večjih odprav nujno zahteva sponzorje, ki pokrijejo tako stroške opreme kot tudi same poti in ostalega, kar spada

Gladiator od blizu, IV/WI6, M7-, X, R, 205 m (Mrzle vode/Riofredo). Foto: arhiv Boštjana Mikuža.

zraven.

Imaš še kakšen drug konjiček?

Pravzaprav mi plezanje in treningi poberejo kar večino časa in zato nimam kakšnih drugih konjičkov. Morda bi si želel v prihodnosti kaj več časa nameniti učenju fotografije, saj alpinizem nudi obilo možnosti za lepe posnetke.

Kako si nabiraš energijo za nove vzpone?

Predvsem se je treba zavedati, da ti največ energije vzame ponovna aktivacija po daljšem premoru, ko se zaležiš. Zato je pomemben reden trening, ki pa mu mora obvezno slediti dovolj počitka za regeneracijo. Veliko plezalcev uporablja sprostitve v obliki joge, ki jo sestavljajo tudi vaje za povečanje fleksibilnosti – ta je v steni zelo pomembna, ko je treba najti dober oprijem. Jaz se joge sicer ne poslužujem.

Dobra psihična sprostitev je, kot sem že povedal, zmerno športno plezanje. Pomembno je le, da se ti ne mudi in da ne skušaš postavljati rekordov.

Kako si izbiraš nove podvige?

V bistvu to počnem čisto samoiniciativno. Upoštevam pač svoje sposobnosti in pripravljenost, za smer pa se odločim po občutku, s pomočjo literature in opisov na internetu.

Lansko leto si postal načelnik alpinistične sekcije Planinskega društva Ajdovščina. Kakšne so tvoje delovne naloge?

Glavna naloga načelnika je koordinacija delovanja sekcije.

Organizirati moram sestanke in seje, poskrbeti moram za najem in zagotavljanje prostorov za trening. Ker delujemo znotraj planinskega društva, sem tudi član upravnega odbora društva in tam zastopam interese alpinistične sekcije. Podobno poteka tudi sodelovanje pri Komisiji za alpinizem Planinske zveze Slovenije. Alpinistično šolo znotraj sekcije vodi bivši načelnik Simon Ušaj.

Z alpinizmom se aktivno ukvarjaš šele od leta 2009. Je običajno, da si že marca 2012 postal načelnik sekcije, ali je to posledica aktivnosti in velikega zagona?

Za načelnika sekcije sem bil izvoljen, ko je prejšnji načelnik Simon Ušaj zapustil ta položaj

in postal vodja alpinistične šole znotraj sekcije. Kolegom v sekciji sem se pač zdel primeren za ta položaj, morda je imela pri tem vlogo tudi moja aktivnost.

Boštjanu se zahvaljujemo za pogovor, mu čestitamo za izjemne uspehe in hkrati želimo še obilo uspešnih in varnih vzponov!

Janež Skvarč

GOZDARSTVO

FRANC URDIH D.O.O.

VIŠNJE 5 5273 COL

BODYBUILDING KOT ŠPORT IN UMETNOST

Leta 2009 je bil o tem športu v Colskem časniku napisan prvi članek. Predstavili smo vam Davida Korena, ki je tisto leto prvič stopil na oder kot tekmovalec in že po drugi tekmi postal svetovni prvak. Od takrat so minila štiri leta in zanimalo nas je, kako se je ta šport razširil v tem obdobju, ali David še tekmuje, kakšni so načini prehranjevanja, treninga...

V teh štirih letih se je David udeležil že sedemnajstih tekem, trikrat je postal svetovni prvak v različnih federacijah, štirikrat državni prvak v fitness kategoriji, ima pa še nekaj odličnih uvrstitev na drugo in tretje mesto. Sam pravi, da si bo sezono 2012 najbolj zapomnil, saj je bil na sedmih tekmah vedno na stopničkah, od tega trikrat na najvišji. Za ta šport se je odločil zaradi želje po boljšem počutju in zaradi vzdževanja dobre splošne kondicije. Potem ga je začelo zanimati tudi, kako potekajo tekmovanja. Po dveh tekmah leta 2009 je spoznal, da je to šport zanj. Vsak zaključek sezone s trenerjem Boštjanom Čebrenom potegneta črta in postavitva plane za naprej. Motivacije mu nikoli ne zmanjka, pred sabo ima nove in nove cilje. Letos je David začel nastopati v kategoriji višje kot je fitness, in sicer v bodyclassic-u. To pomeni, da ga čaka par let garanja, da bo spet posegal po najvišjih mestih. Se je pa ta šport tako

kot med tekmovalci kot tudi rekreativci zelo razširil. Ko je v ta šport vstopil David, sta bila z Boštjanom edina s tega področja. Danes je tekmovalcev že okrog deset, med njimi tudi Davidov mlajši

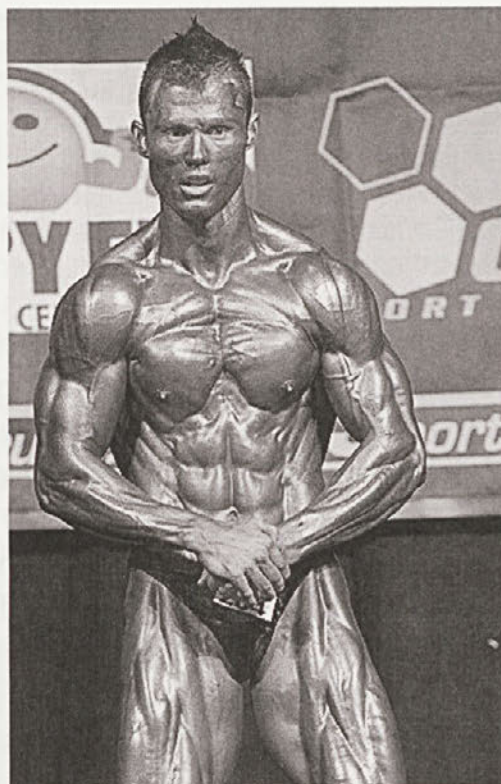
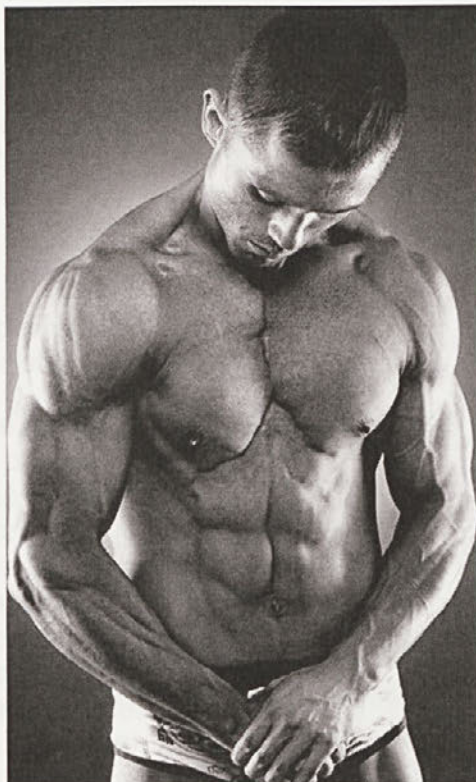
brat Urban Koren.

Za to, da si na vrhu, je potrebno biti večino leta dosleden pri prehrani in pri treningu. Prehrana se nekoliko razlikuje od tega, ali si v fazi pridobivanja mišične mase ali pri definiranju telesa. Pri pridobivanju mišične mase moraš biti v suficitu, to pomeni, da imaš višek kalorij, ki jih vneseš v telo. Prehrana mora biti čim bolj čista, brez nasičenih maščob, sladkorja, slabih ogljikovih hidratov. Vsebovati mora kompleksne ogljikove hidrate (ovsene kosmiče, polnozrnat testenine in kruh, riž, piščančja prsa, govedino, ribe, jajca in pa zdrave maščobe - oreščke, olivno olje, kokosovo olje). Ne smemo pa pozabiti tudi na zelenjavo in pa kak kos sadja na dan. Davidov jedilnik pri pridobivanju mišične mase je razdeljen na 6-8 obrokov, v teh obrokih zaužije 10 jajc, 500g mesa, 100g sirotkinih beljakovin, 200g riža in 200g ovsenih kosmičev ter nekaj zelenjave. Ko se

Doma pri Davidu. Foto: Eva Birska.

Foto:
Jasmina
Putnik.

David na
tekmovanju.
Vir: Uradna
spletna stran
tekmovanja.

začenja obdobje priprav na tekmovanja, to je nekje 16 tednov pred tekmo, je prehrana podobna, le količina ogljikovih hidratov (ovsenih kosmičev ali riža) po potrebi zmanjšuje. V tem času je potrebno vnesti manj kot porabimo. Količina zaužite hrane je odvisna od osebe, nekateri potrebujejo več hrane, drugi manj. Potrebno je poznati svoje telo in spremljati napredek. Ko se ustavi, potem hrano dodaš ali pa jo vzameš.

Trening se glede na to, ali si v fazi pridobivanja mišične mase ali v definiranju ne razlikuje bistveno, vsaj pri Davidu ne. Ko se pripravlja na tekmovanja, pogostnost treningov poveča, takrat trenira dvakrat na dan, v nedeljo pa počiva. Na vsakem treningu trenira eno mišico. Če je potrebno, glede na formo, doda v pripravljalnem obdobju še kardio trening (kolesarjenje,

tek). Ko je tekem konec, število treningov zmanjša na pet na teden, saj telo potrebuje več počitka, da se regenerira, s tem pa posledično raste tudi novo mišično tkivo. Sam na treningih nikoli ne šteje ponovitev, serij. Trenira po občutku in posluša svoje telo. Če se počuti, da lahko naredi še serijo več, jo naredi. Meni, da je tak način treninga učinkovitejši kot če treniramo po nekem kalupu, saj na tak način telo vedno šokiramo in se nikoli ne prilagodi na določen tip treninga, zato je tudi napredek večji.

David, sicer iz Malega Polja, sedaj živi v Ajdovščini, ima družino, ki mu vedno stoji ob strani, ga podpira pri njegovih uspehih in bodri pri neuspehih. Javnost si v večini primerov ne predstavlja, koliko truda in garanja je vloženega, da si na tekmovanju v življenjski formi in premagaš tekmovalce

z vsega sveta. Splošno mnenje je, da to sploh ni šport, da imamo opravka le z napihnjenimi mišicami. Na taka mnenja je potrebno pozabiti in garati naprej. Tisti, ki poznajo ta šport, vedo, da je potrebno strogo upoštevati načrt prehrane, pozabiti je treba na slabe razvade in redno ter pridno trenirati, saj le tako pridemo do zelenega rezultata. David je pred dobrim mesecem zaključil letošnjo sezono. Cilj naslednjih sezon je pridobiti manjkajoče kilograme v kategoriji bodyclassic in nastopiti na večjih mednarodnih tekmah.

Zapisal *Janej Škvarč*

LUKA VODOPIVEC: AMERIKA, KOLO, 5000 KM, 6 DNI IN 20 MINUT

Takoj se mu vidi, da ima korenine na Colu. Je vztrajen, s trdno voljo, ki ga že 10 let drži na kolesu in ga je pripeljala na RAAM. Absolvent fakultete za Turistične študije v Portorožu, športnik po duši in telesu. Kot sam pravi, je imel tudi svoja obdobja »frajerstva« in »dolge čupe«, ko je hotel postati Freddie Mercury ali Kurt Cobain, pa ga je prav šport držal na pravi poti. Več o njem in njegovem kolesarjenju preko Amerike pa si preberite v nadaljevanju.

Luka, kako si pravzaprav povezan s Colom?

Ja, čez Col se vozim v Ljubljano, hehe ... Sem pa tudi sin Silvine Troštove iz Orešja, na Col smo veliko hodili k stari mami, tam imam bratrance in sestrične. Včasih smo res veliko časa preživeli na Colu, pogosto smo bili na colski nedelji, sedaj žal ne najdem več toliko časa v juniju ...

Kaj te je navdušilo za kolesarjenje?

Vedno sem bil navdušen nad športom. Najprej sem 6 let treniral nogomet, v srednješolskih letih, ko ne veš, kaj bi sam s sabo, pa sem malo prenehal s športom. Potem sem leta 2004 šel na svojo prvo kolesarsko dirko v Gozd, zdelo se mi je zanimivo in sem nadaljeval s kolesarjenjem.

Leta 2005 sej je začela

moja prva, bolj resna, gorskokolesarska sezona.

2012 pa je zate in za tvojo kolesarsko kariero prav posebno leto. Ekipa štirih se vas je udeležila ekstremne kolesarske dirke

čez Ameriko (RAAM – Race Across America) in dosegli ste odlično 3. mesto.

Ja, skupaj s še tremi kolesarji iz Idrije smo se junija 2012 odpravili v Ameriko, kjer smo se udeležili najdaljše

Luka na kolesu, v ozadju Skalno gorovje (Rocky Mountains) – najvišja točka dirke. Foto: Arhiv Luka Vodopivca.

ekstremne dirke čez Ameriko, in sicer v spomin legendarnemu Juretu Robiču, ki je na RAAM-u v solo kategoriji zmagal kar 5-krat. V cilj smo prišli tretji, v 6 dneh in 20 minutah, prevozili pa okrog 5000 km.

Kako si sploh prišel na idejo, da bi se udeležil RAAM-a?

Poklical me je že dolgoletni kolesarski prijatelj Alen Štucin in me vprašal, če bi me utegnilo zanimati. On se je RAAM-a, ravno tako z ekipo še treh drugih kolesarjev, udeležil že prejšnje leto, to leto pa se 2 člana prejšnje ekipe dirke nista več mogla udeležiti. Bil sem zares navdušen nad povabilom in takoj potrdil. Tako so se novembra začele moje priprave na poletno dirko.

Kakšna je zgodovina slovenskih nastopov na RAAM-u?

Prej so šli že Virag, Robič, Baloh kot posamezniki, pa tudi slovenske ekipe so že vozile na RAAM-u ... Mi smo šli kot ekipa štirih, kot že omenjeno, v spomin na Jureta Robiča, ki se je leta 2010 tragično ponesrečil.

Kaj pomeni, da ste šli kot ekipa?

Za razliko od posameznikov, ki rabijo za celo dirko okrog 9, 10 dni, npr. 12 ur kolesarijo, potem malo spijo itd., se kolesarjenje v štirici razlikuje v sami taktiki kolesarjenja. Štartati morajo nujno vsi 4 kolesarji, v cilj pa lahko pride samo eden. To pomeni, da je pomembno, da je vedno eden izmed ekipe na cesti, ostali

lahko ta čas počivajo. Mi smo si izbrali takšno taktiko, da smo se v dvojicah menjavali na 3 ure; vsak izmed dvojice je kolesaril 20 min, potem ga je zamenjal njegov kolega. Tako sta nadaljevala 3 ure z menjavami, potem pa sta na vrsto prišla druga dva, prva pa sta lahko 3 ure počivala. Imeli smo tudi odlično ekipo 9 spremljevalcev, ki so skrbeli za naše udobje, navigacijo, prehrano, nabavo ... Prav tako kot mi tudi spremljevalna ekipa ni mogla kaj dosti počivati, ker smo mi ves čas kolesarili,

Prvi trening po Ameriki. Foto: Arhiv Luka Vodopivca.

oni pa se vozili zraven. Avto tako rekoč 6 dni ni ugasnil motorja, spremljevalno vozilo ni smelo zapustiti kolesarja niti za minuto. Ker smo bili ekipa štirih, smo imeli možnost voziti bolj hitro, ves čas smo bili na cesti, ni se bilo treba ustavljati zaradi spanja.

Kako in koliko časa ste trenirali?

Začeli smo novembra, bolj specifično (priprave na prav

takšne vrste dirko) pa nekje marca in vse do junija, ko smo leteli v Ameriko. Trenirali smo pod vodstvom Rajka Bajta, enkrat na teden smo imeli skupne treninge, z ekipo smo trenirali za avtomobilom, razne šprinte, kronometer, drugače pa vsak zase. V bistvu se moji treningi niso kaj preveč razlikovali od treningov za katero koli drugo gorskokolesarsko sezono.

Z letalom ste prileteli na zahodni del Amerike, v Kalifornijo, Los Angeles. Kje ste dirko začeli in kje končali?

Start je bil v Oceansideu v Kaliforniji, kjer smo štartali kar s plaže, nato smo kolesarili čez puščave, čez Kalifornijo, do Arizone, kjer se počasi začne vzpenjati na Skalno gorovje (Rocky Mountains), ki so bili tudi najvišja točka našega kolesarjenja (okrog 3800 m). Nikoli si nisem predstavljal, da bom kolesaril višje, kot je Triglav. Ampak ko se pelješ tam čez, zgleda, kot da bi se peljal čez Col. Drevesa, trava, nobenega znaka, da si na taki višini ...

Ste imeli kaj težav zaradi višine?

Ja, dvema iz odprave nama je tekla kri z nosa, kar naenkrat se nama je ulila ... No, potem smo prišli na srednjeameriške neskončne ravnine, kjer nas je 2 dni stalno bičala stranska burja, kot v naših krajih. Pred ciljem pa so nas čakali še Apalači, kjer so zelo špičasti in strmi klanci, primerljivi z našimi Alpami, in nato preko res lepih pokrajin Marylanda prišli na

Zaslužen počitek med menjavami. Foto: Arhiv Luka Vodopivca.

cilj v Annapolis. Tole je grob opis kolesarjenja znotraj 3000 milj. Začeli smo na zahodu pri Pacifiku, končali pa na vzhodu, pri Atlantiku.

Koliko časa si potem kolesaril na dan?

Štirikrat v dnevu sem prišel na vrsto, prevozil pa približno 250 km na dan. Vmes pa si lahko kaj pojedel, zakinkal. Če si v enem dnevu spal okrog pol ure v kosu je bilo že super. Kar je po eni strani ok, saj nisi ves »zaliman« in lažje nadaljuješ vožnjo. Med menjavo greš v avtomod, kjer bi lahko malo zaspal, ampak te premetava z enega konca na drugega, trese, težko zaspiš, zaspanost pa se pojavi šele potem na kolesu. Na koncu dirke si res utrujen, ampak je taka taktika zelo učinkovita.

Kakšna je bila vaša ekipa v primerjavi z ostalimi?

Zmagovalci Nemci so na primer imeli popolno opremo, ekipo, avtomod, maserko,

zelo so bili organizirani, prav po nemško. Tudi taktiko so imeli podobno. Mi smo bili kar suvereni, smo jim konkurirali, premagali so nas verjetno zaradi svoje točnosti, organiziranosti, opreme, mogoče tudi malenkost boljše taktike. Tu pa tam smo se tudi izgubili, jaz sem enkrat 15 min vozil v napačno smer, k sreči

so me potem dobili, drugače bi bil še vedno izgubljen nekje v Arizoni.

Kako pa je s sodniki, na kakšen način preverjajo, ali se na primer vsi 4 ne vozite v kombiju?

Sodniki so zelo striktni, za vsako najmanjšo malenkost delijo kazni v obliki dodatnega časa, ki ti ga pribijejo k rezultatu. Kazen pa dobiš npr., če spremljevalni avto zapusti kolesarja, če kolesarju ne dela zadnja utripajoča luč. Prepovedano je tudi iti na WC v naravo, kar je pa v nekaterih delih Amerike kar smiselna prepoved, saj je veliko klopotač ... Kazni so tudi, če kršiš prometne predpise, npr. prevoziš rdečo luč, se ne ustaviš ob vsakem stop znaku ... Na progi je ogromno križišč, tako da sodnika niti ne srečaš ali pa jih videvaš stalno, odvisno ... Sodnikom pa te lahko prijavijo tudi konkurenti.

Po 6 dneh in 20 min ter 4800 km fantje končno na cilju. Foto: Arhiv Luka Vodopivca.

S kakšnimi težavami ste se srečevali?

Že takoj ob začetku smo doživeli velik šok, in sicer 4 dni pred začetkom dirke smo prispeli v Ameriko, kjer so nam povedali, da so izgubili naša kolesa. Leteli smo iz Ljubljane v Frankfurt in potem v Los Angeles, kjer nam je eden izmed uslužbencev prijazno povedal: »Sorry guys, I think that your bikes are not here.« (prevod: Žal mi je, fantje, mislim, da vaših koles ni tukaj). Takoj smo šli na urad za izgubljene predmete in spraševali, kako so lahko izgubili 4 x 4 metre veliko prtljago! Pri vsej elektroniki niso znali izslediti naše prtljage. Vmes smo se iz obupa že šalili, da bomo rekli, da imamo bombo v izgubljeni prtljagi ... Po treh dneh »teženja« in telefonskih klicev smo končno dobili kolesa, ki so bila v bistvu že dva dni na letališču.

Torej ste imeli kar pester začetek. Se je splet nesrečnih okoliščin nadaljeval tudi na dirki?

Ne, nič hujšega. Imeli smo nekaj težav glede prehrane, zmanjkovalo nam je kaj zares dobrega za jesti, saj nihče ni imel ravno časa kuhati, jedli smo razne čokoladice in proteine, kar pa ni bilo preveč dobro. K sreči nismo imeli nobenih zdravstvenih problemov, razen v puščavi, pri 45 °C, ko je eden izmed članov ekipe skoraj dobil sončarico. Glede nevarnosti pa je gotovo najbolj nevarna avtocesta. Američani imajo več razredov avtocest in mi smo

kolesarili po avtocesti tretjega razreda. Se vedno ta avtocesta zgloda tako, kot da bi se peljal po avtocesti z Logatca proti Ljubljani. 40-tonski kamioni drivjo mimo, ti imaš črto, nekaj prostora, na drugi strani pa narebran asfalt. Če s kolesom zapelješ preveč levo ali desno, se ti ne godi dobro ... Imaš pa tudi odstavní pas, ki pa je poln poginulih živali, svinjarije ... Ta del je bil zelo nevaren. K sreči nihče od nas ni bil poškodovan, je pa res, da vsake toliko časa kdo na RAAM-u tudi umre. Ali zaradi ekstremnih naporov, srčnega zastoja, v prometni nesreči ... Je pa to še vedno rekreativna dirka, kar pomeni, da prihaja nanjo tudi nekaj ljudi, ki niso najbolj pripravljene na takšne razmere.

Kako so se pa ljudje odzivali na vas?

Zanimivi so bili ti pristni ameriški kmetje, ki so posebni že po svojem izgledu.

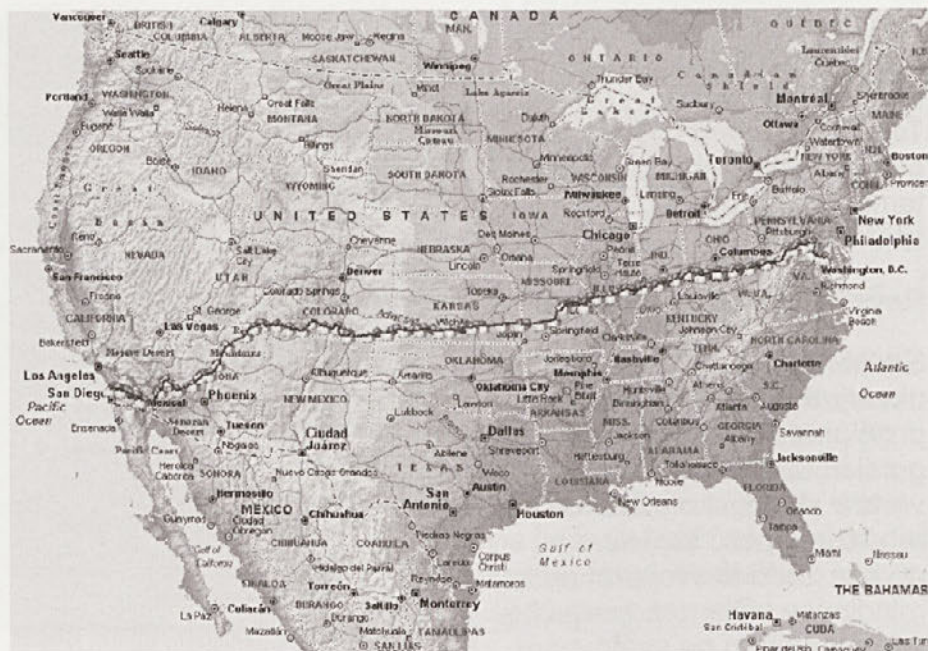
Kar niso mogli verjet, da bomo prekolesarili tako dolgo razdaljo. Na žalost večina ljudi sploh ne ve za to dirko. Smo pa imeli tudi dve prav posebni navijačici – Slovenki, ki živita v Ameriki in sta nas z družino spremljali del proge.

Praviš, da je bilo kolesarjenje po Ameriki super izkušnja. Razmišljaš, da bi se še kdaj vrnil v Ameriko?

Ja, seveda obstaja možnost, da se še kdaj vrnem. Krize nimajo tako kot pri nas, bencin je poceni, mesta so urejena, prijetna, vse je v stilu, veliko se investira v mesta. Veliko je različnih narodov, pokrajina je v nekaterih predelih zelo lepa. Bi se dalo še marsikaj raziskati.

Luka, hvala za zanimiv pogovor. Še veliko srečno prevoženih kilometrov ti želim!

Jernejka Ertnik

Zemljevid z označeno progo RAAM-a. Vir fotografije: internet.

»TELO ZMORE, KAR ZMORE UM...«

Če se izrazim z besedami književnikov, je tek hrana za mojo dušo. Skorajda ni lepše sprostitev, kot je ta, da obujem tekaške copate in odvihram v naravo. Takrat sem sam s sabo, misli se zbistrijo, jeza popusti, naužijem se novih moči in elana. Zato mi ni težko vstati uro prej ali oditi teči ponoči, ko ob službi in gozdarjenju enostavno zmanjka dneva. Dež ni ovira, sneg tudi ne – pozimi tečem na smučeh.

Nekaj tekaškega daru mi je bilo danega že ob rojstvu, trmo imamo v rodbini, zdravje mi zaenkrat hvala bogu še služi, moč in navdih pa črпам – od družine in prijateljev, od vseh tistih, ki me podpirajo, iz spomina na Bubo, včasih iz samega sebe. Telo zmore, kar zmore um.

Nisem tip človeka, ki bi šport postavil na prvo mesto, v življenju so zame pomembnejše druge stvari. Samo od teka se v teh časih težko živi. Od ostalih tekačev se morda razlikujem prav po tem. Nimam fiksnih, vnaprej zastavljenih treningov, niti trenerja, ne pazim pri prehrani. Tečem, ko imam čas, ko mi paše. Tečem zase! Brez ure, tempo mi narekujejo občutki in izkušnje.

Reprezentančne uvrstitve

S tekom sem se resneje začel ukvarjati leta 2001. Takrat sem prvič postal državni prvak v gorskih tekih, kar mi je odprlo vrata v slovensko mladinsko reprezentanco. Tam sem bil do leta 2005 in svoj prehod iz mladincev k članom zaključil s 14-im mestom na svetovnem prvenstvu na Novi Zelandiji.

Razlike med mladinsko in člansko kategorijo so enormne. Proge postanejo daljše, treningi zahtevnejši, konkurenca huda. Če bi hotel uspeti, bi si moral poiskati trenerja in se osredotočiti samo na tek.

Takrat sem zato profesionalno kariero postavil na stranski tir. Želja, da nekoč nadoknadim zamujeno, pa je potihoma vedno tlela v meni. Letos, po osmih letih, je nekako dozorela. Sam pri sebi sem se odločil doseči še kakšen boljši

rezultat.

Avgusta sem se v vasi Gore Dole nad Idrijo udeležil izbirne tekme. Bil sem tretji. S tem sem si »pritekel« nastop na letošnje svetovno prvenstvo na Poljskem. S 76-im mestom ter z uvrstitvijo med prvo polovico nastopajočih sem dosegel svoj cilj.

Tekli smo tri kroge po 4 km, pri čemer smo opravili 400 m višinske razlike v enem krogu. Letos je bila tekma izpeljana v stilu gor-dol, ki mi zelo ustreza

Ko sem zastopal slovenske barve na svetovnem prvenstvu. Foto: Arhiv Marka Tratnika

(na tekmovanjih se letno izmenjujeta stila gor in gor-dol).

Pred svetovnim prvenstvom sem se za nekaj dni pridružil reprezentančnim kolegom na pripravah v Planici. Tu smo imeli 30-40 km teka dnevno, vaje, višinske priprave v posebej zato opremljenih sobah... Če delaš samo to, potem se da slediti tempu, sicer pa bi bilo za telo vse skupaj preveč naporno. Svetovno prvenstvo je svojevrstna preizkušnja. Še posebno so se mi v spomin vtisnili tekači črne polti. Kljub temu, da vedno znova posegajo po najboljših uvrstitvah, je neverjetno, kako preprosti so. Vedno opazujejo iz ozadja, od zmag nimajo nič, vse jim poberejo država ter njihovi managerji. Žalostno je opazovati, kako celo življenje garajo za užitke in slavo drugih. Spoštujem vse športnike, ki uspejo na zdrav način, in se obenem zgražam nad tistimi, ki grejo nad dovoljeno mejo..

Memorialni tek Col - Sveta gora

S kančkom grenkobe, a z izredno lepimi spomini se vračam v dni, ko sva, z zdaj žal že pokojnim stricem, začela mojo tekaško kariero. Silvo oziroma Buba, kot smo ga radi klicali, je priklical na dan talent, ki bi sicer morda ostal zatrt. Ko bi le ne bilo tiste noči, ko ga je cesta zvabila v smrt... Včasih tečem samo zanj. Eden izmed tekov je tudi Bubin spominski tek na Sveto goro. Letos smo se tja odpravili že desetič.

Idejni vodja in pobudnik teka je bil Buba sam. Za svoj 42. rojstni dan si je zadal preteči maraton. Uspelo mu je, ura v ciljni areni je pokazala čas 3:28. Že takrat je, poln zanosa, potihoma skoval nov cilj – izboljšati rezultat na čas okoli 3:15. Bilo je sredi aprila naslednjega leta, ko se je odločil opraviti še zadnji daljši trening pred novo maratonsko preizkušnjo. Teči s Cola na Sveto goro, se v roku približno štirih ur in pol spopasti s 43-imi km in 1200-timi m nadmorske višine še zdaleč ni mačji kašelj. Nekako smo bili vsi sumničavi, a nihče si dvoma ni upal povedati na glas. In smo šli – Silvo, Matej Peljhan, Jože Jež ter jaz. Za vsak slučaj smo vseeno poiskali še spremstvo. Stanko Bizjak (Tomažev) je bil ravno pred hišo, ko smo kovali načrt za tek, prilika je bila povsem na roki. Prijazno je sprejel pobudo in zdaj vsakoletno nadaljuje tradicijo. Ko je bil pred nami še zadnji vzpon s Prevala na Sveto goro, nihče več ni dvomil v naš uspeh. Niti v sanjah nismo slutili, da so pred Bubo le še trije dnevi življenja, da bo to njegov zadnji tek...

Od takrat naprej tečemo njemu v spomin. Četudi je prireditelj interne in rekreativne narave, gre za tek, na katerega sem v svoji karieri najbolj ponosen. Eno leto se ga zaradi poškodbe gležnja nisem uspel udeležiti. Za svojo dušo sem zato naslednje leto zjutraj najprej pritekkel s Svete gore na Col, nato pa še z družčino nazaj na Sveto goro. To je bil eden mojih najdaljših tekov doslej, zanj sem porabil dobrih 9 ur.

Športni del prireditve zaključimo z druženjem ob hrani in pijači. Vesel sem, da je vsako leto več sodelujočih. Tekače zadnje čase spremljajo tudi kolesarji. Na letošnjem, jubilejnem teku nas je bilo že 18.

Na tem mestu bi rad pohvalil tudi organizatorje Bubinega spominskega teka na Javornik, ki se že vrsto let trudijo izpeljati tekmo za primorski pokal. Četudi jim zagode vreme, ne odnehajo. Letos je bila proga zaradi snega še posebej dobro izpeljana, s startom in ciljem na Colu.

Maratonske preizkušnje

Včasih ne gre vse tako, kot bi moralo iti. V tek vložiš veliko truda in energije, pa enostavno ne steče. Misli niso zbrane, ni dan za tek, pojavijo še poškodbe. Takrat sem siten in slabe volje, kar še posebej občutijo moji najbližji.

Eden izmed takih spodrslijav je bil letošnji nastop na mojem prvem maratonu v Radencih. Vedno sem treniral samo gorski tek, kjer sem najuspešnejši v spustih, ravninski teki niso bili moja panoga. A ko prideš do neke meje, enostavno hočeš poskusiti nekaj novega. Res sem se pripravljal, vendar sem maraton vseeno pretekel pod načrtovanim časom. Rezultat 2:52 in 4. absolutno mesto med Slovenci, bi si marsikdo štel za uspeh, meni pa je pretečeni čas predstavljal razočaranje. Vedel sem, da sem sposoben več.

Ljubljanski maraton je bil zame nova priložnost. Tokrat mi je

uspelo doseči zastavljeno – 42 km preteči v času 2:45. Ko sem pritekel skozi cilj, je ura pokazala 2:43, kar je zadoščalo za 6. mesto med Slovenci. Ne da bi se hvalil, a verjamem, da je kakšna minutka ostala še na progi, saj so bile zaradi vetra razmere za tekače precej neugodne.

Velja zapisati, da nisem

bil edini z našega konca, ki se je udeležil maratona. Blizu 15 nas je bilo, ki smo zastopali colske barve. Ni kaj, konkurenca postaja čedalje hujša že v domačem kraju, zakaj bi izpostavljajal samo svetovno merilo!

Ob tej priliki bi rad omenil še sestro Petro, ki je prav tako rojena športnica. Letos

sva na primorskih tekih kar nekajkrat skupaj stopila na najvišjo stopničko v absolutni konkurenci. V polmaratonu (21 km) je svoj čas spustila pod 1:30 in ne dvomim, da se mi čez nekaj let pridruži na maratону.

Marko Tratnik

10. Bubin spominski tek na Sveto goro 2013. Foto: Arhiv Marka Tratnika

Ena z maratona...Foto: Arhiv Marka Tratnika

V času od nastanka članka pa do izida časnika, je Marko na svoj seznam dodal novo maratonsko preizkušnjo. 17.11. je na enajstem polmaratonu v italijanski Palmanovi zabeležil svoj osebni rekord in z odličnim časom 1.13.14 v cilj pritekel kot najhitrejši Primorec.

Marku čestitamo za vse dosedanje dosežke in mu želimo še veliko uspešno pretečenih kilometrov.

Zmagovalne stopničke Bubinega teka - tekači.
Na drugem mestu je Marko Tratnik.

Zmagovalne stopničke Bubinega teka - tekačice.
Na drugem mestu je Petra Tratnik.

VSTAJENJE PRIMORSKE

O pesmi, ki je primorska himna, ki ima svoj film in spomenik

Primorska je edina pokrajina v Sloveniji, ki ima svojo neuradno, a ljudsko himno. Nastala je v drugi svetovni vojski, ko je vstala Primorska. Vstala v odporu proti okupatorju, ki jo je želel zbrisati z evropskega narodnostnega zemljevida.

***Nekdaj z bolestjo smo v
sebe zaprli
svoje ponižanje, svoje gorje,
krik maščevanja na ustnih
zatrli,
ga zakopali globoko v srce.***

Kot govori njena prva kitica, je narod svoje gorje in ponižanje resnično skrnil v najtrši in najbolj skrit kot svojega srca, nikoli pa ni pokopal upanja – biti skupaj s svojimi brati. To željo jim je začasno onemogočila Rapalska pogodba – posledica lahkomišelnega kupčkanja s tujim ozemljem. Rodil se je TIGR, skrivna organizacija Primorcev, ki si je tudi z bojem prizadevala, da bi Primorska pripadla matični domovini

***Toda, glej, planil vihar je
presilen,
kot pajčevine raztrgal okov,
šinil je zopet žar novega
dneva,
tja do poslednjih primorskih***

domov.

***Strojnice svojo so pesem
zapele,
zrak je pretreslo grmenje
topov,
širne poljane so v ognju
vzplamtele,
klic je svobode vstal sredi
gozdov.***

Že začetek druge svetovne vojne, dokončno pa kapitulacija Italije, jeseni leta 1943, je Primorcem končno odpahnila duri na poti k uresničitvi stoletnih želja. Neizmerna bol, plamen upanja in vizionarska pot do uresničitve, vse to je ubesedeno v pesmi, ki jo je ljudstvo kasneje spontano izbralo za himno Primorcev

***Vstala Primorska si v novo
življenje,
z dvignjeno glavo korakaj v
nov čas!***

***V borbah, ponižanju,
zmagah, trpljenju
našla si končno svoj pravi
obraz.***

Pesem Vstajenje Primorske se je rodila 6. januarja 1944 za Križno Goro, goro med Črnim Vrhom in Colom. Na teh kmetijah v zavetju gozdov so imeli partizani svoje zatočišče.

Kljub grožnjam so jim bila pri vsaki hiši odprta vrata, povsod so našli toplo zavetje, povsod so jih nahranili, oskrbeli, skrili, pomagali po svojih izjemnih močeh ... od vsake hiše je bil kdo pri njih. Tja gor je na svoji partizanski poti prišel avtor besedila Vstajenje Primorske – mladi pravnik Lev Svetek, partizan Zorin. Prenočil je na eni od križnogorskih kmetij. Ugiba se: morebiti Zavrhom, kjer je bila kurirska javka 15. Drugi dan je v čistem in ostrem jutru že zrl z bližnje vzpetine na Vipavsko dolino in čez Kras proti morju, na ta kras sveta. V vznesenosti je na dušek napisal besedilo pesmi.

Lev Svetek – Zorin (1914 - 2005), pravnik in poet, po starih starših Primorec z Vipavskega. Zelo zgodaj se je kot pravnik vključil v osvobodilno gibanje, po kapitulaciji Italije pa je odšel v partizane, v Ljubljansko brigado.

Udeležil se je znamenite bitke na Ilovi gori in bojov v Gorskem Kotarju, nato pa je z IX. korpusom kot partizanski pravnik in kulturnik prekrizaril Primorsko, Rezijo in Beneško Slovenijo. Kot

doktor prava je po kapitulaciji Italije sodeloval tudi pri pravnem urejanju priključitve Primorske k Jugoslaviji. Konec vojne je dočkal v Trstu in v predsedstvu Titove in Šubašičeve vlade v Beogradu postal inštruktor za socialno politiko. Po vrnitvi v Ljubljano si je želel postati univerzitetni profesor na Pravni fakulteti, namesto akademske kariere pa je moral izkusiti Goli otok. Kasneje je bil zaposlen v javni upravi kot strokovnjak iz delovnega in socialnega prava. Absolviral je tudi na glasbenem konservatoriju. Napisal je besedila za več kot 700 slovenskih zborovskih in narodnozabavnih pesmi, operet in popevk. S psevdonimom Zorin je pisal tudi ljubezensko in partizansko liriko. Bil je skavt, športnik in planinec, plavalec pri takratni Iliriji in smučar. Vzljubil je gore in zahajal vanje vse do pozne starosti. Bil je pevec. Ljubil je slovenske narodne pesmi, ki jih je prepeval skupaj z akademskim pevskim zborom pod vodstvom Franceta Marolta. Mnogi ga poznamo iz njegovih časopisnih člankov in radijskih oddaj, ko je kot strokovnjak za meddržavne konvencije o socialni varnosti več desetletij z nasveti o pravicah iz pokojninskega in socialnega varstva pomagal zdomcem in izseljencem¹.

Pesem, spisana tistega sinjega dne za Križno Goro, ima čisto posebno življenjsko pot. Že
1 Podatki o dr. Levu Svetku so vzeti s spleta 20.11.2013.

isti večer jo je avtor prebral soborcem na javki ter požel njihovo navdušenje in aplavz. Takoj mu je bila jasna njena močna sporočilnost in do konca vojne je zanos njenih besed neštetokrat čudežno vlival moč izčrpanim borcem in jim po žilah poganjal novega poguma in upornišva. In tu se njena prava zgodba šele začne.

Kako edinstvena je in kakšen je njen razvoj od nastanka besedila do pete himne, je ob bližajoči se njeni 70. letnici na filmski trak kot scenarist zabeležil Jadran Sterle.

V izobraževalnem programu Televizije Slovenije je skupaj z režiserjem Tugom Štiglicem sestavil polurni dokumentarno-igrani film z naslovom **Primorska himna**. Z njim je želel odgovoriti na vprašanje, kako je mogoče,

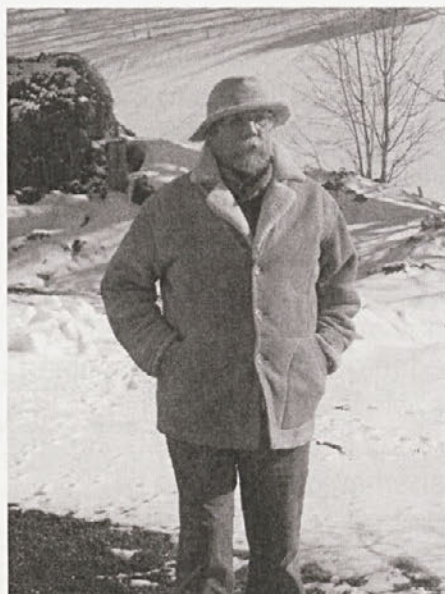

Franc Černigoj med snemanjem kadra za film. Ideja o postavitvi spominskega obeležja nastanku Primorske himne je bila njegova. Foto: Arhiv L. Trošt

da je besedilo pesmi in njena peta izvedba tako močno vplivala na ljudi tako majhne, a dolgo tlačene pokrajine, kot je Primorska. Ljudstvo se je po tolikih letih fašizma in odpora proti njemu z njo identificiralo. O navdihu, v katerem je bila napisana, nam v filmu govori eden od idejnih avtorjev njene obeležitve Franc Černigoj (drugi je Lucijan Trošt). Pri snemanju filma, ki je bil posnet tudi za Križno Goro (Pri Felčerju in Pri Spodnjem Žgavcu), so sodelovali tudi člani MPZ Razpotje ter ljubiteljska igralca Janez Kovšca ter Sebastjan Kovšca.

Vemo, da je himna neke vrsta oda, napisana za množice. Ima jo vsaka država in vsak narod, ob njenem izvajanju poslušalci stojijo. V himnah sta opevana domoljubje in vdanost domovini in državi. »*To je edinstven primer v Evropi, ko ena pesem postane himnična brez birokratskih odločitev, pač pa so se o tem odločili ljudje. In to potrdijo s tem, ko ob pesmi vstanejo ...*«, v filmu pojasnjuje Jadran Sterle.

Pesem je posebej za proslavitev 25. obletnice priključitve Primorske matični domovini v Novi Gorici leta 1967 uglasbil Rado Simoniti in tu je bila prvič zapeta. Ljudstvo pa ji je spontano nadelo himnični status deset let kasneje na velikem srečanju v Komnu. »*Tedaj je 100-glava*

Scenarist filma Jadran Sterle pri Felčarju za Križno goro. Foto: Arhiv L. Trošt

množica nenadoma preprosto vstala in počastila Vstajenje Primorske kot dejansko primorsko himno. In danes vstajajo povsod. Naj je na Primorskem, naj je v Ljubljani, naj je kjer koli,« nam, prav tako v filmu, pripoveduje novinar in urednik Ivan Merljak, Zorinov dolgoletni radijski kolega. Merljakovo tenkočutno novinarsko pero in radijski glas nobenega dogodka ne pusti zgolj biti, ampak mu vedno vdahne delček sebe, tako tudi v tem filmu. Je avtor in soavtor številnih pisanj in oddaj, tudi dolgoletne nedeljske oddaje Sledi časa. Razloži nam tudi, zakaj si je Simoniti melodijo refrena sposodil pri Venturinijevi Bazovici: »Jaz sem trdno prepričan, da je to naredil zaradi tega, ker je bila 'Bazoviška' že v ušesih vseh partizanov in ker je bila spevna, da so jo lahko vsi peli in jo tudi vsi razumeli in čutili kot svojo.«

Premiero filma, ki je bila v petek 23. avgusta v prepolni dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini, je dopolnila razstava fotografij *Utrinki primorske himne*, ki jih je ob nastajanju filma posnela Jožica Zafred.

Edinstvenost primorske himne pa ni obeležena samo na filmu. Od nedelje 1. septembra 2013 njej v poklon za Križno Goro stoji tudi spomenik. Vklesana je v srca Primorcev, sedaj pa je za vedno vklesana tudi v križnogorski kamen, ki ga je podaril Marko Kobal. V podobo, katero je oblikovala Silva Karim, ga je obdelala skupina kamnosekov iz Manč, med njimi naš križnogorski rojak Slavko Likar, stoji pa na zemljišču Ivanke in Mirka Hladnika, pod Pajersko bukvijo, nedaleč stran, kjer se je pesem zapisala avtorju. Slavnostni govornik na proslavi je bil stoletnik, akademik in profesor Boris Pahor. Prisluhnila mu je dvatisočglava množica Primorcev in obiskovalcev od drugod, ki s Primorci čutijo. V tričetrturnem prostem govoru je zbrane spomnil na čas fašizma in na upor, ki nam je prinesel svobodo. Spomnil in opomnil je zbrane, naj bomo ponosni državljani in naj pogumno sledimo svojim poštenim ciljem tudi danes. Izvrsten kulturni program so oblikovali ljubiteljski gledališčniki iz Ajdovščine pod vodstvom režiserja Petra Avbarja in združeni pevke ter pevci s

Cola. V kamen pod tršem (tako na Gori rečejo bukvi) pa so vklesane besede Franca Černigoja:

TU JE VZKLILO

'VSTAJENJE
PRIMORSKE':

PESEM

S ČUDEŽNO IN STVARITELJSKO
MOČJO!

BLIZU TU JE ROB.

IN VRH ...

OB ZORI

Z NJEGA ZRL

ZORIN

JE ZEMLJE NAŠE KRAS:

DOLINO,

MORJE NAŠE

IN NAŠ KRAS.

1944 - 2013

OBCINA AJDOVŠČINA

Anka Vancina

Množica ljudi je spremljala prireditev ob uradnem odkritju spominskega obeležja. Foto: Arhiv S. Hain

V času snemanja je bil pred Felčarsko hišo na Križni Gori pravi »živ žav«. Foto: Arhiv L. Trošt

Snemanje kadra pod Predgozdnikom na Križni Gori. Od leve Janez Kovšca kot pesnik Zorin, snemalec Darko Humar, scenarist Jadran Sterle in režiser Tugo Štiglic. Foto: Arhiv L. Trošt

Dogajanje je spremljalo budno oko gospodinje Zorice. Foto: Arhiv L. Trošt

Janez Kovšca (levo) in Sebastjan Kovšca pri snemanju kadra za dokumentarno igrani film o nastanku pesmi Vstajenje Primorske. Foto: Arhiv L. Trošt

ZAGOTOVO BO LJUBEZEN DO GLEDALIŠČA POISKALA PRILOŽNOST ZA USTVARJANJE

...

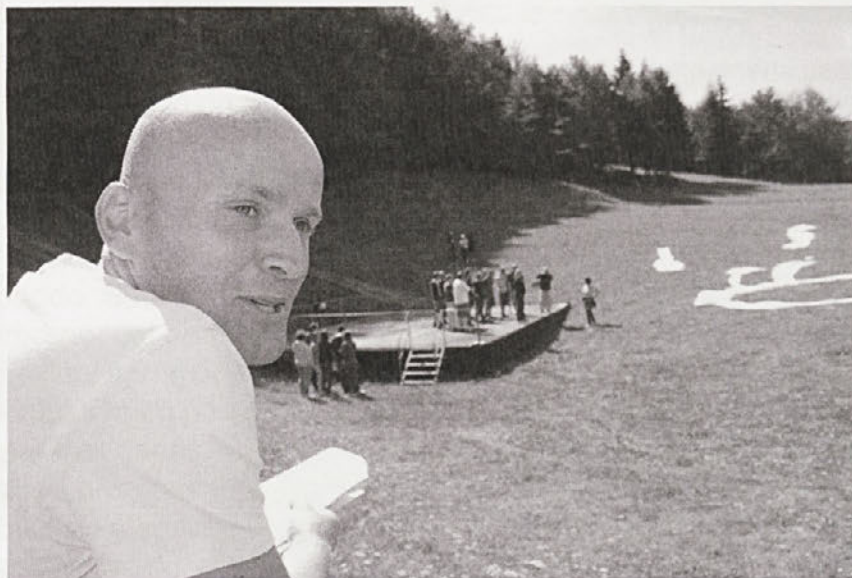
Pogovor s Petrom Avbarjem, ki je režiral prireditev ob odkritju spomenika nastanku pesmi Vstajenje Primorske. Že od osnovnošolskih dni se ljubiteljsko ukvarja z gledališčem.

Gospod Peter, se lahko predstavite bralcem Colskega časnika

Peter Avbar, profesor slovenščine, učitelj slovenščine na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, sicer pa privrženec 'odrskih desk'. Ljubiteljsko se že od osnovnošolskih let ukvarjam z gledališčem. Sprva sem kot osnovnošolec sodeloval v šolskih gledaliških predstavah, kot dijak Srednje ekonomske šole v Sežani pa v raznovrstnih kulturnih projektih pod mentorstvom profesorja g. Podgorška. Slednji me je navdušil in predvsem naučil nastopanja in dela v gledališču. Tako sem v študijskih letih aktivno iskal priložnosti, ki bi me pripeljale v gledališče. Sprva sem dobil študentsko zaposlitev kot biljeter v SNG Drama, imel sem čudovito priložnost ogledati si ves gledališki repertoar kar petih sezon. Nekatere predstave sem gledal tudi po dvajsetkrat in več, te izkušnje so vzbujale v meni neke nove čute in izkušnje.

Sodeloval sem tudi kot statist v ljubljanski Operi in kot odrski delavec v Otroškem gledališču Ljubljana, v nekdanjih Španskih borcih. Proti koncu študija sem se odločil za dveletno privatno gledališko šolo Barice Blenkuš. Vse pridobljeno znanje in izkušnje iz profesionalnih gledališč sem po vrnitvi v Ajdovščino leta 2005 lahko

uresničil na domačem ravno prenovljenem odru Dvorane prve slovenske vlade, nekdanje Kinodvorane. Tako sem že prvo leto po študiju režiral gledališko predstavo Limonada, v kateri so sodelovali takratni študenti in dijaki. Od takrat redno sodelujem pri številnih projektih, včasih imam občutek, da me je že povsod preveč,

Režiser proslave Peter Avbar na »generalki« dan pred prireditvijo.
Foto: Arhiv S. Hain

Slavnostni govornik na prireditvi je bil pisatelj Boris Pahor. S svojo neposrednostjo je navdušil zbrano množico. Foto: Arhiv A. Tratnik

zato postajam iz leta v leto bolj izbirčen.

Režirali ste proslavo ob odkritju spominskega obeležja nastanku pesmi Vstajenje Primorske za Križno Goro. Kako je prišlo do sodelovanja?

Že spomladi sem s strani Občine Ajdovščina prejel vabilo k sodelovanju, tako smo v juniju začrtali osnovni okvir prireditve. Matjaž Bajec mi je kot koordinator celotnega projekta; od obeležja, prireditve, premiere dokumentarca Vstajenje Primorske, zgibanke in drugih priložnostnih aktivnosti predal izvedbo osrednjega dogodka, nato sva z go. Sando Hain opredelila rdečo nit prireditve, v avgustu pa so stekle priprave. Pomembno izhodišče mi je bil pogovor z g. Francem Černigojem in ogled domačije ter okolice, kjer se je pesem porajala. Spisal sem scenarij, ki sem ga iz tedna v teden dodeloval, vzporedno smo s predstavniki občine iskali orkester in posamezne

goste, v drugi polovici avgusta pa smo z igralsko zasedbo ter go. Loredano Sajovic, ki je posebej za imenovano priložnost pripravila pevski zbor Razpotje, oblikovali in izdelovali programski del prireditve v Dvorani prve slovenske vlade. Zadnje dni pred dogodkom se nam je pridružil še pevski zbor Duri. S to gesto je bilo sporočilo o skupnem sodelovanju zagotovo pozitivna popotnica k uresničevanju osnovnega sporočila Vstajenja Primorske,

Odkar je marca letos dirigentsko palico prevzela zborovodkinja Loredana Sajovic, je Moški pevski zbor Razpotje ponovno »ujel veter v svoja jadra«. Foto: Arhiv S. Hain

k preseganju predsodkov in zamer s ciljem za skupno dobro.

Nastop je imel globoko simbolno sporočilo. Je bila ideja vaša in od kje ste črpal zamisel? Je bila izbira prostora (doline, kjer je potekala proslava) vaša?

Ob tovrstnih projektih si vedno vzamem čas za idejo, za dovolj sporočilno vsebino dogodka. V primeru Vstajenja Primorske na Križni Gori nisem imel posebnih težav s sporočilom, ker ga že vsebina pesmi dovolj prezentira, včasih je treba samo malce prevetrili besedilo, ga postaviti v drugačen, nov okvir in prav to sem skušal izpeljati na imenovani prireditvi. Zgodba o primorskih ljudeh, ki se zatirani in utišani s strani italijanskega fašizma ne vdajo malodušju, ampak z novo energijo, optimizmom in borbenostjo, tudi s kančkom te primorske zvitosti in cinizma, ustvarijo skorajda mit o vstajenju Primorske.

Pri celotnem izgledu predstave pa ni dovolj samo sporočilo, vedno se držim pravila štirih

Župan
Občine
Ajdovščina
Marjan
Poljšak
med
govorom
na
proslavi.
Foto: Arhiv
S. Hain

prvin: vsebina dogodka, prostor, glasbena in svetlobna oprema dogodka.

Zato mi je bilo ob pripravah na prireditve še kako pomembno izbrati prostor in ko smo si v tistih vročih avgustovskih dneh skupaj z g. Francem Černigojem in koordinatorko projekta, go. Sando Hain, ogledovali teren, sem naletel na fantastičen ambient, naravni amfiteater, ki mi je v tistih trenutkih res omogočil plaz asociacij, ki so se kasneje prelile v idejno osnovo. V sanjarjenju pa si ne dovolim omejevanja, res da se vedno

ustavi pri finančah, vendar je za dobro izvedbo pomembna domiselnost, kreativnost in seveda dobra ekipa.

Na odru se je poleg pevcev in pihalnega orkestra opazilo precej mladih obrazov. Kdo so vsa ta dekleta in mladeniči? Ste z njimi že kdaj prej nastopal?

Jih bom kar poimenoval: Peter Bajnoci, Mirjana Buženin, Ana Krečič, Kristjan Bajec, Aleksandra Petković, Lara Batič, Dejan Slokar in Tjaša Črv. Z Mirjano in Tjašo sem sodeloval prvič. Mirjana

mi je bila v veliko pomoč pri interpretaciji določenih partizanskih pesmi, saj je članica pevskega zbora Kombinat. Z ostalimi igralci sodelujem že več let, nekateri od njih so tudi moji nekdanji učenci.

Vsako sezono se priključi še kdo, tako da se je v dobrih osmih letih, odkar aktivno posegam v ajdovsko kulturno okolje, ustvarila močna skupina ljudi, ki z nekim posebnim spoštovanjem do gledališča ustvarja ne le že tradicionalni gledališki festival Štrudlfest, smo tudi protagonisti številnih občinskih prireditev in gledaliških predstav.

Kakšni so vaši načrti v prihodnje?

Zagotovo bo ljubezen do gledališča poiskala priložnost za ustvarjanje. Že služba mi ponuja številne izzive, na katere se z veseljem odzovem, to so raznovrstne šolske prireditve, gledališke predstave, s katerimi dosegamo na tekmovanjih najboljše uvrstitve. Tudi priložnosti na občinski in regijski ravni je veliko, včasih je treba katero tudi zavrniti. Se pa v prihodnosti želim izzvati s kakim bolj ambicioznim gledališkim projektom, v katerega bi vključil domače glasbenike, plesalce in druge kulturne ustvarjalce, poleg igralske zasedbe, s katero že sodelujem. Verjamem, da bo čas tudi za to.

Gospod Peter, hvala za pogovor.

Pogovarjal sem se

Lucijan Eršič

Združena pevska zbora Duri in Razpotje. Foto: Arhiv S. Hain

Srečno 2014!

*Naj novega vam leta zarja,
prinese dneve brez viharja,
izpolni dobre vam želje!*

(F. Levstik)

Bar10

*Kodelja Damijana s.p.
Col 78, 5273 Col
Tel.: 031-33 55 18*

KAMNOSEKI IZ MANČ

Kamnoseki iz Manč klesali spomenik Vstajenje Primorske. Od čistih ljubiteljev do umetnikov obdelovanja kamna.

Da bo spomenik nastanku pesmi Vstajenje Primorske iz kamna, križnogorskega kamna, je bilo jasno že od samega začetka. Malo bolj se je zapletlo, ko je bilo treba primeren kamen dobiti (kot se je kasneje izkazalo, tudi ta, ki stoji kot spomenik, ni najbolj primeren – ima preveč razpok), še večje vprašanje pa je bilo, kdo bo kamen klesal. Zaradi zahtev, da bi kamen z napisom ostal kar se da naraven, klasična – strojna obdelava ni prišla v poštev; treba je bilo poiskati nekoga, ki bo več kot 160 črk v kamen vklesal ročno.

Sam sem bil v odboru za postavitve spomenika zadolžen, da dobim primeren kamen, poiščem kamnoseka in poskrbim za postavitve spomenika. Prva in zadnja zadolžitev me nista kaj preveč skrbeli, zaustavilo se je pri kamnosekih. Eden za drugim so odklanjali sprejetje kar precej zahtevne naloge. Pa je nanoslo, da sem se srečal z Markom Kobalom, beseda je dala besedo, pogovor je nanosel na Vstajenje Primorske in na nameravano postavitve obeležja. Ko sem mu omenil težave s kamnom, je ponudil svojega, ki ga je

Maj 2013. Kamnoseki iz Manč v skoraj popolni zasedbi.
Foto: Arhiv M. Polanc.

imel »spravljenega« ob hiši. »Namenjen je bil za mizo, pa ne vem, če bo kaj iz tega,« je dodal bolj zase. »Če ti pride prav, ga lahko vzamete,« je še pripomnil, ko sva si kamen ogledala. »Za klesanje pa vprašaj Slavkota Golobovega (Slavko Likar), meni je klesal nekaj kamnitih okvirjev.« Sledilo je nekaj telefonskih klicev in kmalu sva se s Slavkom dogovorila, da se srečava. Povedal mi je, da imajo v Mančah kamnoseško skupino in naj se enkrat oglasim pri njih. V Mančah, kjer imajo kamnoseki svoj »štab«, me je pričakala vesela

družina žensk in moških in vsak je nekaj klesal, brusil, gladil ...

Brez težav smo se dogovorili za klesanje spomenika, pod rešeljiko odkazali prostor, kamor naj kamen postavimo, ter obljubili, da bodo ostalo sami uredili z gospo Silvo Karim, ki je naredila idejno zasnovo obeležja.

Med klesanjem napisa sem jih parkrat obiskal in ob enem takih srečanj se mi je porodila ideja, da bi skupino in njeno delovanje predstavili v letošnjem *Colskem časniku*. Poglejmo, kako so se predstavili Kamnoseki iz Manč,

Slavko Likar, Golobov pri obdelovanju kamna. Kar precej zaslug ima, da so napis za spominsko obeležje Vstajenje Primorske klesali Kamnoseki iz Manč. Foto: Arhiv M. Polanc.

kot si sami pravijo:

»Ideja, da bi pri Društvu MOST – Univerzi za tretje življenjsko obdobje Ajdovščina – začeli s kamnoseštvom, se je porodila spomladi 2002 na zaključnem izletu po Krasu, kjer nas je navdušil naravni kamen in iz njega izklesani izdelki. Že v naslednjem letu se je v kamnoseško delavnico vpisalo 11 ljubiteljev kamna. Po začetnih težavah, ko je bilo treba nabaviti orodje, najti in urediti prostor za delo, se dogovoriti z mentorjem, so izpod vse bolj večjih rok kmalu začeli prihajati kamniti izdelki. Izredne kamnoseške stvaritve so pritegovale vedno nove člane, tako da nas je letos v skupini že 36. Naša skupina, ki je klesala napis za spomenik, šteje 22 članov in deluje v Mančah. Kot zanimivost naj omenimo, da je v skupini skoraj polovica žensk. S svojimi izdelki smo se kot

skupina ali posamezniki predstavljali na mnogih razstavah doma in tudi v Italiji (Ajdovščina, Vipavski Križ, Vipava, Nova Gorica, Štanjel, Šempeter, Cormons (I), Špeter Slovenov (I), Solkan, Osek, Planina, Prvačina, Sveta

Gora, Pevma (I), Štandrež (I), Škocjan na Dolenjskem ...). Še vedno se udeležujemo raznih klesarskih delavnic, ki jih vodijo priznani kamnoseški mojstri, kiparji, velikokrat smo bili na raznih kamnoseških sejmi. Posebno smo ponosni na vsakoletno klesarsko delavnico, ki jo obiskujemo v znani klesarski šoli v Pučišču na otoku Braču.«

Ko smo se pogovarjali o teh delavnicah na Braču, niso mogli mimo piknika, ki ga vsako leto organizirajo kar na pomolu. Menda Slavko (Likar) tako raztegne meh, da ribe še naslednji dan plešejo polke in valčke ob pomolu.

»Razen dveh poletnih mesecev se vsak torek, ne glede na vreme, srečamo v Mančah.

Idej nam nikoli ne zmanjka, vsak doda nekaj svojega. Enako je tudi na kamnoseških

Kamnoseki iz Manč ob spomeniku Vstajenje Primorske za Križno Goro. Foto: Arhiv M. Polanc.

kolonijah v Zagradu pri Škocjanu na Dolenjskem, ki se jih redno udeležujemo. Organizator ponavadi ponudi neko okvirno temo in priskrbi kamen, na nas pa je, da jo realiziramo, da svoje ideje, zamisli, prelijemo v kamen. Letos smo sodelovali tudi na kiparskem srečanju v Štandrežu (I) ter pod vodstvom mentorja izdelali fontano, ki bo postavljena na trgu pred cerkvijo v Štandrežu. Poleg

naše skupine je na tem srečanju sodelovalo še devet kiparjev iz Italije in Slovenije.« Ko sem gledal njihove izdelke, sem se resnično čudil. Nisem si znal predstavljati, da lahko iz kamna do pred par leti povsem neuka roka izdela tako mojstrovino.

»Ma, ... bi izdelali nekaj zame?« sem jih nekoliko v šali pobaral, ko sem se dogovarjal za to predstavitev.

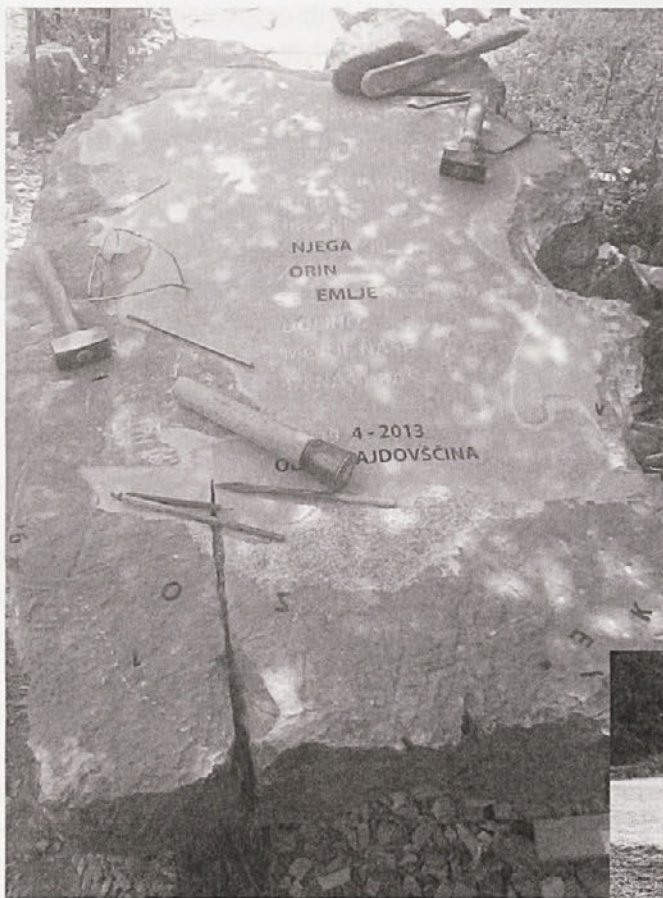
»Ja, kar pridi,« so dodali

med smehom, »vsak torek začnemo okrog devetih. Boš videl, se boš kmalu naučil klesati!«

»Saj bi ... z veseljem bi prišel ... pa ni časa,« sem dodal obotavljajoče.

A nekoč ...

Lucijan Trošt

Kamen, bodoče spominsko obeležje za Križno goro, ko so ga imeli v »rokah« še Kamnoseki iz Manč.

Foto: Arhiv L. Trošt

Postavitev spomenika in zaključna dela je opravil Mitja Benčina. Foto: Arhiv L. Trošt.

FOTORAZSTAVA KLEMNA BIZJAKA ZA DRUŠTVO RDEČI NOSKI

Domačin Klemen Bizjak je navdušen fotograf že od mladosti. Sprva se je s fotografijo ukvarjal bolj ljubiteljsko, v času študija v Mariboru pa je postal aktivnejši in je kot fotograf delal pri študentski reviji *Agronom* ter reviji *Ma bejži*, ki jo je izdajal Klub ajdovskih študentov. Občasno je svoja dela objavljala tudi v tedniku *Mladina* in reviji *OKO* ter fotografiral za društvo Trillek.

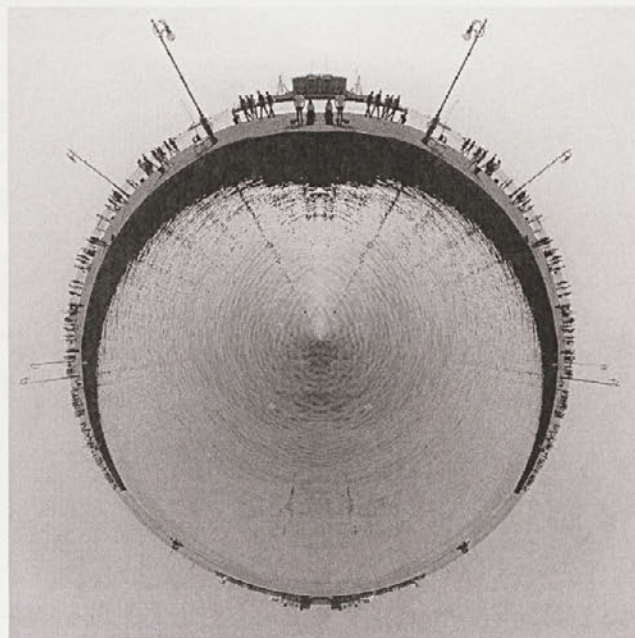
Prvič je svoje fotografije predstavil na razstavi leta 1998 v Celju, v letu 2000 pa organiziral prvo samostojno razstavo pod naslovom »Medtem« v Vipavi. Prejel je tudi več priznanj in nagrad tako doma kot v tujini. Danes je reden član domačih in mednarodnih razstav ter aktiven na raznih fotografskih spletnih portalih. Več si lahko ogledate na njegovi strani www.klemenbizjak.com.

V začetku letošnjega leta je Klemen v poslovnih prostorih svojega podjetja Biterra, d. o. o. v Ajdovščini pripravil samostojno dobrodelno prodajno razstavo približno 70 avtorskih fotografij.

»Društvo za pomoč trpečim in bolnim – Rdeči noski že vrsto let prinaša zaupanje in življenjski pogum hudo bolnim in poškodovanim. Financirajo se pretežno s pomočjo donacij, zato sem se odločil, da tudi sam naredim nekaj koristnega zanje ter na ta način omogočim, da bodo še naprej s pomočjo humorja obujali življenjski pogum malih in velikih pacientov ter jim lajšali bolečino in žalost,« o svoji odločitvi za dobrodelno razstavo pravi Klemen.

Z uspešnim projektom je zbral 560 EUR. Polovico izkupička (280 EUR) je namenil Društvu za pomoč trpečim in bolnim – Rdeči noski klovni zdravniki, druga polovica pa

je namenjena organizaciji in izvedbi prihodnjih dobrodelnih projektov, s katerimi želi Klemen pomagati še več ljudem.

Dve poti. Foto: Klemen Bizjak.

Nov projekt, za novo dobrodelno društvo, se že pripravlja in bo zaživel po novem letu.

»Na tem mestu bi izkoristil priložnost ter se zahvalil vsem (tudi številnim Colčanom), ki so kupili mojo fotografijo ter tako podprli moj projekt,« še dodaja.

V uredništvu Klemnu čestitamo in mu želimo še veliko uspešno izpeljanih razstav ter dobrodelnih akcij.

Andreja Petrovič

RDEČI NOSKI
KLOVNI ZDRAVNIKI

ZAHVALA

g. KLEMNU BIZJAKU

za organizacijo dobrodelne razstave fotografij!

Zahvala Rdečih noskov. Foto: Arhiv Klemna Bizjaka.

FRIZERSKI SALON
»MILKA«

*Obstaja čudovit, skrivnosten zakon narave,
da tri reči, po katerih človek najbolj hrepeni:
srečo, svobodo in duševni mir,
pridobimo tako, da jih zaželimo drugemu ...*

Srečno v letu 2014!

tel:

053668379

041337261

LETA 2014 BO NA COLU VSESLOVENSKO SREČANJE OGLARJEV

Poklic, ki je skoraj izumrl, a je včasih marsikomu pomagal preživeti. Danes oglarjenje spet pridobiva na veljavi.

Ogljar

Ogljar je zauber fant,
ima ves čeren gvant.

Ogljar mora bit' moj!

Hlače ima strgane,
z ogljem zamazane.

Ogljar mora bit' moj!

Konj'ča ma suhega,
skoraj že gluhega.

Ogljar mora bit' moj!

Ogljar ima devet otrok,
moke pa le za en sok.

Ogljar mora bit' moj!

Ogljar gre na goro,
punce za njim teko.

Ogljar mora bit' moj!

(slovenska narodna)

Da čas neusmiljeno beži, obstaja veliko dokazov. Poleg koledarjev, ur in ostale nepotrebne, a na žalost prevečkrat uporabljene, »novodobne šare«, so tu še vse bolj plešaste ali sive glave znancev, trdota v sklepih in, ne nazadnje, vse bolj »luknjičast« spomin. Spomin, ki sicer ohranja »krasne dogodke in kraje« iz mladosti, pozabi pa to, kaj smo se dogovorili včeraj za jutri.

Lansko leto sem hotel ponovno »odkriti« stezo, po kateri smo hodili na Nanos nabirat zdravilna zelišča. Dolgo sem jo iskal nad Medliškom, a je ni bilo tam, kjer bi po mojem morala biti. Ko pa mi je bilo vsega dovolj, sem jo mahnil kar »počez« po strmem pobočju in jo čez kakšne pol ure našel. Povsem drugje, kot sem imel v spominu.

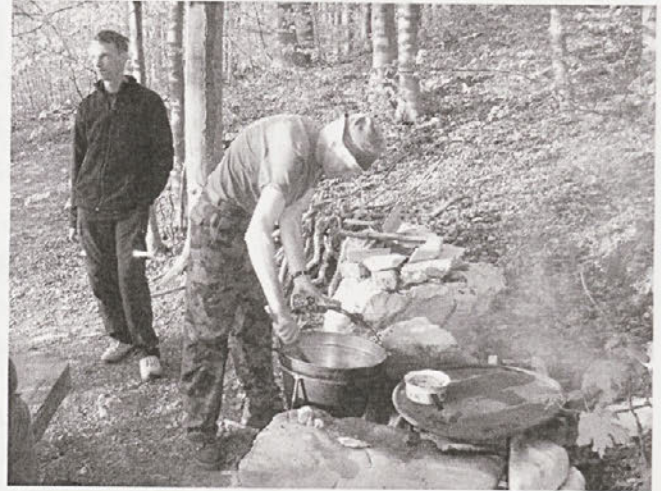

Maks Kobal ob svoji kopi v Suhem Vrhu. Čez dobrih deset minut se je iz kope že kadilo. Foto: Arhiv: L. Trošt

Maks Kobal vsako leto v Suhem Vrhu postavi kopo. Na fotografiji je kopa »na belo« z obvezno oglarsko bajto v ozadju. Foto: Arhiv: L. Trošt

Brez polente pri kuhanju oglja ne gre. Ob Maksu je njegov sin Robert. Foto: Arhiv: L. Trošt

Nekega leta, ko smo po zimskem premoru zgodaj poleti po omenjeni stezi spet prišli v pobočje Nanosa po »šmarno perje«, smo tik pod Pleso srečali oglarje.

Stari Medliški je s svojima sinovoma pripravljaval kopo. Podrto drevje, pretežno gabrovina, je ležalo vse naokoli. Vmes je bilo nekaj leske, jelše, tu pa tam pa tudi kakšna skrivenčena, grčava, bukev. Taka kot raste v naših, z burjo »prepojenih«, krajih. Drevje, ročno požagano v okolici in privlečeno na kup v bližino kope, je čakalo na to, da ga Medliškova sinova razžagata in razcepita. Ko smo se po stezi bližali kopišu, so se od zgoraj slišali enakomerni udarci sekir, ki sta »klali« (cepili) metrska polena.

Sinova sta stala vsak na svojem koncu polena in izmenično zabijala sekiri

vanj. Trije, štirje udarci so bili dovolj, da se je poleno razklalo. Naš prihod pa je enega od njiju verjetno zmedel, saj je, namesto tik ob bratovi sekiri, z rezilom udaril po »ušesih« (zgornjem delu) že zapičene sekire. Kakšne dva centimetra rezila sekire, ki naj bi se zarila v les, je enostavno izginilo. »Krivec« je precej na glas zaklel, oče, ki je bil v bližini in je slišal udarec kovine ob kovino, pa je takoj dodal nekaj obveznih »modrosti«

Nam pa niso pustili cepiti »metrc« na tak način. So pravili, da je prenevarno. Lahko se sname sekira, pride do kakšne nepazljivosti in nesreča je tu. Smo vedno cepili vsak svoje poleno. Smo si pa zato malo bolj pomagali s »kajlami«. Ivan Kobal - Suhovrški

To je del besedila, ki sem ga za potrebe Vseslovenskega srečanja oglarjev leta 2011 v Lokovcu pripravil za glasilo **Pri nas so žgali oglje** (doneski k oglarstvu v zahodni Sloveniji).

Podobno srečanje bo prihodnje leto sredi junija na Colu. V Dragah, v bližini igrišča, bomo pripravili prikaz postavljanja, zažiganja in tudi razdiranja kope. Da bodo kope v neposredni bližini vasi, smo se odločili namenoma, saj smo hoteli to nekoč zelo razširjeno dejavnost čim bolj približati čim večjemu številu ljudi.

Za pripravljalni odbor Vseslovenskega srečanja oglarjev Slovenije,

Lucijan Trošt

Foto: Arhiv: L. Trošt

Pri podiranju kope in spravljanju oglja se je kadilo kot »sto hudičev«! Foto: Arhiv: L. Trošt

Ker nameravamo ob tej priliki izdati tudi posebno številko *Colskega časnika*, naprošamo vse, ki vedo kakršno koli zgodbo o oglarjenju, imajo mogoče stare fotografije ali kakšen predmet, ki se je uporabljal pri oglarjenju, da nam to sporočijo, saj bi radi za zanamce ohranili čim več pisnega, slikovnega in tudi snovnega gradiva.

Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujemo.

SPOMINI NA COLSKO ŠOLO ŠE ŽIVE

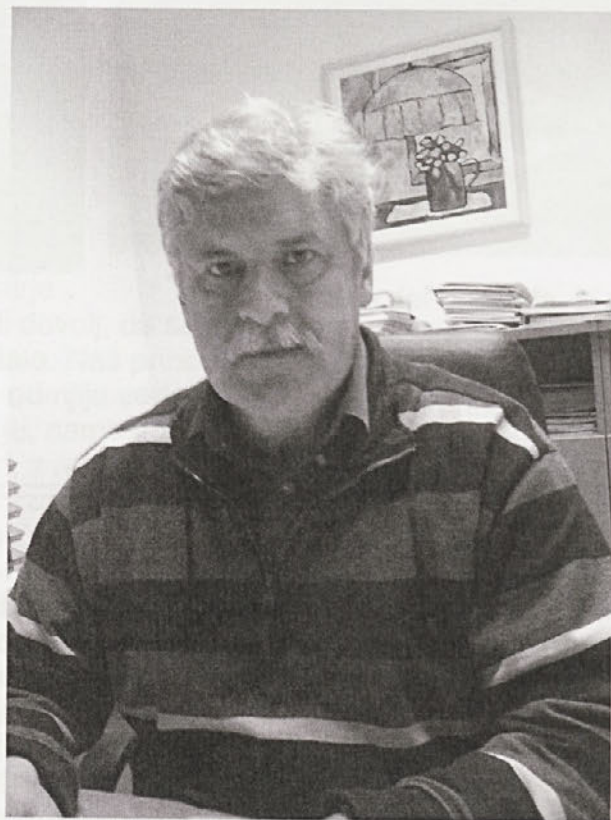
Lansko leto je Osnovno šolo Col zapustil naš dolgoletni ravnatelj Ivan Irgl. Ob prvem letu pokoja smo ga povprašali, kakšen je njegov pogled na prehojeno pot.

Kako je potekala vaša življenjska pot do službovanja na Colu?

Rodil sem se leta 1951 na Ptuju, kjer sem tudi končal osnovno šolo in gimnazijo. Po maturi sem nadaljeval študij zgodovine in etnologije v Ljubljani, kjer sem tudi spoznal svojo sedanjo ženo. Žena je doma iz Vipave in tako sem po poroki prišel tja za zeta. Po rojstvu hčerk dvojčic sem moral za eno leto v vojsko. Po vrnitvi iz vojske sem leta 1979 dobil službo na gimnaziji na Ptuju, kjer sem bil nadomestni učitelj. Čez dobrega pol leta sem našel redno službo v Ljubljani, na Osnovni šoli Majde Vrhovnik. Tako sem se vozil iz Vipave v Ljubljano, skupaj kar 7 let. Leta 1986 je bil na Colu razpis za ravnatelja – prijavil sem se in bil izbran. S to odločitvijo se je pričelo mojih skoraj 27 let službe ravnatelja na Colu – štirje 4-letni mandati in dva 5-letna mandata. 31. decembra 2012 sem se končno upokojil in svoje mesto na colski šoli predal svojemu nasledniku, Rajku Ipavcu.

Je bila odločitev za službo ravnatelja težka?

Res ni bila lahka odločitev. Takrat si sploh še nisem predstavljal, kaj pomeni biti ravnatelj. Ko pa sem se

Ivan Irgl. Foto: Arhiv Ivana Irgla.

privadil na to delo, sem ga sprejel za svojega, z vsemi plusi in minusi. Pravzaprav je tako, da je biti ravnatelj, zelo lepo, kadar je na šoli vse v redu. Če pa pride do težav, jih moraš reševati sam. Tvoje delo je zagotavljanje vsega potrebnega za kvaliteten pouk, tako v materialnem kot v organizacijskem smislu.

Dokler sem bil še učitelj, je bilo precej lažje, ker je

ravnatelj nad menoj skrbel, da sem imel vse potrebno za poučevanje. Pravzaprav sem bil takrat presenečen, da so izbrali ravno mene. Ne vem, mogoče je pri tem igralo vlogo to, da nisem bil od tu doma in sem bil zato malo bolj „nevtralen“.

Naša šola je v tem času kar

dvakrat spremenila podobo. Kakšni so vaši spomini na ta čas?

Ko sem začel službovati na Colu, sem bil en teden ravnatelj v „zadružnem domu“. Takrat se je namreč pouk odvijal na različnih lokacijah po vasi, ker je bila nova šola v gradnji. V drugem tednu so bile zimske počitnice in med njimi smo se preselili v novo šolsko zgradbo, ki je bila sicer nova, a še vedno premajhna. Sledile so posamezne adaptacije, ko smo uredili prostore na podstrešju in tako pridobili prostor za zbornico in dodatna dva razreda, da bi nekoliko omilili prostorsko stisko. Leta 2002 pa je šolsko poslopje končno dobilo sedanjo obliko in novo telovadnico. V času te gradnje smo morali ravno tako iskati prostore za pouk v prostorih župnišča in župnijskega doma. V pomoč nam je priskočila tudi osnovna šola v Dobravljah, ki nam je ponudila prostor za del naših otrok, ki so se vsak dan vozili tja en mesec in pol, vključno z našo kuharico Katjo. Prav tako smo imeli gradbišče tudi v Podkraju, saj smo leta 1992 porušili tamkajšnje staro šolsko poslopje in leta 1993 pričeli s poukom v na novo zgrajenem poslopju.

Tukaj moram poudariti, da so bile vse te izboljšave in pridobitve plod dobrega sodelovanja ljudi na vasi. Veliko ljudi ima zasluge, da je šola sedaj taka, kot jo imamo.

Kakšen je vaš pogled na to prehojeno pot? Vam je bilo kdaj žal odločitve zanjo?

Na začetku res nisem bil prepričan v to odločitev, ker nisem vedel, kaj me čaka.

Sčasoma pa sem dobil

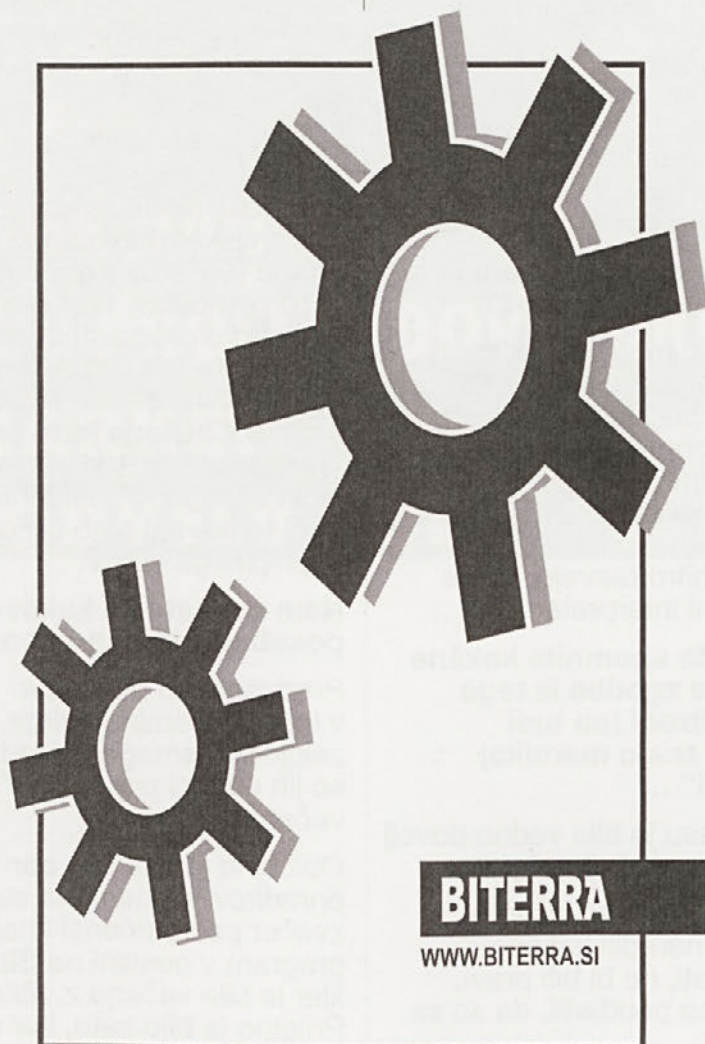
potrebne izkušnje in sedaj lahko rečem, da mi ni žal te odločitve. Predvsem mi je všeč šolsko okolje, ki mi je zelo blizu. Tu je prisoten močan čut sodelovanja in krajevne pripadnosti, ki je prednost v primerjavi z mestnimi šolami. Na Colu sem se vedno dobro počutil, ker sem bil deležen podpore kraja in smo skupaj zgradili lepe osebne odnose. To pa je tudi tisto, kar napravi vsako službo tudi lepo in ne samo naporno. Ker sem pred ravnateljstvom učil tudi v Ljubljani, sem videl še drugo različico šolskega okolja, kjer so otroci in učitelji bolj številke na papirju. Šola tam ne diha s krajem, ni izrazitega sodelovanja z okolico.

Zagotovo lahko rečemo, da

poznate praktično celotno populacijo mladih na Colu. Verjetno mora biti poseben čar videti toliko različnih poti od prvošolčka do odraslega človeka?

Da, osem (oz. zdaj devet) let osnovne šole ni kratka doba – v tem času postanejo otroci že skoraj odrasli. Seveda so mi ostali v spominu in praktično vse poznam tako ali drugače. Res lepo je spremljati rast otrok. V največje zadovoljstvo pa mi je, ko kdaj srečam katerega izmed bivših učencev in izvem, kje je in kaj počne v življenju.

Vzgoja in šolanje otrok sta se do danes precej spremenila. Kakšen je vaš

pogled na te spremembe?

Spremembe na tem področju so res velike. Včasih je imel učitelj tako rekoč „oblast“ nad otroci, lahko jih je kaznoval tako, kot je to sam presodil. Potem so prišli časi, ko so pričeli otroci pridobivati svoje pravice, tem časom pa sledi današnji čas, ko sistem postavlja otroke v središče dogajanja. Velike spremembe so tudi pri starših, saj so včasih otroke drugače vzgajali in niso bili tako občutljivi glede njih. Danes so starši precej bolj občutljivi za morebitne krivice, ki se otroku zgodijo. Moje mnenje je, da je najboljša pot tista, ki je najbolj življenjska. Zagovarjam tisto srednjo pot, ko otrok ne sme biti vedno v središču, a hkrati se morajo spoštovati njegove pravice s strani učitelja. Predvsem pa je potrebno reševati težave s pogovorom – tudi s starši, če je potreba. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da je bil pogovor s starši v večini primerov dovolj za rešitev problema.

Kaj vam je bilo oz. vam je na Colu še posebej všeč?

Izpostaviti moram prednosti tukajšnjega okolja, v katerem je veliko lažje sodelovati, kot pa v mestnem okolju. Seveda ima to tudi svoje pomanjkljivosti, saj si na vasi veliko bolj na „očeh“ in se napake hitro razvejo, tudi s površnimi interpretacijami ...

Se morda spomnite kakšne zanimive zgodbe iz tega časa? Otroci (pa tudi odrasli) znajo marsikaj „ušpičiti“ ...

V tem času je bilo vedno dovolj takih in drugačnih prigod.

Saj veš, otroci so otroci in če ne bi naredili kakšne neumnosti, ne bi bili pravi. Moram pa poudariti, da so se

dogajale bolj nedolžne stvari, ki so sestavni del odraščanja in nikakor kaj hujšega. To je tudi ena izmed prednosti Cola, kjer so otroci že doma vzgajani s pravimi moralnimi vrednotami. Prav gotovo se pozna vpliv krščanskih vrednot, ki v mestih zamirajo. Otroci imajo zelo različne značaje in prav vsi morajo obstajati in skupaj živeti.

Lahko povem eno zgodbo, ki bi se lahko končala tragično, a se je k sreči dobro. Leta 1994 smo šli na šolski končni izlet v Banovce. Odpravili smo se na ogled plavajočega mlina na Muri, do katerega je vodila brv, za oporo pa je bila napeta tudi vrh. Zaradi starosti se je ta vrh utrgala in v reko sta padla naša socialna delavka in učenec. K sreči so otroci dovolj hitro stekli ob reki naprej in ju potegnili iz vode s pomočjo vej.

Še ena malo bolj hecna zgodba, iz leta 2002. Imeli smo zaključek osmega razreda, v župnijskem domu na Colu (ker je bila šola v gradnji). To je bil ravno čas, ko se je veliko govorilo o prepovedi verskih simbolov v javnih prostorih. Naša gasilska slika s tistega dogodka pa lepo kaže križ in Marijino sliko na steni za nami ... In seveda ni imel nihče nič proti temu, saj smo bili gostje župnijskega doma.

Nam zaupate še kakšen posebno prijeten spomin?

Predvsem so mi ostale v lepem spominu valetе, zaključki osmega razreda, ki so jih učenci pripravili v obliki večerje.

Običajno je bila čez dan prireditve, namenjena staršem, zvečer pa so učenci imeli svoj program v gostilni na Slapu, kjer je bila večerja z učitelji. Prijetno je bilo zato, ker nas

učenci niso zavračali, temveč so nas sami povabili in sprejeli medse.

Nam lahko zaupate kakšno dejavnost, s katero se ukvarjate v prostem času?

Doma v Vipavi imam vrt, ki mi zapolni del prostega časa. Poleg tega pa imam na Štajerskem (na Kogu pri Ormožu) hišo, ki sem jo že pred leti podedoval od svoje babice. Tam se vedno najde dovolj dela za preživljanje prostega časa, ker imam okoli hiše tudi sadovnjak in trte. Vsekakor sem tip človeka, ki svoj prosti čas raje preživlja zunaj kot pa v hiši.

Delo z ljudmi in otroci je velik izziv – imate morda kakšen poseben recept, kako reševati konflikte?

Vsak posameznik je unikatен, zato splošnega recepta ne bi mogel podati. Rešitev problema je odvisna od situacije do situacije, a najpomembnejši je pogovor. S pogovorom smo vedno našli pravo rešitev – najprej pogovor z učiteljem ali razrednikom, v primeru večjih težav pa s starši. Osebno zagovarjam življenjski pristop k težavam, da se stvari rešuje na enak način, kot jih rešujemo ljudje med seboj v vsakdanjem življenju. Danes se na žalost preveč poudarja administrativen pristop, ko naj bi vse stvari in odnose na šoli urejala taka in drugačna pravila ter predpisi. Jaz pravim, da šola ni sodišče, temveč življenje.

Seveda moram poudariti, da kakšne res kritične situacije na Colu nismo imeli – tukaj imam v mislih stvari, ki mejijo na kriminal in se včasih dogajajo na mestnih šolah. K temu prav gotovo močno prispeva okolje, ki še zagovarja tradicionalne

vrednote in otrokom privzgaaja
dobre delovne navade.
Otrokom je potrebno pustiti
tudi nekaj svobode, da lahko
zrasejo v odgovorne ljudi.

**Kakšen dopust ste imeli
radi? Morda radi potujete?**

Dopust je bil zame čas, ko
sem lahko odmisli službene
obveznosti. To ne pomeni,
da sem moral nujno ležati na
plaži.

Dosti raje sem imel aktiven
dopust, ko nisem bil v službi, a
sem delal tisto, kar me veseli
– predysem okoli domače hiše
ali na Štajerskem. Včasih sem
tudi precej potoval, v okviru
Turističnega društva Vipava.
Sedaj ne potujem več pogosto.

**Ljudje imajo običajno
posebne načrte za čas
po upokojitvi. Nam lahko
zaupate svoje?**

Pravzaprav nimam posebnih
načrtov. Največ mi pomeni
to, da nimam več delovnih
obveznosti in da mi letos prvič
ni bilo potrebno pripravljati
vsega potrebnega za nov
začetek šolskega leta.

Je pa tudi res, da sem
upokojen šele eno leto in zato
še nisem razmišljal o kakšni
novi dejavnosti v bodoče.
Mogoče bo čas prinesel še
kaj novega. Sedaj večino
časa preživim pri delu na vrtu,
sadovnjaku in vinogradu ter pri
druženju s prijatelji. Pogrešam
tudi Col in bi ga rad tudi v
bodoče obiskoval.

**Gospodu Ivanu se
zahvaljujemo za pogovor
in mu želimo obilo veselja
in zdravja v zasluženem
pokoju!**

Jernej Škvarč

*Vesel Božič in
srečno Novo leto*

**VSAK DAN
100 PROIZVODOV V AKCIJI**

**MARKET
PODVELB COL**

FAMA

NOVO VODSTVO COLSKE ŠOLE

Večina naših bralcev verjetno že ve, da ima Osnovna šola Col od maja letos novega ravnatelja, gospoda Rajka Ipavca iz Plač pri Vipavskem Križu. Da bi ga predstavili našim bralcem, smo ga prosili za pogovor.

Letos ste postali ravnatelj Osnovne šole Col. Kako je prišlo do te odločitve?

Svojo poklicno pot sem začel pred 27. leti kot učitelj na Osnovni šoli Vipava, nadaljeval kot profesor na Škofijski gimnaziji Vipava, bil svetovalec za kemijo na ZRSS, nato ravnatelj na osnovni šoli, pred prihodom na OŠ Col pa sem opravljal delo predstojnika Zavoda RS za šolstvo. Vedno sem rad poučeval in delal na šoli, zato sem želel izkušnje, ki sem jih v tem času pridobil, tako teoretične kot praktične, spet prenesti v neposredno delo.

Kako gledate na čas, ko ste delali na Zavodu RS za šolstvo?

Delo na ZRSS mi je odprlo širši pogled na naš šolski sistem. S šolami in ravnatelji sem sodeloval pri razvoju in uvajanju novosti pri vzgojno izobraževalnem delu. Lahko rečem, da je bila to zame zelo koristna izkušnja. Imel sem priložnosti, da sem lahko službo večkrat menjal in na sploh se mi zdi vsaka takšna menjava koristna, ker ti razširi obzorje, prinese nove izzive, izkušnje, vržen si v novo okolje...

Kateri predmet ste

poučevali, ko ste bili še učitelj?

Tako na Osnovni šoli Vipava kot na Škofijski gimnaziji Vipava sem poučeval kemijo in biologijo. Izmed teh dveh področij je prevladovala kemija, ker sem študij v tej smeri dopolnil z magisterijem iz kemijskega izobraževanja.

Ste bili že prej ravnatelj na kateri izmed drugih šol?

Od leta 1999 do leta 2010 sem bil ravnatelj na Osnovni šoli Otlica. Takrat smo kot prva šola na območju Občine Ajdovščina začeli z uvajanjem programa devetletne osnovne šole. V tem času je bila šola energetske prenovljena, zgrajena sta bila nova telovadnica in prizidek šole s sodobno opremljenimi učilnicami. Uvajanje programa devetletke in s tem povezanih sprememb ter gradnja šole sta bila moja ključna dolgoročna cilja na prejšnji šoli.

Imate kakšen poseben „recept“, ki vam omogoča učinkovito opravljanje svojega dela?

Pomembno je, da imaš pred seboj dolgoročen cilj – tukaj govorimo nekje o obdobju štirih do petih let, kolikor traja mandat ravnatelja.

Ta ti omogoča, da se ne izgubiš in da počasi, a vztrajno napreduješ po načrtani poti. Kratkoročni cilji se ravna po

dolgoročnem in jih je potrebno prilagajati sprotnim situacijam ter željam otrok, staršev, učiteljev in okolja. Šolo si lahko predstavljate kot ladjo, katere cilj je nekje v daljavi. Če želite, da pluje v smeri nekega dolgoročnega cilja, je potrebno smer vedno popravljati. Ne preveč in preostro, pa tudi ne premalo.

Ali strokovno področje ravnatelja lahko vpliva na učni program šole? Ali je ta „zapečaten“ s strani države in ga ni mogoče kaj dosti oblikovati?

Država določi program, predmetnike in učne načrte posameznih predmetov, v katerih so zapisani cilji, vsebine in standardi znanja. Kljub temu je znotraj predpisanega tudi prostor za lastno oblikovanje in strokovno avtonomijo. Poleg tega pa učni načrt dopolnjujejo razne interesne dejavnosti in projekti, ki so lahko zelo fleksibilni. Narobe bi bilo, če bi ravnatelj poudarjal le svoje strokovno področje – njegova prednostna naloga je ravno ta, da zagotavlja kvalitetno izvajanje pouka na vseh področjih.

Kakšne so delovne naloge ravnatelja?

Ravnatelj je pedagoški in poslovni vodja šole. Najpomembnejše naloge so seveda vodenje vzgojno-

izobraževalnega procesa, organizacija in načrtovanje dela ter zagotavljanje pogojev za delovanje šole. Skrbeti mora torej za kvalitetno izvajanje učnega programa, zagotavljati mora izvajanje letnega delovnega načrta, učiteljem mora nuditi možnosti dodatnega izobraževanja, hkrati pa mora skrbeti za vzdrževanje šolskih objektov in posodabljanje učnih pripomočkov, seveda v okviru sredstev, ki so za to na razpolago. Sam vidim poklic ravnatelja tudi kot vezni člen med starši, otroki, učitelji in krajevno skupnostjo, ki skrbi za skupno zadovoljstvo vseh.

Kakšni so prvi vtisi o življenju na Colu in o naši

šoli sploh?

Šolo in kraj sem poznal že prej, saj sem bil 11 let njen „sosed“. Bil sem tudi na otvoritvah šole, telovadnice in podružnice. Prvi vtisi so seveda dobri. Upam, da so me krajani sprejeli. S sodelovanjem lahko veliko dosežemo. Vse v dobro naših učencev.

Naj še povem, da sem prvo prošnjo za službo poslal ravno na Osnovno šolo Col. Spomnim se razgovora z ravnateljem, še v starih šolskih prostorih. No, po 27. letih sem tukaj.

Se vam zdi, da so manjše šole v čem prikrajšane v primerjavi z večjimi?

Ne, sploh ne. Seveda so določene slabosti, kot je npr. večja oddaljenost od večjih

kulturnih in športnih središč, kar pomeni večje stroške prevoza in zahtevnejšo organizacijo, toda po drugi strani lahko naštejemo kar nekaj prednosti. Manjše šole funkcionirajo kot večja družina, v kateri so skupaj starši, otroci in učitelji. Ta povezanost omogoča več komunikacije, kar je zelo pozitivno. Manjše šole se običajno lahko pohvalijo z lepim okoljem, ki že samo po sebi nudi drugačne možnosti v primerjavi z mestnim okoljem večjih šol.

Kaj vam je pri poklicu ravnatelja še posebej všeč?

Velikokrat slišimo, da je poklic učitelja poslanstvo. Tudi delo ravnatelja tako jemljem. Kot ravnatelj si nosilec pedagoškega koncepta šole, ki usmerja, spremlja in vodi vzgojno-izobraževalni proces. Da lahko na vse to vplivam, mi pomeni velik izziv. Na šoli se stalno nekaj dogaja, nikoli ni dolgčas. Seveda mi je najbolj všeč delo in sodelovanje z učenci in učitelji, njihova vedoželjnost, ustvarjalnost in enkratnost. Učenci nas vedno znova presenečajo. Najlepše pri tem poklicu je vesel otroški obraz, ki poplača ves trud.

Česa pri svojem poklicu ne marate?

Pretirane birokracije, ki jo je v zadnjih letih vedno več, in jo je potrebno seveda pri delu upoštevati.

Ali pogrešate poučevanje?

Da, kar pogrešam. Na Otlici sem sicer učil kemijo, občasno tudi računalništvo. Na Colu dodatno skrbim za informacijske dejavnosti in tehnologijo, vendar ne poučujem.

Kakšno je vaše vodilo na poklicni poti?

Rajko Ipavec. Foto: Arhiv Rajka Ipavca.

Prizadevati si, da boš delo opravil kar najbolje. Ključno dolgoročno vodilo, ki bi ga želel izpostaviti pri vodenju šole, pa je ustvarjanje dobre šolske klime in spodbudnega učnega okolja, zagotavljanje kakovosti in razvojne naravnosti šole.

Nam lahko zaupate kakšno dejavnost, s katero se ukvarjate v prostem času?

Prostega časa je zelo malo. Moje delo se ne konča na šoli, saj veliko stvari v zvezi s šolo opravim tudi doma.

Stalno razmišljam o izboljšavah, rešitvah problemov, možnih spremembah Doma imamo manjšo kmetijo, ki jo veselim obdelujemo. Delo v vinogradu, oljčniku in na vrtu me sprosti. Veliko časa vzamejo tudi prevozi hčerke v glasbeno šolo, na vaje in nastope. Tega časa mi ni žal, saj mi glasba veliko pomeni. V mladosti sem igral trobento in na to obdobje me vežejo lepi spomini. Prosti čas je navadno omejen le na nedelje. Sprehodi z družino, srečanja s prijatelji.

Še igrate trobento?

Ne, ne več. Ostalo pa mi je zanimanje za glasbo in likovno umetnost, seveda poleg zanimanja za naravoslovje.

Katera je vaša najljubša oblika počitka?

Dopust na morju. Na otoku. Žal je to le enkrat na leto, a dovolj, da si napolnim „baterije“.

Radi potujete?

Da, predvsem z družino na krajša potovanja - običajno se odpravimo na pot za prvomajske praznike. Letos smo bili na primer na Islandiji, sicer pa imamo za seboj že kar nekaj potovanj: Portugalska, Sicilija, Izrael ... Kot zanimivost naj povem, da sem se s potovanja na Islandijo vrnil 6. maja ob 6. uri zjutraj, ob 7. uri pa sem že prvič nastopil svojo službo ravnatelja na Colu.

Bi radi za konec kaj sporočili našim osnovnošolcem?

Želim si, da bi vam šola pomenila kraj, kamor radi prihajate. Bodite vedoželjni. Znanje je vrednota, za katero se je potrebno in vredno

potruditi. S sodelovanjem lahko dosežete več. Spoštujte sebe in spoštujte druge. Želim vam veliko uspehov!

Gospodu Rajku želimo veliko uspeha pri vodenju naše šole, pri zagotavljanju ustvarjalnega okolja za otroke in vključevanju šole v življenje našega kraja.

Janež Skvarč

IZ ŽIVLJENJA IN DELA NA OSNOVNI ŠOLI COL V LETU 2012/13

Nov mejnik v življenju šole

Šolsko leto 2012/13 je bilo za Osnovno šolo Col razgibano leto. Veter sprememb je močno zamajal šolsko barko, veliko je bilo negotovosti. Zavedati se moramo, da je tudi življenje šole proces, ki ne miruje, vse je kot valovanje - stari valovi izginjajo in rojevajo se novi ...

Po sedemindvajsetih letih smo na Colu dobili novega ravnatelja, spremembe so se zgodile med zaposlenimi, trije delavci so se upokojili. Žal smo se za vedno poslovili tudi od naše upokojene učiteljice Valerije. Vse te spremembe so se prepletale z našim osnovnim poslanstvom: z vzgojo in izobraževanjem.

175 otrok je bilo na colski in podkrajski šoli v lanskem šolskem letu. Septembra 2012 je šolski prag prestopilo 8 prvošolk in provošolcev na Colu in 9 na podružnici v Podkraju. Junija 2013 je 9. razred končalo 21 učenk in učencev. Zanimiva je njihova izbira nadaljnjega šolanja, saj se je prvič zgodilo, da se nihče od devetošolcev ni vpisal v triletno šolo, ampak vsi na štiriletne srednje šole, od tega

kar devet na gimnazije.

31. decembra 2012 se je upokojil naš dolgoletni ravnatelj, g. Ivan Irgl, vodenje šole je do izvolitve novega ravnatelja kot vršilka dolžnosti prevzela ga. Nives Žibrik. 1. maja 2013 je ravnatelj OŠ Col postal mag. Rajko Ipavec, ki je bil do prevzema ravnateljstva predstojnik enote Zavoda RS za šolstvo v Novi Gorici. Vodenje ustanove je prevzel v zelo težkem obdobju, predvsem zaradi slabega finančnega stanja zavoda, nujna dela, ki so pred nami, so zahtevna in draga: gre za obnovo vzhodne fasade šole,

popravilo šolske strehe, ki pušča, obnovo zidu na zahodni strani šole ... Verjamemo, da bo novi ravnatelj kljub težkim bremenom modro in uspešno vodil šolo.

Ivan Irgl je postal ravnatelj na Colu januarja 1986. Pod njegovim vodstvom smo se leta 1993 veselili nove šole v Podkraju, odprtja nove šole na Colu leta 2002 in leto kasneje še nove telovadnice.

27 let vodenja zavoda je dolga doba, ki prinese s sabo marsikaj.

Hvaležni smo za vse, kar je storil v dobro učencev,

Letos je na Colu prvič prestopilo šolski prag 8 znanja željnih prvošolcev. Foto: Arhiv OŠ Col

Devet nadebudnih prvošolčkov iz Podkrajja je letos prvič prestopilo šolski prag. Foto: Arhiv OŠ Col

zaposlenih in kraja. Čas bo vse stvari postavil na svoje mesto.

Hkrati z Irglom se je upokojila tudi učiteljica Danica Peljhan, ki je od septembra 1975 na colski šoli poučevala matematiko in fiziko, septembra 2012 se je upokojila tudi Dorica Pregelj.

Vsem upokojenim delavcem šole se zahvaljujemo za njihovo delo in jim želimo zdrave in mirne upokojske dni.

Dosežki in dejavnosti učencev ter drugi dogodki

Nemogoče je pravično in natančno povzeti uspehe in zanimive dogodke minulega šolskega leta, najmočneje

21 učencev si je konec letošnjega šolskega leta "izborilo" (kot so sami zapisali) pot v svobodo. Foto: Arhiv OŠ Col

seveda žarijo tisti, ki so odmevali izven šole.

Ob izteku šolskega leta je ajdovski župan g. Marjan Poljšak sprejel najbolj uspešne učence in dijake iz ajdovske občine. Našo šolo so zastopala dekleta turističnega krožka, ki so za nalogo '*Rada kuha, rada*

peče, rada tudi kakšno reče' in predstavitev na turistični tržnici prejela zlato priznanje. Kar devet učencev je doseglo zlata državna likovna priznanja na razstavi '*Likovni svet otrok*' v Šoštanju. Na sprejemu pri županu so bile tudi predstavnice Javorovega lista, tematske številke *Kuhano, pečeno- na mizo prineseno*, ki je prejela priznanje in nagrado Javnega sklada republike Slovenije za literarno kvaliteto. Najmlajša, ki ji je župan čestital, je bila naša drugošolka Katarina iz podkrajске podružnice, ki je s svojo pesmico ogrela žirijo na pesniški olimpiadi in so jo nagradili z 2. mestom (med štiristo pesmicami).

Poleg the so se izkazali tudi drugi učenci, ki so na regijskih tekmovanjih dosegli srebrna priznanja, trije pri matematiki in eden pri geografiji.

Rdeča nit celotnega šolskega

leta je bila vzgoja za bolj spoštljiv odnos do hrane, ki je potekala pod okriljem raziskovalnega projekta *Kuhano, pečeno – na mizo prinešeno*. Segli smo po bogatih zapisih učencev, ki so nastajali več desetletij pri pouku slovenščine in jih zbrali v Javorovem listu, ki letos praznuje že 35. leto izhajanja. Osebna pričevanja tistih, ki jim je bil kruh v otroštvu skopo odmerjen, žal niso le del preteklosti, ampak tudi kruta resničnost. Stradajo in umirajo otroci v Siriji in drugod Zato imamo veliko moralno dolžnost in odgovornost, da primere grdega ravnanja s hrano ostro obsojamo in otroke vedno znova opozarjamo.

Tudi osrednja tema kulturne prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku je bila hrana. Z velikim navdušenjem in ognjevitim nastopom nas je nagovorila slavnostna govornica in izvrstna poznavalka ter raziskovalka zdrave hrane, rojakinja ga. Marija Merljak. Obiskovalci smo si poleg kulturnega programa lahko ogledali dve razstavi: razstavo fotografij o zavrženi hrani ter razstavo starih kuhinjskih pripomočkov. Učenci od 1. do 5. razreda so pisali pesmice o hrani, ki so jih povezali v knjižico z naslovom: *Reci zelje, tvoj fant se v kozici pelje ...*

Tradicionalna prireditev ob materinskem dnevu v Podkrajju je vedno nekaj posebnega.

Na majhnem hodniku je vedno dovolj prostora za nastopajoče in številne obiskovalce, ki se zlijejo v eno.

V šolski telovadnici je bila prireditev *Pomladno rajanje* in letos prvič tudi bazar, kjer so bili na prodaj izdelki otrok. Izkupiček je namenjen samo šolskemu skladu.

Ne moremo mimo kulturne poslastice, junijskega koncerta, ki ga je v colski cerkvi za naše učence pripravila izvrstna zborovodkinja Marinka Šuštar z njenimi pevci.

Dosežke in dejavnosti učencev zberemo v zloženki ob koncu šolskega leta, vendar tudi v tem pregledu dosežkov izven lestvic vrednotenja ostajajo dejanja, ki jih ne moremo meriti s priznanji in z ocenami.

Tu je sedmošolec, ki je med uro vzel v dlan drobno žuželko, jo odnesel k oknu in izpustil na svobodo, tu je deklica, ki je prinesla piškot v belem papirčku s pentljico, ki ga je čisto sama spekla... in spet deklica, ki se je prijazno vrnila, ker je pozabila reči 'nasvidenje' ... pa deček, ki še ni odšel od ure dopolnilnega pouka, ne da bi rekel 'hvala' ... In še in še ... Toliko je drobnih dejanj, ki se globoko dotaknejo srca!

Mladi pisatelji

Kakšni so občutki, ko pri devetih letih držiš v rokah svojo lastno knjigo, vesta

Sandra in Tilen. V okviru projekta '*Z domišljijo na potep*' sta izšli njuni slikanici *Velika muha*, ki jo je napisal Tilen Plesničar, in pravljica *Popolno notno črtovje*, ki jo je napisala Sandra Pregelj.

Odlomka iz slikanic Popolno notno črtovje in Velika muha

... Toda s Četrtnko je imel Violinski ključ veliko dela. Veselo je poskakovala po Notnem črtovju, sam pa jo je lahko le opazoval in se jezil nanjo. Včasih ji je prigovarjal in se ji dobrikal, da bi se mu približala in bi se skupaj igrala. On bi dal ukaz, ona pa bi plesala. Ko je bila Četrtnka na volji, ga je ubogala, ko pa ji to ni bilo več zabavno, je odskakljala po Notnem črtovju, delala prevale naprej in nazaj, kukala od zgoraj in od spodaj. Skočila je na vsako črto in pogledala v vsako praznino. Povsod se je počutila doma. Ko jo je Violinski ključ okregal, je povsila glavo. Mislila si je, da je ne razume. Še huje - da je nima rad. ...

Sandra Pregelj

... Miška je kmalu ozdravela. Vsa srečna, ker ji je muha rešila življenje, je vsem svojim prijateljem povedala o dobri muhi. Razložila jim je tudi, da ji je dala ime Velika muha, ker ima tako veliko srce in je pomagala miški, ki je dosti večja od nje. Muhe se je tako prijelo novo ime Velika muha in prav ponosna je bila na to. ...

Tilen Plesničar

Pesmica drugošolke, ki je bila nagrajena na pesniški olimpiadi:

MOJA MAMA RADA ŠIVA

Moja mama rada šiva,

vse prešiva, kar želiš.

Včasih gumbe,

včasih hlače

ali malo sivo miš.

Bratec Jakob se uči,

le včasih še zaspi.

Včasih spleza na drevesa

in iz njih orehe stresa.

Tata zida hišice

in popravlja cestice.

Ko zvečer je doma,

se z mano rad igra.

Jaz pri hiši sem najmlajša,

vedno rada se igram.

V šolo hodim,

rada rišem

in vse pesmice že znam.

Katarina Lozar, 2. r.

Pripravila *Irena Sakvida*

Valerija Tratnik (13. december 1939 – 21. april 2013)

Letošnjo pomlad, ko je narava zelenela in se odpirala življenju, nas je presunila novica o smrti naše upokojene učiteljice Valerije Tratnik. Odtekla je življenjska moč njej, ki je tako ljubila življenje, Sočo, sonce, sončnice in vse rože ...

Tri desetletja je poučevala na colski šoli, od 1962. dalje. Največ časa je učila 4. razred, osem let tudi slovenščino, ki je bila njena velika ljubezen. Valerija je orala ledino pri organizaciji šole v naravi za 4. razred in zelo uspešno vodila dramski krožek. Nepozabne so igre, ki jih je postavila na oder. Kdo bi mogel pozabiti Kresničko ali Srečnega princa?

Valerija je za vedno odšla, njena svetla podoba in spomini na skupna delovna leta pa bodo še naprej živeli v naših srcih.

COLSKA ŽUPNIJSKA KRONIKA ZA LETO GOSPODOVO 2013

*Vsi podatki še niso popolni, ker je do novega leta 2014 še nekaj časa. Ta zapis je bil zaključen 2. decembra 2013. Bolj točni podatki in obširnejši zapis bo v farnem Oznanihu takoj po novem letu za obe župniji, tudi za Podkraj. V oklepaju so za primerjavo navedene številke iz prejšnjega leta, 2012.

Krščenih v letu 2013 v župnijski cerkvi sv. Lenarta na Colu je bilo deset (12) otrok: Izak Tratnik, Tobija Škvarč, Jon Tratnik, Maks Kobal, Maja Kobal, Eli in Liam Komjanc,

Julija Likar, Manuel Pregelj in Naja Mikuž. Osem otrok prihaja iz urejenih krščanskih zakonov, dva sta nezakonska in njune starše veže še dana obljuba poroke. Šest otrok je bilo rojenih v letu 2013, trije so rojeni leto prej, 2012, eden pa pred tremi leti, 2010.

Prvoobhajancev je bilo dvanajst (7), dva sta iz sosednje, podkrajske župnije: Anika Bajc, Klemen Česnik, Neja Fabčič, Jakob Grmek, Matej Ipavec, Meta Lape Pregelj, Tine Kobal, Matevž Koren, Mojca Kovšca, Jaka

Pregelj, Leon Rijavec in Ana Rogelj. Prvo obhajilo je bilo 9. junija 2013.

Bodoči birmanci iz osmega in devetega razreda, devetnajst (18) jih bo, se že drugo leto pripravljajo na prejem zakramenta Sv. Duha v štirih skupinah, ki jih vodi sedem domačih animatork. Konec septembra, 27.–29., so bili na dnevih zbranosti v Vipavskem Križu. Duhovno jih je vodil, spremljal ter spodbujal brat kapucin Jožko Smukavec, za hrano pa je skrbel ga. Milka Koren z Malega Polja. Pod vodstvom animatorjev so v postu birmanci pred veroučno mašo tedensko poskrbeli za molitev križevega pota, v oktobru pa za rožni venec.

Poročilo se je pet parov (5): Marjan Ipavec in Mojca Mikuž, Matjaž Volk in Valentina Mikuž, Uroš Kobal in Karmen Žerovec, Jakob Tome in Teja Štefančič ter Matej Čibej in Danijela Krapež.

Ob **pogrebu** smo se poslovili od desetih (5) članov naše župnije: Srečko Praček, Ana Vidmar, Valerija Tratnik, Helena Hladnik, Ivan Grmek, Marija Kobal, Anton Mikuž, Jožef Štefančič, Anton

Colski prvoobhajanci. Foto: Ljubo Žgavc.

Praček in Franc Pregelj. V Sanaboru pri sv. Danijelu je bil en pogreb, vsi ostali pri sv. Lenartu na Colu. Štirje so umrli neprevideni s svetimi zakramenti.

Naročniki **verskega tiska**: Družino je prejelo 43 (44) naročnikov, Ognjišče pa 57 (62). Poleg farnega Oznanila je ostali verski tisk slabo zastopan. Nekateri prejema verski tisk tudi po pošti, kar pa je težko preveriti – poslovna tajnost uredništev in obeh pošt (Col in Vipava) pri nas.

Štetje **nedeljnikov** je pomladi pokazalo 431 (475) obiskovalcev, jesensko pa 454 (586).

Misijonski dar otrok in družin. Vso župnijo so ob novem letu 2013 obiskali otroci kot **koledniki** in zbirali darove za misijone. Adventna akcija »**Otroci za otroke**« je prinesla misijonom 98,90 €, **koledniška** pa 1.463,08 €. Bog plačaj darovalcem in zbiralcem darov.

Bilo je tudi nekaj **odmevnih akcij** zbiranja darov za humanitarne medicinske odprave v eksotične dežele za naše mlade.

Velikonočna procesija je zaradi slabega vremena tudi letos odpadla.

Prošnja procesija s Cola – Orešja v Sanabor je bila v ponedeljek, 13. maja 2013.

Oratorij je bil skupno s Podkrajem v tednu od 8. do 13. julija 2013. Hvala vsem

animatorjem, ki so se s skupno uro molitve pripravljali na to zahtevno in resno delo in ga zavzeto opravili pod vodstvom Jerneje Tratnik v okrilju Društva mladih Col.

Srečanje za starejše je bilo v soboto, 26. oktobra. Hvala sodelavcem Karitas ter otroškemu zboru in mladim.

Misijonar Pavle Bajec je bil na krajšem dopustu.

Šagro sv. Lenarta in celodnevno češčenje je 10. novembra 2013 vodil prof. Ivan Albreht, duhovni pomočnik v Šturjah, ob pomoči bogoslovca Blaža Lapanje iz Spodnje Idrije, ki je bil prav takrat na pastoralnem vikendu v naših dveh župnijah.

Otroški pevski zbor s Cola pod vodstvom mag. Melite Lemut Bajec je zavzeto sodeloval pri mnogih bogoslužjih in nastopih doma in po drugih župnijah. Poleg oblikovanja rednih tedenskih veroučnih in nedeljskih maš, krstov in prvega sv. obhajila v domači fari je zbor sodeloval pri maši v Pristanu – Centru starejših v Vipavi 17. januarja, 2. junija in 1. decembra, 12. decembra v Domu starejših v Črnem Vrhu nad Idrijo, 26. decembra pa na Dobrodelni tržnici, ki jo na Colu pripravlja Društvo mladih Col. -Velikonočna oratorijska delavnica je bila 16. in 17. marca. Na koncu delavnice so pripravili krajši program namenjen materam. Pustne sobotne iskricice v Šentvidu

pri Ljubljani se je otroški zbor z avtobusom udeležil 9. februarja. Vipavski otroški pevski zbor je bil 14. aprila v gosteh na Colu. Sodelovanje z otroškim pevskim zborom v Idriji je zbor imel 16. junija. V načrtu za prihodnje leto imajo še več podobnih izmenjav ter nastopov. Zbor se redno zbira pri pevskih vajah v veroučni učilnici na Colu.

Skupaj s soupravljanjo župnijo Podkraj smo imeli v načrtu več **romanj**. Enodnevnega romanja v Belo krajino, ki je bilo že drugič pripravljeno, zaradi premajhnega vpisa (samo 15 vpisanih) in nezanimanja spet ni bilo. **Bolniki**, starejši, invalidi in spremljevalci so ob vodenju sodelavk obeh župnijskih Karitas z enim, toda največjim avtobusom, poromali na Brezje v soboto, 15. junija 2013. Mladina se je udeležila srečanja **Stična mladih** 21. septembra 2013. V **Kočevski Rog** je bilo romanje 3. junija 2013 in na **Teharje** 6. oktobra 2013. Skupaj z drugimi župnijami iz okolice je bil vedno na razpolago po en avtobus. Medžupnijsko večdnevno romanje je bilo skupaj s Šturjami.

Tudi **črna kronika** je bila letos (res leto 13): kraja bakrenih žlebov in strelovoda na cerkvi v Sanaboru v noči s sobote 1. na nedeljo 2. junija 2013; trojni vlom v župnijsko cerkev v noči s 23. na 24. april 2013 – škoda na vratih; vlom v župnijski dom sredi novembra 2013; dimniški

požar v župnišču dan po pepelnici, 14. februarja 2013 – hvala colskim gasilcem; 8.–9. september 2013 odvaljena skalna gmota nad barako pri cerkvi, nato rušenje ter potreba po novogradnji pomožnega objekta, hvala Štabu CZ ter podjetju Kopal, Višnje 5.

Opravljeni dela 2013: nekaj manjših obnovitvenih del, delna obnova terase nad novo garažo pri župnijski cerkvi, manjša obnova strehe na

župnišču, rušenje barake in izklop skalne gmote pri cerkvi.

Finančno stanje blagajne colske župnije je še vedno negativno, čeprav smo dolg v letu 2013 občutno zmanjšali z 32.500 € (pred enim letom) na 20.000 € (ob koncu letošnjega leta). Kredit je brezobresten. Nova, že dolgo načrtovana obnovitvena dela pri cerkvi (tlak in cokolj okoli cerkve) bomo začeli takoj, ko bo odplačan dolg.

Hvala Bogu, dobrotnikom in sodelavcem za vse!

Blagoslovljeno novo leto 2014 želim vsem, ki bodo brali te vrstice in tudi v novem letu zavestno, v duhovnem in materialnem pogledu, gradili našo župnijsko skupnost.

Lajze Šinkovec, župnik

Colski glasbeni oder 2013 - skupina Prizma. Foto: arhiv društva Trillek.

Miklavž s svojimi zvestimi kolegi. Foto: arhiv društva Trillek.

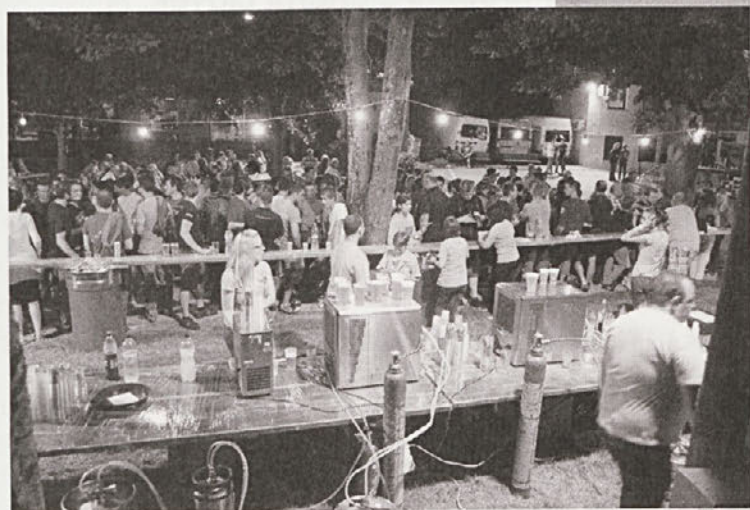
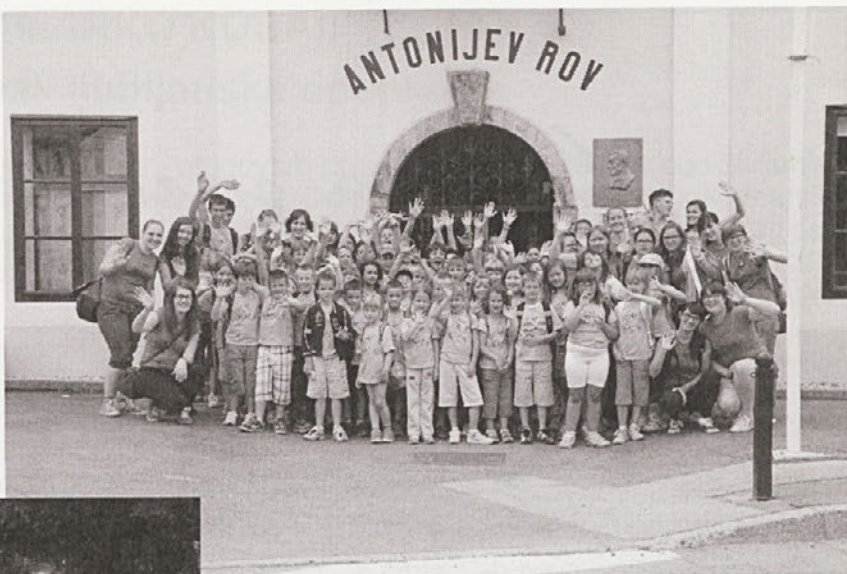
Božična zgodba 2013. Foto: Danijela Čibej.

Colska novoletna proslava 2012. Foto: arhiv društva Trillek.

Oratorijski izlet v idrijski rudnik. Foto: Danijela Čibej.

Colska nedelja 2013. Foto: arhiv društva Trillek.

Duhovni vikend animatorjev oratorija v Trnjah pri Pivki. Foto: Danijela Čibej.

Colska nedelja 2013. Foto: arhiv društva Trillek.

Colska gartroža 2013

Včasih se zdi, da so naši kraji kot skrinja, polna raznovrstnih talentov. Ti talenti živijo v ljudeh in čakajo, da obrodijo sad; sad, ki bo drugim prinašal veselje, mir, ponos, srečo in vse tisto, po čemer hrepeni sleherni človek. A talenti so sami po sebi zgolj seme. Potrebno jih je vsaditi, negovati, gojiti ... šele nato zacvetijo v vsej polnosti.

Tako seme talenta je bilo položeno v našega rojaka iz Malega Polja. Neguje ga že dolga leta in s trdim delom vedno znova stopa po poti umetniške dovršenosti.

Za 24 let petja v operi, izjemne uspehe in ponosno predstavljanje našega kraja, prejme Colsko gartrožo za leto 2013 operni solist in prvak Ljubljanske opere

Marko Kobal

MARKO KOBAL

»Prvak ljubljanske opere«

Naziv PRVAK LJUBLJANSKE OPERE se podeli opernim pevcem, ki odpojejo določeno število naslovnih in glavnih vlog. Marko jih je odpel več kot 50 in po nekaj desetletjih je ta naziv spet pripadel Primorcu.

Pred kratkim je Marko Kobal praznoval 50. rojstni dan.. »Zrela leta«, je izjavil, ko sva se pogovarjala. »Drugo leto bo preteklo 25 let, od kar pojem v operi. Četrto stoletja!!« je poudaril.

S ponosom lahko povemo, da je Marko prvi Slovenec po več desetletjih, ki je pel v vlogi Rigoletta v istoimenski Verdijevi operi.

Začetki njegovega petja pa segajo v leto 1980; 1. novembra je prvič pel na pokopališču na Colu kot član Mešanega cerkvenega pevskega zbora.

Sam pravi, da ni nikoli razmišljal, da bi lahko kdaj pel v operi. Sredi 80. let prejšnjega stoletja je imel v žepu letalsko karto za Kanado, a so mu na kanadskem veleposlaništvu v Beogradu zavrnilo vizo.

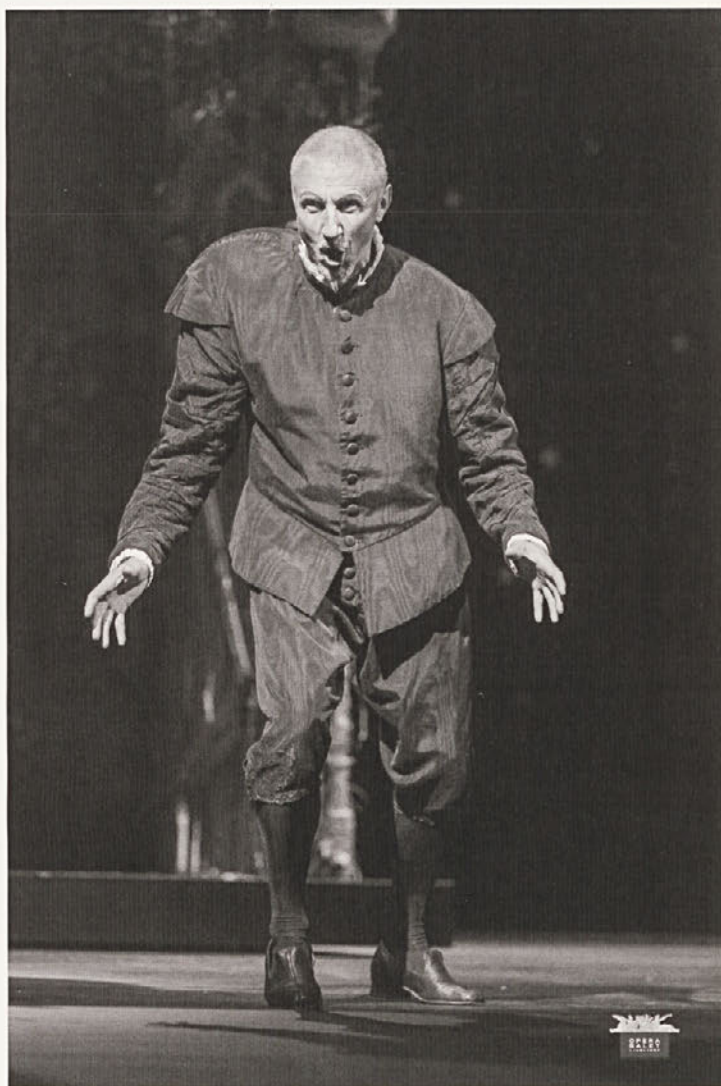
Na prvo avdicijo za solo petje pri Rajku Koritniku je tako šel namesto brata Jurija, ki je kot delavec Primorja moral na teren v Bosno. Po nekaj vajah ga je Koritnik povabil v opero. Tu se je Marko počutil nebogljene. Ko mu je ukazal zapeti, ni iz sebe spravil niti glasu.. Sledila so leta trdega dela, odpovedovanja, ... ni bilo lahko! Petje v zboru opere mu je dalo tiste prave temelje, na katerih je lahko gradil nadaljnjo kariero. V tistem času je dobil tudi prvo solistično vlogo, in sicer v Kogojevih Črnih Maskah. Nekdo se ji je odpovedal in zato so jo ponudili Kobalu. Še zdaj se spomni, kakšno veliko tremo je imel takrat... Z leti nastopanja pa se človek navadi na marsikaj. Potreben je čas, da začutiš publiko in publika tebe. Marko pravi, da je za to potrebnih več desetletij.

Ob petju pa se Marko ukvarja tudi z drugimi stvarmi: z lovom, gorništvom... Sam je namreč mnenja, da mora človek znati stopiti tudi stran, se odlepiti od odra... Narava je enkratna, vedno znova uživa ob razgledu izpred njegove hiše, ki je zanj najlepši na svetu.

Colski časnik Marko ceni. Misli, da je poskrbel, da marsikatera stvar ni šla v pozabo. Po

njegovem prepričanju oblikuje kulturno življenje na Colu. Danes njegove prave vrednosti marsikdo ne pozna, a sčasoma bo zagotovo dobil tisti pravi pomen. Vsem tistim, ki so daleč v tujini, vsaka nova številka pomeni nekakšno vez z domačim krajem.

Lucijan Eršič

Marko Kobal kot Rigoletto v istoimenski Verdijevi operi.
Vir: Arhiv M. Kobal.

*Fotografija na zadnji strani:
Fotografija planeta Zemlja, posneta najdlje
iz vesolja doslej. Kako VELIKI izgledajo naši
vsakdanji problemi...« Vir: Internet*

To smo mi.

To je zgodba o dveh od treh velikih tenorjev – Lucianu Pavarottiju, Placido Domingu in Joséju Carrerasu, ki so s skupnim petjem obnoreli svet.

Tudi ljudje, ki nikoli niso obiskali Španije, vedo za spor med Katalonci in Madridom, odkar se Katalonci borijo za avtonomijo.

Carreras je Katalonec, Domingo pa Madridčan in leta 1984 sta postala politična nasprotnika. Oba sta bila zelo popularna in so ju vabili povsod po svetu. Takrat sta začela v pogodbe za nastope vnašati pogoj, da bosta nastopila le, če drugi ne bo vabljen.

Leta 1987 pa se je moral Carreras soočiti z bolj neusmiljenim nasprotnikom, kot je bil njegov rival Domingo. Presenetila ga je strašna diagnoza: levkemija!!!

Njegov boj z rakom je bil težak. Poleg transplantacije

kostnega mozga in transfuzij krvi je imel še številne druge terapije, zaradi katerih je enkrat na mesec potoval v ZDA.

Čeprav je imel že precej veliko imetje, so visoki stroški potovanj in medicinskih posegov zaradi nezmožnosti nastopanja izčrpali njegove finance.

Ko mu je denarja začelo zmanjkovati, je v Madridu odkril fundacijo, ki je imela en sam namen - pomagati bolnikom z levkemijo. S pomočjo fundacije »Hermosa« je Carreras premagal bolezen in se vrnil k petju.

Ponovno se je povzpел na svoje nekdanje mesto ter se poskusil priključiti fundaciji.

Ko pa je bral njen program, je odkril, da je njen ustanovitelj, največji vlagatelj in predsednik, Placido Domingo, ki je fundacijo v začetku ustanovil z namenom, da prav njemu pomaga pri zdravljenju. Želel pa je ostati anonimen, saj Carrerasa ni želel ponižati.

Najganljivejši del zgodbe je njuno ponovno srečanje ... Carreras je prekinil presenečenega Placida na enem njegovih nastopov v Madridu. Ponižno je pokleknil pred njega, ga prosil odpuščanja ter se mu javno zahvalil.

Placido mu je pomagal vstati in s prisrčnim objemom potrdil začetek velikega prijateljstva.

V nekem kasnejšem intervjuju je Domingo na vprašanje, čemu je takrat ustanovil fundacijo, saj je s tem pomagal tudi umetniku, ki mu je bil konkurenca, odgovoril kratko in jasno:

»Ne moremo si dovoliti, da izgubimo tak glas ...«

To je resnična zgodba o človeški dobroti, imamo jo lahko za vzor in inspiracijo ... Ko naslednjič ugledaš utrinek na nebu, vedi, da je to duša nekoga, ki je dosegel točko, ko je zmožen dajati drugim svojo brezpogojno ljubezen.